

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

58. vuosikerta

14. elokuuta 2015

Sisältö

I Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot

LAUSUNNOT

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean 506. täysistunto 18. ja 19. maaliskuuta 2015

2015/C 268/01	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Elintarviketurvallisuuden ja elintarvikehuoltovarmuuden EU:ssa nykyisin takaava järjestelmä ja mahdollisuudet sen parantamiseksi" (oma-aloitteinen lausunto).	1
2015/C 268/02	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Älykkäät saaret" (oma-aloitteinen lausunto) . .	8
2015/C 268/03	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Eurooppalainen yhteistyö energiaverkkojen alalla" (oma-aloitteinen lausunto).	14
2015/C 268/04	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Kestävä kehitys ja kansalaisyhteiskunnan osallistuminen EU:n ja sen ulkopuolisten maiden välisissä itsenäisissä investointisopimuksissa".	19

III Valmistelevat säädökset

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean 506. täysistunto 18. ja 19. maaliskuuta 2015

2015/C 268/05	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista "Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, alueiden komitealle ja Euroopan investointipankille – Euroopan investointiohjelma" (COM(2014) 903 final) ja "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan strategisten investointien rahastosta ja asetusten (EU) N:o 1291/2013 ja (EU) N:o 1316/2013 muuttamisesta" (COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)).	27
---------------	---	----

2015/C 268/06	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelu – Kertomus asetusten (EU) N:o 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 ja 473/2013 soveltamisesta” (COM(2014) 905 <i>final</i>)	33
2015/C 268/07	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan sosiaalirahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1304/2013 muuttamisesta siltä osin kuin se koskee nuorisotyöllisyysaloitteesta tuettaviin toimenpideohjelmiin maksettavan ensimmäisen ennakkomaksun korottamista” (COM(2015) 46 <i>final</i>).	40
2015/C 268/08	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietyn kolmannen maan antaman lainsäädännön ekstraterritoriaalisen soveltamisen vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuville toimille suojautumisesta (uudelleenlaadittu teksti)” (COM(2015) 48 <i>final</i> – 2015/0027 (COD))	45

I

(Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEAN 506. TÄYSISTUNTO 18. JA 19. MAALISKUUTA 2015

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Elintarviketurvallisuuden ja elintarvikehuoltovarmuuden EU:ssa nykyisin takaava järjestelmä ja mahdollisuudet sen parantamiseksi”

(oma-aloitteinen lausunto)

(2015/C 268/01)

Esittelijä: Igor ŠARMÍR

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 27. helmikuuta 2014 työjärjestyksensä 29 artiklan täytäntöönpanomääräysten A kohdan nojalla laatia oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

”Elintarviketurvallisuuden ja elintarvikehuoltovarmuuden EU:ssa nykyisin takaava järjestelmä ja mahdollisuudet sen parantamiseksi”.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 5. maaliskuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 18.–19. maaliskuuta 2015 pitämässään 506. täysistunnossa (maaliskuun 18 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 181 ääntä puolesta ja 9 vastaan 17:n päädyttyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) antaa arvoa sille, että elintarviketurvallisuus kuuluu Euroopan unionin painopisteisiin ja että on otettu käyttöön luotettava järjestelmä sen varmistamiseksi. Erityisen ilahduttavaa on, että vastuu elintarviketurvallisuudesta EU:ssa on vuodesta 2002 lähtien kuulunut erityisvirastolle, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaiselle (European Food Safety Authority, EFSA), jolla on käytettävissään kaikki tarvittavat keinot EU:n markkinoille saatettavien tuotteiden turvallisuuden arvioimiseksi.

1.2 ETSK katsoo, että EFSA on toimintansa aikana osoittanut asiantuntemuksensa. Sillä on ollut kiistattomasti erittäin merkittävä rooli terveysriskien ehkäisemisen alalla EU:ssa. Sen ansiosta EU:lla on yksi maailman tehokkaimmista järjestelmistä kansanterveyden suojelemiseksi. Koska kansanterveys on kuitenkin äärimmäisen arkaluontoinen aihe ja kuluttajien luottamus on EFSA:lle tärkeä asia, on syytä edelleen tutkia mahdollisuuksia parantaa nykyistä järjestelmää erityisesti tieteessä esiin tulleiden uusien kysymysten johdosta. Tässä tarkoituksessa ETSK tekee muutamia ehdotuksia.

1.3 Uusien kemiallisten ja muiden tuotteiden, jotka on tarkoitettu ottaa käyttöön elintarvikeketjussa, arviointimenettelyn avoimuus on varmasti tärkeä edellytys, jotta kuluttajat luottavat järjestelmään ja arvioituihin tuotteisiin. ETSK katsoo, että tällä alalla on mahdollista tehdä tiettyjä parannuksia. Valmistajien esittelemiä säädöspäätöksiä tutkimuksia, joiden tulee osoittaa asianomaisten tuotteiden vaarattomuus, ei esimerkiksi julkaista tieteellisissä julkaisuissa, ja sen lisäksi, ettei näiden tutkimusten raakatietoja aseteta järjestelmällisesti tiedeyhteisön saataville, useissa tapauksissa vedotaan avoimesti liikesalaisuuteen. ETSK on vakuuttunut siitä, ettei tämä ole juridisesti asianmukaista, sillä EFSA:n itsensä mukaan säädöspäätösten tutkimusten tiedot eivät ole luottamuksellisia.

1.4 ETSK kehottaa Euroopan komissiota käynnistämään toimet aiheellisten muutosten tekemiseksi asianomaiseen lainsäädäntöön, jotta siinä säädettäisiin, että säädöspäätökset tutkimukset sekä näitä tutkimuksia koskevat raakatiedot on julkistettava EFSA:n suorittaman asiantuntija-arvioinnin jälkeen järjestelmällisesti EFSA:n verkkosivuilla.

1.5 ETSK pitää tervetulleina EFSA:n viimeaikaisia aloitteita, joissa on tavoitteena julkistaa tietoja ennakoivasti.

1.6 EFSA oli aiemmin hankalassa tilanteessa eräiden asiantuntijoidensa eturistiriitojen takia. ETSK suhtautuu myönteisesti sen vuonna 2012 toteuttamiin toimiin tilanteen normalisoimiseksi, mutta kehottaa pysymään valppaana tämän virallista arviointia koskevan näkökohdan äärimmäisen arkaluonteisuuden johdosta.

1.7 EFSA:n tehtävää vaikeuttavat tieteelliset tutkimukset, joiden tuloksiin tutkimusten rahoituslähteillä on ilmeinen vaikutus ja jotka voisivat johtaa voimakkaisiin ristiriitoihin. ETSK kehottaa EFSA:aa kiinnittämään erityistä huomiota tähän ilmiöön, sillä tieteellinen kirjallisuus on arviointimenettelyn tärkeä vertailukohta.

1.8 ETSK antaa EFSA:lle kiitosta siitä, että se on useiden vuosien ajan tehnyt tärkeää työtä lisätäkseen ymmärrystä seosten vaikutuksesta ja kehittämään arviointimenettelyn yhteydessä hyödynnettäviä uusia menetelmiä, ja kehottaa sitä ottamaan menetelmät mahdollisimman pian käyttöön.

1.9 ETSK kehottaa varovaisuuteen sovellettaessa periaatetta, jonka mukaan "aineen myrkyllisyys riippuu annoksesta", sillä huomattava osa endokrinologeista on 20 viime vuoden aikana esittänyt näyttöä siitä, että niin kutsuttujen hormonaalisten haitta-aineiden osalta ratkaiseva tekijä ei ole määrä vaan altistumisen ajankohta. Näitä uusia tuloksia ei ole vielä otettu huomioon säädöskehelyksessä, kuten on jo huomautettu Euroopan parlamentin tuoreessa päätöslauselmassa ⁽¹⁾.

1.10 ETSK suosittaa, että Euroopan komissio laatii endokrinologien yhteisöä kuultuaan luettelon tuotteista, jotka voivat vaikuttaa kielteisesti sisäeritysjärjestelmän kehitykseen. ETSK kehottaa komissiota soveltamaan luettelossa mainittuihin aineisiin ennalta varautumisen periaatetta, kunnes tiedeyhteisö saavuttaa yhteisymmärryksen joko niiden vaarallisuudesta hormonitoimintojen kannalta tai vaarattomuudesta.

1.11 Kolmansista maista tuoduilla tuholaisilla ja taudeilla voi olla tuhoisat vaikutukset tuottajiin ja kuluttajiin Euroopan unionissa. Rajavalvonnan vahvistaminen, vastavuoroisuusperiaatteen soveltaminen ja eurooppalaisten viranomaisten poliittinen tahto ovat ratkaisevan tärkeitä tekijöitä järjestelmän johdonmukaisuuden varmistamiseksi.

1.12 EU:n on huolehdittava siitä, että sen hyödyntämä kauppajärjestelmä ei heikennä elintarviketurvallisuudesta EU:n kansalaisille annettuja takeita. Kasvien ja eläinten terveyttä koskevan lainsäädännön tarkistaminen tarjoaa tilaisuuden parantaa valvontajärjestelmien täytäntöönpanoa ja varmistaa niiden yhtenäisen soveltaminen sekä torjua sosiaaliset, ympäristöön kohdistuvat ja taloudelliset haittavaikutukset.

1.13 ETSK kehottaa varmistamaan elintarvikkeiden (maahan tuodut elintarvikkeet mukaan luettuina) täysimittaisen jäljitettävyyden "maatilalta pöytään", jotta kuluttajat voivat valita tietynlaatuisia elintarvikkeita, jotka täyttävät EU:ssa voimassa olevat turvallisuusnormit.

2. Yleistä

2.1 Käsillä olevassa lausunnossa tarkastellaan kahta hieman erilaista aihetta, joilla on kuitenkin yhteinen nimittäjä: vahvistaa eurooppalaisen yhteiskunnan luottamusta turvallisten elintarvikkeiden saatavuuteen. Lausunnon ensimmäisessä osassa käsitellään sellaisten uusien tuotteiden nykyistä arviointijärjestelmää, jotka on tarkoitettu ottaa käyttöön elintarvikeketjussa, ja lausunnon jälkimmäisessä osassa tavoitteena on esitellä eräitä kansainvälisen kaupan ongelmallisia näkökohtia, joita maatalous- ja elintarviketuotteisiin liittyy sekä maataloustuottajien että kuluttajien ja yleisesti kansalaisten kannalta.

2.2 Elintarviketurvallisuus on yksi EU:n virallisista painopisteistä, ja institutionaalisella tasolla Euroopan komissio ja EFSA varmistavat sen epäilemättä asianmukaisesti. On kiistämätöntä, että mikrobiologisten riskien voidaan katsoa olevan hallinnassa. 2000-luvulla mikrobiologisten riskien rinnalle ovat kuitenkin ilmestyneet kemialliset riskit, ja kyseisellä alalla tilanne ei ole yhtä selvä.

⁽¹⁾ Euroopan parlamentin 14. maaliskuuta 2013 antama päätöslauselma hormonaalisten haitta-aineiden kansanterveysvaikutuksista (2012/2066(INI)).

2.3 Kuudenkymmenen viime vuoden aikana ympäristöön on päästetty yli 100 000 uutta molekyyliä, jotka ovat synteettisen kemian tuotteita. Kuitenkin vain mitätöntä osaa (1–2 prosenttia) näistä tuotteista on arvioitu ihmisen terveyteen liittyvien mahdollisten vaarojen osalta⁽²⁾. Tämä on huolestuttavaa muun muassa elintarviketurvallisuutta ajatellen. Elintarvikeketjuun suoraan päätyvien ja arviointimenettelyn piiriin periaatteessa kuuluvien aineiden (lisäaineet, torjunta-aineiden tai muovien jäämät) lisäksi on muita aineita, jotka voivat päätyä elintarvikeketjuun epäsuoraa reittiä maaperän, ilman ja veden kautta.

2.4 Joukko synteettisen kemian tuotteita on jo vedetty markkinoilta niiden enemmän tai vähemmän pitkittyneen käytön ja kulutuksen jälkeen sen johdosta, että niiden myrkyllisyys tai syöpää aiheuttavat ominaisuudet on osoitettu tieteellisesti (ks. esimerkiksi kohta 2.5). Muita tuotteita ei ole kuitenkaan vielä kielletty enemmän tai vähemmän perustelluista tieteellisistä epäilyistä huolimatta. Onkin täysin oikeutettua kysyä, mikä yhteys on yhtäältä väestön näille uusille synteettisen kemian tuotteille altistumisen ja toisaalta sen seikan välillä, että kehittyneissä maissa syöpä- ja hermoston rappeutumisairaus- sekä hedelmättömyys-, diabetes- ja liikalihavuustapaukset ovat lisääntyneet eksponentiaalisesti.

2.5 EU on ottanut käyttöön luotettavan järjestelmän sellaisten riskien ehkäisemiseksi, jotka liittyvät uusien kemiallisten ja muiden aineiden käyttöönottamiseen elintarvikeketjussa. Institutionaalisella tasolla Euroopan komissio (terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto, SANTE) vastaa riskienhallinnasta, kun taas EFSA on teknisesti toimivaltaisena eurooppalaisena virastona vastuussa riskien arvioinnista. Uuden järjestelmän käyttöönotto on jo tuonut eräitä kuluttajan kannalta luottamusta herättäviä tuloksia: EU:ssa hyväksyttyjen torjunta-aineiden lukumäärä on esimerkiksi vähentynyt jyrkästi vuosina 2000–2008 (1 000:sta 250:een) perusteellisten arviointien johdosta. Toisaalta tämä kehitys huolestuttaa maataloustuottajia, jotka alkavat kärsiä sellaisten tehoaineiden puuttumisesta, joiden avulla he kykenevät torjumaan tuholaisia. Paradoksaalista kyllä, hyvin monet näistä EU:ssa kielletyistä tehoaineista on sallittu kolmansissa maissa, jotka vievät tuotantonsa EU:n markkinoille.

2.6 Huolimatta siitä, että järjestelmä on luotettava, sen toiminnasta saadut kokemukset ovat osoittaneet, että tiettyjä asiantuntija-arvioinnin näkökohtia voidaan vielä parantaa, semminkin kun uudet tieteelliset löydöt ja niiden kaupalliset sovellukset merkitsevät usein uusia haasteita arviointimenettelylle. Nämä haasteet ovat luonteeltaan systeemisiä ja menetelmällisiä.

3. Mahdollisuudet parantaa elintarvikkeissa käyttöön otettavia uusia ainesosia koskevaa arviointijärjestelmää

3.1 EFSA:n toteuttama arviointi perustuu tieteelliseen tutkimukseen, jonka tulisi osoittaa asianomaisen aineen vaarattomuus. Nykyisen lainsäädännön mukaan hakijan, toisin sanoen yrityksen, joka aikoo saattaa aineen markkinoille, tulee esitellä perustasotutkimus. Tämä on kuitenkin seikka, joka herättää varsin vähän luottamusta, sillä tieteellisten tutkimusten tuloksissa voi olla huomattavia eroja tutkimusten rahoituslähteestä riippuen (ks. kohta 3.4). On kuitenkin totta, että EFSA:n soveltamassa unionin lainsäädännössä säädetään edellytyksistä, joita on noudatettava näitä tutkimuksia toteutettaessa, sekä arviointimenettelyä seuraavien vaiheiden osalta mekanismeista, joiden on tarkoitus toimia vastapainona edellä kuvatulle suuntaukselle.

3.2 Toinen arviointimenettelyyn liittyvä ongelmallinen näkökohta koskee säädöspäätösten tutkimusten luottamuksellisuutta, joka vaikuttaa ristiriitaiselta: kyseisiä tutkimuksia ei julkaista tieteellisissä julkaisuissa, ja raakatietoja koskee usein ”liikesalaisuus”, mikä estää tiedeyhteisöä laatimasta toista asiantuntijalausuntoa⁽³⁾. On ymmärrettävää, että liikesalaisuuden avulla on suojeltava uusia tuotteita koskevia tietoja, jotka voisivat paljastaa joko tuotteiden koostumuksen tai niiden valmistusmenetelmän. Tämä ei kuitenkaan koske säädöspäätösten tutkimusten tietoja, joista ilmenee ainoastaan tutkittuja tuotteita syöneiden koe-eläinten reaktio. Koska liikesalaisuuden soveltamista ei voida tässä tapauksessa perustella valmistajien oikeutettujen intressien suojelemisella⁽⁴⁾, ETSK pitää sitä kohtuuttomana ja kehottaa mukauttamaan lainsäädäntöä, jotta säädöspäätösten tutkimusten raakatiedot saatetaan järjestelmällisesti tiedeyhteisön käyttöön (viraston verkkosivuilla) EFSA:n toteuttaman asiantuntija-arvioinnin jälkeen.

⁽²⁾ Tämän arvion ovat tehneet toisistaan riippumatta Vincent Coglianon kansainvälisestä syöpätutkimuskeskuksesta (IARC) ja Lontoon yliopiston toksikologian keskuksen johtaja Andreas Kortenkamp.

⁽³⁾ Esimerkiksi muuntogeenistä maissia MON 863 koskevan säädöspäätösten tutkimuksen raakatiedot asetettiin tiedeyhteisön saataville vasta Saksan tuomioistuimen vuonna 2005 antaman päätöksen nojalla, ja tammikuussa 2013 Monsanto-yhtiö uhkasi EFSAa oikeustoimilla ”liikesalaisuuden paljastamisen johdosta” sen jälkeen, kun EFSA:n johtaja oli tiedotusvälineiden ja tiedeyhteisön joidenkin jäsenten painostuksesta julkistanut internetissä maissiin GM NK 603 liittyviä tietoja.

⁽⁴⁾ EFSA itse katsoo, etteivät säädöspäätösten tutkimusten (viite)tiedot ole luonteeltaan luottamuksellisia.

3.3 EFSA on julkinen virasto, joka on perustettu, jotta voitaisiin varmistaa elintarvikkeissa käyttöön otettavia uusia ainesosia koskeva riippumaton tieteellinen asiantuntemus. EFSAa on kuitenkin kritisoitu sen eräiden asiantuntijoiden eturistiriitojen takia. Useimmissa tapauksissa he olivat samanaikaisesti ILSIn ⁽⁵⁾ konsultteja. ETSK pitää tervetulleena sitä, että EFSA ryhtyi vuonna 2012 merkittäviin ponnistuksiin ongelman korjaamiseksi, minkä ansiosta tilanne on nyttemmin normalisoitunut. Näkökohdan arkaluonteisuus huomioon ottaen ETSK suosittaa, että tilannetta seurataan jatkossakin tarkasti.

3.4 Toimivaltaiset virastot viittaavat arviointityön yhteydessä myös tieteellisessä kirjallisuudessa julkaistuihin, asianomaista alaa koskeviin tutkimuksiin. On kuitenkin osoitettu, että tieteellisten tutkimusten tuloksissa voi olla huomattavia eroja tutkimusten rahoituslähteestä riippuen ⁽⁶⁾. Tutkijoiden riippumattomuus on olennaisen tärkeää järjestelmän elinkelpoisuuden varmistamiseksi. EFSA:n tehtävää vaikeuttaa se, että on erotettava toisistaan korkeatasoiset tieteelliset tutkimukset ja sellaiset tutkimukset, joiden arvo on kyseenalainen menetelmä- tai muiden virheiden takia.

4. Mahdollisuudet parantaa potentiaalisesti vaarallisten aineiden arviointimenettelyn menetelmää

4.1 Menetelmä sellaisten kemiallisten aineiden arvioimiseksi, jotka voidaan ottaa käyttöön elintarvikkeissa, perustuu niin kutsuttuun Paracelsuksen periaatteeseen. Periaatteen mukaan ”kaikki on myrkyä, eikä mikään ole myrkyä; aineen myrkyllisyys riippuu yksinomaan annoksesta”. Kunkin aineen osalta on näin ollen määritettävä ”hyväksyttävä päivittäinen saanti”. Valtaosaa uusista tuotteista voidaan toisin sanoen nauttia päivittäin edellyttäen, ettei tiettyä määrää ylitetä.

4.2 Vuosisatojen ajan Paracelsuksen periaatteen soveltamista voitiin pitää luotettavana. Uudet synteettiset aineet, joita elintarvikkeet ovat sisältäneet useiden vuosikymmenten ajan, ovat kuitenkin uudenlainen haaste ja sulkevat pois kyseisen periaatteen sokean soveltamisen.

4.3 Ensimmäinen ongelma koskee yksittäisten ihmisten ravinnonsaannin hallintaa. Kuluttajat ovat itse asiassa täysin tietämättömiä ”hyväksyttävästä päivittäisestä saannista”, eikä heillä näin ollen ole edes teoreettista mahdollisuutta valvoa, etteivät he ylitä ”hyväksyttävää” määrää tiettyä ainetta, jota useat päivittäin nautitut elintarvikkeet voivat sisältää ⁽⁷⁾. Kyseinen käsite on tosiasiaa edelleen tieteellinen ja hyvin tekninen, ja sen käyttö on varattu suppealle asiantuntijapiirille.

4.4 Ihmisen elimistö ei altistu yhdelle ainoalle kemialliselle aineelle, vaan lukuisille ravinnon sisältämille torjunta-ainejäämille, muoveille ja elintarvikelisiä aineille. Hyväksyttävä päivittäinen saanti määritetään kuitenkin vain kullekin kemialliselle aineelle erikseen ottamatta huomioon mahdollista kumulatiivista tai jopa yhteisvaikutusta. Tämä vaikutus on valitettavasti kaikkea muuta kuin hypoteettinen, sillä lukuisissa tutkimuksissa on jo osoitettu, että useiden sellaisten aineiden kumulatiivisella vaikutuksella, joiden osalta yksittäisissä testeissä ei ole tullut esiin minkäänlaisia ongelmia, voi olla vakavia seurauksia ⁽⁸⁾.

4.5 Mahdollisesti vaarallisten aineiden arvioinnista vastaavat virastot, kuten EFSA tai FDA Yhdysvalloissa, ovat jo useiden vuosien ajan tutkineet kumulatiivista ja yhteisvaikutusta, mutta niiden työskentelyn tuloksia ei ole vielä otettu huomioon lainsäädännössä ⁽⁹⁾, mikä johtuu tieteellisistä ongelmista ja tämän tehtävän monimutkaisuudesta. EFSA ilmoittaa kuitenkin, että ollaan varsin lähellä tilannetta, jossa tällä alalla tehdyt tieteelliset havainnot voidaan ottaa huomioon säädöksissä. ETSK kannustaakin EFSAa siihen, että näin tehdään mahdollisimman pian.

⁽⁵⁾ ILSI (International Life Science Institute) – maatalouskemikaali-, maatalouselintarvike- ja bioteknologian alalla toimivien, Coca-Colan tai Monsanton kaltaisten monikansallisten yritysten etujärjestö. Sen jälkeen, kun tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa (Eityiskertomus nro 15/2012) oli tuotu esiin eturistiriitatilanteiden hallinnan epäselvyys EFSA:ssa, Euroopan parlamentti lykkäsi keväällä 2012 toisessa käsittelyssä EFSA:n vuoden 2010 talousarviota koskevan vastuuvapauden myöntämistä koskevan päätöksen antamista, kunnes saadaan lisätietoja viraston menettelytavoista eturistiriitatilanteissa.

⁽⁶⁾ Ks. esim. Frederick vom Saal & Claude Hughes, ”An extensive new literature concerning low-dose effects of bisphenol-A shows the need for a new risk assessment”, *Environmental Health Perspectives*, vol. 113, elokuu 2005, s. 926–933.

⁽⁷⁾ Esimerkiksi synteettistä makeutusainetta aspartaamia on 6 000:ssa eri tuotteessa.

⁽⁸⁾ Esimerkiksi Sofie Christiansen, Ulla Hass ym., ”Synergic disruption of external male sex organ development by a mixture of four antiandrogens”, *Environmental Health Perspectives*, vol. 117, nro 12, joulukuuta 2009, s. 1839–1846.

⁽⁹⁾ Vuonna 2006 maataloudesta vastaava Euroopan komission jäsen myönsi vastauksessaan Euroopan parlamentin jäsenen Paul Lannoyen esittämään kysymykseen, että aineeseosten arvioinnin osalta lainsäädännössä on aukko. Tämän toteamuksen jälkeen ei ole kuitenkaan saatu aikaan minkäänlaista merkittävää edistymistä.

4.6 Paracelsuksen periaate on asetettu kyseenalaiseksi niin sanottujen hormonaalisten haitta-aineiden ilmiön johdosta. Kyse on aineista, joilla on taipumus jäljitellä hormonien, useimmiten naishormoni estrogeenin, toimintaa. Huomattava osa endokrinologeista on sitä mieltä, että näillä aineilla on usein haitallinen vaikutus jo, kun elimistö altistuu selkeästi ”hyväksyttävää päivittäistä saantia” pienemmille määriille, ja ettei edes ole mahdollista määrittää raja-arvoa, jonka alapuolella ne eivät olisi vahingollisia⁽¹⁰⁾. On osoitettu, että hormonaalisten haitta-aineiden osalta ratkaiseva tekijä ei ole määrä vaan altistumisen ajankohta. Tässä tapauksessa vaarallisin ajankohta on silloin, kun ihmisen sisäeritysjärjestelmä kehittyy (sikiövaihe, varhaislapsuus ja murrosikä). Hormonaalisten haitta-aineiden toinen ominaispiirre on se, että niiden myrkyllisyys voi ilmetä joitakin vuosia tai jopa useita vuosikymmeniä altistumisen jälkeen.

4.7 Endokrinologit pitävät nykyisin lukuisia luonnollisia tai synteettisiä aineita hormonaalisina haitta-aineina, joista useat esiintyvät säännöllisesti ihmisravinnossa. Niitä ovat esimerkiksi useat torjunta-aineet, dioksiinit, PCB-yhdisteet ja ftalaatit, mutta vilkkainta keskustelua käydään nykyisin bisfenoli A:ksi kutsutusta pakkausmateriaalista⁽¹¹⁾.

4.8 On osoitettu, että hormonaalisilla haitta-aineilla on ratkaiseva vaikutus miesten hedelmällisyyden huolestuttavaan heikkenemiseen (ilmiö, joka on havaittu toisesta maailmansodasta lähtien) sekä miesten kives- ja eturauhassyöpätapausten ja naisten rintasyöpätapausten sekä muiden vakavien sairauksien merkittävään lisääntymiseen⁽¹²⁾.

4.9 Toimivaltaiset eurooppalaiset elimet, kuten EFSA ja terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto (SANTE), epäröivät ryhtyä endokrinologien voimakkaasti suosittelemiin toimenpiteisiin siitä syystä, että tiedeyhteisössä oletetaan olevan erilaisia mielipiteitä hyvin pienten määrien haitallisesta vaikutuksesta⁽¹³⁾. Suuri osa endokrinologian alalla alkuperäistutkimusta tekevästä tutkijoista pitää kuitenkin hormonaalisiksi haitta-aineiksi tunnustamiensa aineiden hyvin pienten määrien vaikutuksia erittäin vaarallisina erityisesti raskaana oleville naisille ja pienille lapsille. Heidän mukaansa kyse on kiistämättömästä tosiasiasta, jonka ”tuhannet tieteelliset tutkimukset”⁽¹⁴⁾ osoittavat, kun vastaavasti EFSA katsoo, että hyvin pienten määrien vaikutus on pelkkä otaksuma.

4.10 Koska endokrinologien kanta vahvistettiin ympäristöasioiden pääosaston (ENV) tilaamassa perusteellisessa selvityksessä⁽¹⁵⁾, terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto (SANTE) kehotti lokakuussa 2012 EFSAa pohtimaan hormonaalisten haitta-aineiden määrittelykriteerejä ja arvioimaan alalla käytettävien testausmenetelmien asianmukaisuutta. Näin ei ole kuitenkaan vielä tehty, ja Euroopan komissio on tässä vaiheessa ehdottanut vain etenemissuunnitelmaa, jossa esitetään hormonaalisten haitta-aineiden määrittelyn suuntaviivat⁽¹⁶⁾. Itse tehtävä on näin ollen lykätty vuoden 2016 lopulle.

4.11 Endokrinologien yhteisö on useaan otteeseen ilmaissut erimielisyytensä hormonaalisia haitta-aineita koskevasta EFSA:n ja muiden neuvonantajien tai sääntelyelinten kannasta. Esimerkkeinä mainittakoon amerikkalaisen, yli tuhat alan asiantuntijaa käsittävän endokrinologien yhdistyksen julkistama yhteinen lausuma⁽¹⁷⁾, Berliinissä syyskuussa 2012 järjestetty kansainvälinen kollokvio ja toukokuussa 2013 annettu Berlaymontin julkilausuma⁽¹⁸⁾. Kaikki julkilausuman allekirjoittaneet ovat asiantuntijoita, jotka julkaisevat aktiivisesti kirjoituksia aiheesta ja joiden mukaan EU:n lainsäädännössä on kiireellisesti ryhdyttävä ottamaan huomioon vuosien kuluessa karttunut tietämys. Maaliskuussa 2013 annetussa viimeisimmässä asetuksessa torjunta-aineista esimerkiksi säädetään velvollisuudesta toteuttaa kokeita sen selvittämiseksi, onko uusi tuote muun muassa perimää vaurioittava, mutta ei edellytetä sen hormonaalisen vaikutuksen arvioimista. Tämä osoittaa, etteivät toimivaltaiset viranomaiset ota endokrinologien huolenaiheita vielä lainkaan vakavasti.

⁽¹⁰⁾ The 2013 Berlaymont Declaration on Endocrine Disruptors.

⁽¹¹⁾ Bisfenoli A:sta valmistettujen tippupullojen myynti kiellettiin Kanadassa vuonna 2008, ja vuonna 2011 EU teki samoin. Ranska on kieltänyt 1. tammikuuta 2015 lähtien bisfenoli A:n käytön kaikissa tuotteissa, joiden on tarkoitus joutua kosketuksiin elintarvikkeiden kanssa. Kieltoa on perusteltu kansallisen ANSES-viraston tieteellisellä lausunnolla. EFSA julkaisi 21. tammikuuta 2015 lausunnon, jonka mukaan nykyisellä altistumistasolla bisfenoli A ei aiheuta riskiä kuluttajien terveydelle missään ikäryhmässä.

⁽¹²⁾ Euroopan parlamentin 14. maaliskuuta 2013 antama päätöslauselma hormonaalisten haitta-aineiden kansanterveysvaikutuksista [2012/2066(INI)], johdanto-osan A ja C kappaleet, sekä The 2013 Berlaymont Declaration on Endocrine Disruptors.

⁽¹³⁾ EFSA viittaa erityisesti kollokvioon, jonka se järjesti Brysselissä kesäkuussa 2012 ja jossa endokrinologian asiantuntijat edustivat vain (vähemmistö)osaa osallistujista.

⁽¹⁴⁾ Yhdysvaltalaisen endokrinologin Frederick vom Saalin toteamus Berliinissä syyskuussa 2012 pidetyssä kansainvälisessä konferenssissa.

⁽¹⁵⁾ Andreas Kortenkamp, Olwenn Martin, Michael Faust, Richard Evans, Rebecca McKinlay, Frances Orton & Erika Rosivatz, State of the Art of the Assessment of Endocrine Disruptors, loppuraportti, 23. joulukuuta 2011.

⁽¹⁶⁾ Euroopan komission etenemissuunnitelma aiheesta Defining criteria for identifying Endocrine Disruptors in the context of the implementation of the Plant Protection Product Regulation and Biocidal Products Regulation, kesäkuu 2014.

⁽¹⁷⁾ Evanthia Diamanti-Kandarakis ym., ”Endocrine-disrupting chemicals: an Endocrine Society scientific statement”, Endocrine Reviews, vol. 30, nro 4, kesäkuu 2009, s. 293–342.

⁽¹⁸⁾ Katso alaviite 10.

4.12 ETSK katsoo, että sääntelyssä on kiireellisesti ryhdyttävä ottamaan huomioon endokrinologian alalla karttunut tietämys, ja yhtyy näin Euroopan parlamentin ilmaisemaan kantaan⁽¹⁹⁾. Vaikka tiedeyhteisössä – sanan laajassa merkityksessä – mielipiteet eroavat toisistaan, tulisi näkemyksen, jonka suuri osa endokrinologien yhteisöstä jakaa, riittää aivan hyvin siihen, että sovelletaan ainakin ennalta varautumisen periaatetta aineisiin, jotka endokrinologit ovat tunnustaneet hormonaalisiksi haitta-aineiksi.

5. Kansainvälinen kauppa: maatalouden tuholaiset ja taudit

5.1 Maailman kauppajärjestö (WTO) vaatii jäseniään käymään neuvotteluja maataloustuotteiden kaupan jatkamiseksi ja edistämiseksi niin, että sisäisiä tukia ja jäsenten tuotteiden suojelua vähennetään merkittävästi asteittain ja tavoitteeksi otetaan yhä pidemmälle menevän vapauttamisen edistäminen.

5.2 Yhä vapautetummilla maailmanmarkkinoilla, missä kasvituotteiden liikkuminen kaupallisessa tarkoituksessa tehostuu ja lisääntyy EU:n kolmansien maiden kanssa jatkuvasti solmimien uusien kauppasopimusten johdosta, riski siitä, että uudenlaiset tuholaiset ja taudit saavat jalansijaa, kasvaa koko ajan.

5.3 Eurooppalaiset tuottajat ovat hyvin huolissaan ja peloissaan sellaisten haitallisten eliöiden saapumisesta, joita monet pitävät merkittävänä vaarana ja joita ei tähän mennessä ole esiintynyt EU:n alueella. Eräissä tapauksissa niiden ilmaantuminen ja leviäminen voisi johtaa erilaisten eurooppalaisten viljelykasvien tuotannon rajuun vähenemiseen erityisesti, kun on kyse vähemmän yleisistä viljelykasveista, ja aiheuttaa näin asianomaisille tuottajille raskaita taloudellisia tappioita.

5.4 Maataloustoiminnalle eräiden tuotteiden osalta aiheuttamansa uhan ohella vierasperäisten tuholaisien ja tautien äkillinen ilmaantuminen johtaa eurooppalaisten maataloustuottajien tuotantokustannusten nousuun ja näin ollen tilojen kannattavuuden heikentymiseen. Lisäksi näillä vitsauksilla voi olla huomattavia taloudellisia, ympäristöön liittyviä ja sosiaalisia vaikutuksia koko EU:n alueella.

5.5 Ajankohtaisena ja paljonpuhuvana esimerkkinä, joka selkeästi ja kiistattomasti osoittaa tämän ongelman vakavuuden, mainittakoon äskettäinen Etelä-Afrikasta peräisin olevien sitrushedelmien tuontiin liittyvä tapaus. Viime sadonkorjuukaudella eurooppalaisiin satamiin saapui lukuisia laivalasteja eteläafrikkalaisia sitrushedelmiä, joihin oli tarttunut vaarallinen *Guignardia Citricarpa* -niminen sieni, joka aiheuttaa sitrushedelmissä mustalaikkutaudin. Kaiken kaikkiaan tästä taudinaiheuttajasta on tehty 35 havaintoa eteläafrikkalaisissa tuontisitrushedelmissä.

5.6 EU:n leväperäinen toimintatapa vaarantaa näin ollen 500 000 hehtaarin suuruisen viljelyalan, jolla sitrushedelmiä tuotetaan EU:n alueella, koska käytettävissä ei ole tehokasta keinoa taudin hävittämiseksi. Taudin ilmaantuminen johtaisi talouden, ympäristön ja sosiaalisten näkökohtien kannalta äärimmäisen vahingollisiin seurauksiin ja vaarantaisi elintarvikehuoltovarmuuden.

5.7 Vaikka luonnos kasvien terveyttä koskeviksi uusiksi säännöiksi parantaa tietyiltä osin 8 päivänä toukokuuta 2000 annettua neuvoston direktiiviä 2000/29/EY⁽²⁰⁾ kasvien ja kasvituotteiden haitallisten organismien jäsenvaltioihin kulkeutumisen estämiseen liittyvistä suojatoimenpiteistä, siinä ei edelleenkään käsitellä tiettyjä ratkaisevan tärkeitä näkökohtia, joten merkittävimmät ongelmat jäävät suurelta osin odottamaan ratkaisua.

5.8 On myös aiheellista tähdentää, että, kolmansista maista tuotujen elintarvikkeiden tuotanto-olosuhteet eivät vastaa EU:ssa vallitsevia olosuhteita. Kolmannet maat sallivat lukuisien sellaisten kiellettyjen kasvinsuojeluaineiden käytön, jotka on EU:ssa kielletty, sikäläiset jäämien enimmäispitoisuudet (maximum residue limits, MRL) ovat EU:n alueella sallittuja korkeammat ja sosiaali- ja työolot poikkeavat EU:ssa vallitsevista oloista, sillä kolmansien maiden tarjoama suojan taso on alhaisempi, jopa olematon.

5.9 Eurooppalaisten kuluttajien näkökulmasta on syytä painottaa, että ulkomaiset ja EU:sta peräisin olevat tuotteet eroavat toisistaan selkeästi turvallisuuden ja jäljitettävyyden osalta.

⁽¹⁹⁾ Katso alaviite 1.

⁽²⁰⁾ EYVL L 169, 10.7.2000, s. 1.

5.10 Nykyisessä lainsäädännössä rajoitetaan ja supistetaan yhä useampien vaikuttavien aineiden käyttöä tiettyjen tuholaisien tai tautien torjuntaan. Nämä eurooppalaisiin maataloustuottajiin kohdistetut rajoitukset voivat loppujen lopuksi koskea 50:tä prosenttia viime vuosina tarjolla olleista tuotteista. Lisäksi kyseisiä aineita käyttävien henkilöiden on noudatettava yhä tiukempia vaatimuksia, mikä edellyttää, että heille annettavaa koulutusta on lisättävä ja että he turvautuvat nykyistä enemmän suojaimiin käytön yhteydessä.

5.11 Vastavuoroisuuden periaatteen tulisi taata se, että kaikki tietyille markkinoille saapuvat tuotteet on täytynyt tuottaa noudattamalla samoja vaatimuksia tai sääntöjä, joita sovelletaan tuotantoon EU:ssa esim. terveysturvan, ympäristönäkökohtien ja vaikuttavien aineiden käytön osalta.

Bryssel 18. maaliskuuta 2015

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Henri MALOSSE

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Älykkäät saaret”**(oma-aloitteinen lausunto)**

(2015/C 268/02)

Esittelijä: Anna Maria DARMANIN

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 10. heinäkuuta 2014 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla antaa oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

”Älykkäät saaret”

(oma-aloitteinen lausunto).

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 4. maaliskuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 18.–19. maaliskuuta 2015 pitämässään 506. täysistunnossa (maaliskuun 19. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 147 ääntä puolesta ja 1 vastaan 5:n pidättyessä äänestämästä.

1. Suositukset

1.1 Saarilla on ainutlaatuisia piirteitä, jotka tuovat mukanaan ongelmia, mutta nämä piirteet voidaan muuttaa mahdollisuuksiksi, jos toteutetaan älykästä ja kestäväpohjaista kehityspolitiikkaa siten, että saaret saavat kestävä kasvun ja parempien työpaikkojen myötä tarjoutuvia kilpailuetuja.

1.2 Laadittaessa ja toteutettaessa älykkään ja kestävä kehityksen politiikkaa on otettava huomioon myös saarten ominaispiirteet, erityisesti niiden alttius ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Toimintapolitiikoissa ja aloitteissa pitää näin ollen varmistaa se, että niihin sisällytetään asianmukaisia toimia ilmastonmuutokseen mukautumiseksi, jotta pystytään takaamaan, että saaret parantavat ja lujittavat ilmastonmuutoksen sietokykyään talouksiensa kaikilla lohkoilla.

1.3 Älykkäitä saaria koskevaan politiikkaan olisi sisällytettävä ”saaritesti”, jolla voitaisiin tarkastella minkä tahansa EU-politiikan vaikutuksia saarialueisiin ja kiinnittää asianmukaista huomiota saaristoulettavuuteen. ETSK kehottaa komissiota ottamaan saaritestin käyttöön kaikissa pääosastoissa.

1.4 ETSK tekee älykkäitä saaria edistääkseen joukon älykkään toimintapolitiikan suosituksia. Ne on selostettu ja kuvattu seikkaperäisesti tekstijaksoissa 4–11. Suositukset liittyvät seuraaviin kysymyksiin:

- digitaalistrategia: investoiminen infrastruktuuriin, sisämarkkinoiden loppuunsaattaminen ja investoiminen tutkimus- ja kehittämistoimintaan
- energiahuolto: saaret valtameri-, vuorovesi-, aurinko- ja tuulienergian koekenttinä sekä näiden teknologioiden yhdistelmät
- kaupunkien liikenne- ja liikkuvuuskysymykset: Horisontti 2020 -puiteohjelmaan ja Interreg-yhteisöaloitteeseen sisältyy merikuljetuksia ja kaupunkiliikennettä koskevia ohjelmia, joilla tähdätään saarten kestäväan kehitykseen; valtiontuen nivominen liikenteen järjestämiseen kestävyysperiaatteiden mukaisesti
- meripolitiikka: merivalvonta; saaret merellä tapahtuvaan kaivostoimintaan sekä merentutkimukseen liittyvän tutkimus- ja kehittämistoiminnan keskuksina; arviot saarten vaikutuksista meripolitiikkaan; saarten rooli meripolitiikassa

- kauppa sekä tavaroiden että palvelujen alalla: markkinoiden erittäin kapealla sektorilla käytävän kaupan hyvät käytänteet; toimintapolitiikan mukauttaminen edistämään saariympäristössä tapahtuvaa markkinoiden erittäin kapean sektorin kaupankäyntiä; saarten taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen avoimet laboratoriot
- matkailu: kulkuyhteydet; matkailun erityiset ominaispiirteet ja matkailun vaikutukset
- vesihuolto: toimintapolitiikka, jossa otetaan huomioon pelkästään saarille ominaiset erityispiirteet
- yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä elinikäinen oppiminen.

1.4.1 Lähtökohtana on, että mainittujen suositusten toteuttamisen olisi ensi kädessä ja (mahdollisesti jaettujen) toimivaltuuksien ja vastuualueiden mukaisesti kuuluttava paikallis-, alue-, valtiollisen tai EU:n tason viranomaisille. Tässä yhteydessä korostetaan voimakkaasti eri tasojen välistä yhteistyötä.

2. Soveltamisala

2.1 Käsillä olevassa lausunnossa ETSK:n lähtökohtana on Yhdistyneiden kansakuntien antama saarien määritelmä. Siinä rajataan kuitenkin soveltamisala yhtäältä niihin saarialueisiin, jotka ovat osa Euroopan unionia talousaluetta, ja toisaalta laajennetaan se kattamaan pienet ja keskikokoiset saaret, jotka itsessään ovat valtioita ja Euroopan talousalueen jäseniä. Tällä tarkoitetaan nimenomaisesti Maltaa, Kyprosta ja Islantia.

2.2 Termillä "älykkäät saaret" ETSK viittaa erityisesti saarialueeseen, joka tuottaa kestävästä taloudellisesta paikalliskehitystä ja korkeaa elämänlaatua erinomaisilla suorituksillaan useilla sellaisista kestävästä kehityksen keskeisistä aloista kuin talous, liikkuvuus, energia, ympäristö, tieto- ja viestintätekniikka, vesihuolto, koulutus, inhimillinen pääoma ja joka kunnostautuu ansioillaan hallinnon saralla.

3. Johdanto

3.1 Euroopan saarialueet ovat tietyissä tapauksissa epäedullisessa asemassa muihin Euroopan alueisiin verrattuna eristyneen ja syrjäisen sijaintinsa vuoksi. Maantieteelliset seikat tuovat kuitenkin mukanaan yhtä hyvin suuria etuja kuin haittojakin, ja nykyään saaret tarjoavat myös valtavia mahdollisuuksia paitsi saarialueiden itsensä, myös koko Euroopan kasvulle ja kehitykselle. Sen vuoksi ETSK kehottaa edistämään älykästä toimintapolitiikkaa ja käynnistämään EU:n, valtioiden ja alueiden tasolla älykkään kehittämisen hankkeita, joissa otetaan huomioon myös saarten erityiset ominaispiirteet. Vastuun saarialueiden järkevästä politiikasta tulee kuitenkin kuulua yhteisesti kaikille edellä mainituille hallinnon tasoille eikä pelkästään yhdelle niistä. Tämän yhteisen vastuun valossa, mutta ei yksinomaan sen vuoksi, ETSK kehottaa perustamaan saariasioita käsittelevän asiantuntijaryhmän, joka valvoo politiikkoja ja niiden sovellettavuutta ja vaikutusta saarialueisiin. ETSK suosittaa lisäksi, että perustetaan saarikysymyksiin paneutuva avoin foorumi, joka toimii saarialueiden välisen koordinaation ja toiminnan areenana Älykkäät saaret -aloitteen tavoitteita ajatellen.

3.2 Saarille ominaiset piirteet johtavat monissa tapauksissa tiettyihin yhteiskunnallisiin erityispiirteisiin, kuten väestön vähenemiseen, koska ihmiset muuttavat mantereelle olettaessaan, että mahdollisuudet ovat siellä paremmat, liikenteeseen liittyviin ongelmiin ja toisinaan myös syrjäytymiseen. Eräät saarialueet ovat kuitenkin pystyneet kääntämään nämä haittatekijät eduiksi, kun ne ovat kehittäneet omia erityisalojaan ja onnistuneet erottaautumaan muista.

3.3 Kun otetaan huomioon saarten ominaispiirteet, ETSK kehottaa sisällyttämään EU:n toimintalinjoihin "saaritestin", jolla voitaisiin tarkastella minkä tahansa toimintapolitiikan vaikutuksia saarialueisiin ja kiinnittää asianmukaista huomiota saaristoulettavuuteen. ETSK kehottaa komissiota ottamaan saaritestin käyttöön kaikissa pääosastoissa.

4. Digitaaliset valmiudet

4.1 Koska internet on Euroopassa selkeästi kehkeytymässä kasvualaksi, 2020-tavoitteisiin sisältyy laajakaistayhteyksien saatavuus kaikille unionin kansalaisille vuoteen 2020 mennessä samoin kuin tavoite, jonka mukaan 50 prosenttia kansalaisista tekisi verkko-ostoksia vuoteen 2015 mennessä.

4.2 Internetin laajan kattavuuden varmistamisessa vuoteen 2020 mennessä on infrastruktuuriin liittyviä ongelmia ja eräät alueet, joihin kuuluu myös saarialueita, ovat jäljessä tavoitteista. Nykytilanteessa monilla, etenkin syrjäisimmillä saarilla internetin levinneisyys ja yleinen saatavuus on alhainen.

4.3 Vaikka yksi Eurooppa 2020 -strategian tavoitteista oli varmistaa, että internetyhteydet ovat saatavilla kaikkialla Euroopassa, tavoitetta ei ole vielä saavutettu eräillä saarialueilla, mikä johtuu pääasiassa infrastruktuuriin liittyvistä ongelmista.

4.4 Digitaaliset valmiudet ovat yksi keinoista, joilla saarialueet voivat lieventää maantieteellisen sijainnin aiheuttamaa eristyneisyyttä. Näistä esimerkkejä ovat paitsi sähköisen kaupankäynnin yrittäjyydelle, työllisyydelle ja pk-yrityksille tarjoamat mahdollisuudet, myös kansalaisten tilaisuus hyödyntää sisämarkkinoita entistä tuloksekkaammin.

4.5 Näin ollen ETSK kehottaa ryhtymään sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla erityisiin toimiin, joiden tavoitteena on

- i. investoiminen infrastruktuuriin, jotta varmistetaan laajakaistan kattavuus saarialueilla
- ii. digitaalisten sisämarkkinoiden saattaminen päätökseen, koska siten pystytään takaamaan, että saarialueet eivät joudu muita heikompaan asemaan ja että ne voivat osallistua täysimääräisesti sisämarkkinoiden toimintaan
- iii. investoiminen Euroopan tasolla tutkimus- ja kehitystoimintaan, jossa hyödynnetään saarialueiden mahdollisuuksia vauhdittaa työllisyyttä ja kasvua syrjäisillä alueilla. Tämän tyyppistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa tulisi lisäksi hyödyntää sosiaalisen innovoinnin laajentamiseen saarialueilla.

5. Kestävä energiatalous

5.1 EU on määritellyt vuosiin 2020, 2030 ja 2050 ulottuvat energiatavoitteet noudattaakseen kestävyysperiaatteita ja hillitäkseen fossiilisten polttoaineiden käyttöä energiaan liittyvien tarpeiden täyttämiseksi. Eräät EU:n saarista ovat riippuvaisia fossiilisista polttoaineista kaikkien energiatarpeidensa täyttämiseksi, minkä lisäksi ne ovat riippuvaisia myös tietystä rajallisista kuljetusmenetelmistä polttoaineiden saamiseksi.

5.2 Sen vuoksi on yhä tärkeämpää, että saarialueet voivat parantaa kestävyysperiaatteiden huomioonottamista energiankäytössään. Saaret ovat luonnostaan edullisessa asemassa, kun ajatellaan valtamerienergian, tuulienergian ja aurinkoenergian maksimaalista hyödyntämistä.

5.3 On menestystarinoita, jotka osoittavat, että saarilla on mahdollisuuksia tulla pysyvästi omavaraisiksi energiatarpeidensa tyydyttämisessä. Niinpä esimerkiksi Keski-Tanskan rannikolla sijaitseva Samsø on ollut maan ”uusiutuvan energian saari” vuodesta 1997 lähtien. Yksinetoista maalla sijaitsevina tuuliturbiineineen saaresta tuli täysin omavarainen uusiutuvan energian hyödyntäjä kymmenessä vuodessa. Myös Kanariansaarin kuuluvasta El Hierrosta tuli täysin omavarainen uusiutuvista lähteistä peräsin olevan energian saannissa 2014 tuuliturbiinien ja vesivoiman käytön ansiosta.

5.4 Euroopan saaret voisivat kerätä uusiutuvista energialähteistä merkittävästi hyötyä. Tämä sektori supistaa saarten hiilijalanjälkeä ja on lisäksi kasvun ja työllisyyden lähde ei pelkästään oman toimialan puitteissa vaan laajemminkin, kuten Samsøn tapauksessa. Saari vetää matkailijoita puoleensa, koska se on ponnistautunut kestävyysajattelun mukaisesti omavaraiseksi.

5.5 Näin ollen ETSK kehottaa toimintaan sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla seuraavilla aloilla:

- i. Keskitytään saarialueiden valtameri-, aalto- ja vuorovesienergiaa koskevaan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Sen lisäksi, että saaria käytetään koeympäristöinä, ja vaikka kyseessä olisi liitännäisseikka, olisi hyödynnettävä paikallista tietämystä ja tutkimukseen liittyvää asiantuntemusta.
- ii. Tutkitaan erilaisten uusiutuvien energialähteiden yhdistämisen vaikutuksia saarten kaltaisilla pienillä paikallisalueilla.
- iii. Kohdennetaan saarialueille erityisiä innovaatioaloitteita.

Näiden toimenpiteiden yhteydessä tulee ottaa huomioon eri valtamerillä ja merialueilla sijaitsevilla saarilla vallitsevat erityiset olosuhteet.

6. Saarilla sijaitsevien kaupunkien liikenne- ja liikkuvuuskysymykset

6.1 Liikenne on erityisen kiperä kysymys saarten asukkaille, koska saaret ovat meren ympäröimiä ja sen vuoksi hyvin riippuvaisia laiva- ja lentoliikenteestä. Lisäksi saaret ovat myös tavaroiden tuonnissa ja viennissä suuresti merikuljetusten varassa. Näin ollen lauttaliikennepalveluihin saadaan yleensä valtiontukea ja muita tukia, jotta voidaan keventää niistä asukkaille koituvia kustannuksia ainakin osittain. Monet kuljetusalan yritykset käyttävät edelleen heikkolaatuista polttoainetta, ja tämä on uhka meriliikennealan työntekijöille, paikalliselle väestölle ja matkailijoille.

6.2 Vaikka kaupunkiliikenne on suurelta osin riippuvainen moottoriajoneuvojen käytöstä, mukaan on enenevästi tulossa kestävyysajattelun mukaisempia kaupunkiliikenteen muotoja, kuten Liparin saarilla hyödynnetyt vähäpäästöiset ajoneuvot. Saarialueilla on vielä nykyistäkin paremmat mahdollisuudet aloittaa hybridi- tai sähkökäyttöisten ajoneuvojen hyödyntäminen tai laajentaa sitä.

6.3 ETSK suosittelee, että ryhdytään toimiin seuraavilla aloilla:

- i. Olisi käynnistettävä erityisiä Horisontti 2020 -hankkeita energiatehokkaan meriliikenteen hankkeiden edistämiseksi saarialueita silmällä pitäen.
- ii. Kuljetusalan valtiontukia olisi myönnettävä yrityksille, jotka toteuttavat konkreettisia toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi ja jotka hyödyntävät korkealaatuista polttoainetta meriliikenteessä.
- iii. Olisi käynnistettävä Interreg-hankkeita energiatehokkaan kaupunkiliikenteen edistämiseksi saarialueilla.
- iv. Olisi korostettava kunnollisten ja pysyvämpien työpaikkojen luomista saarialueilla. ETSK kehottaa lisäksi vähentämään henkilöstön työsuhteiden epävarmuutta, kun on kyse saarireittejä liikennöivistä lentoyhtiöistä ja risteilyvarustamoista, jotka useissa tapauksissa hyötyvät liiketoiminnassaan saarialueiden vetovoimasta.
- v. Saarialueita koskevaan älykkääseen liikennepolitiikkaan tulee kuulua myös ikääntyneiden sekä vammaisten esteettömän liikkumisen ottaminen huomioon.

7. Meripolitiikka

7.1 Viime vuosina on kohdistettu yhä enemmän huomiota siniseen talouteen ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Meriala on erittäin tärkeä saarialueille, joilla on joka puolella meri ympärillään.

7.2 Saarialueet voivat saada erityistä hyötyä EU:n tasolla toteutettavasta meripolitiikasta.

7.3 ETSK toistaa aikaisemmat kehotuksensa laatia lausuntoja, joissa käsitellään EU:n saarialueiden merkitystä mereen liittyviä perinteitä ja merenkulun taitotietoa ajatellen. EU:n saarilla on puolellaan suhteellinen etu, koska sieltä on lähtöisin merenkulkijoita, joilla on hallussaan sukupolvien mittainen mereen liittyvä tietämys ja osaaminen. Näitä ei saisi päästää hukkaan. Kuitenkin vaikka maissa vallitsee akuutti työttömyys, EU:n merenkulkualalla on tunnetusti suuri pula EU:sta peräisin olevista merenkulkijoista, joita voitaisiin palkata EU:n aluskannan päällystätehtäviin.

7.4 ETSK suositaa, että ryhdytään toimiin seuraavilla aloilla:

- i. Olisi tartuttava toimeen, jotta voidaan varmistaa saarialueiden saavan erityistä etua merivalvonnasta.
- ii. Saarilla olisi harjoitettava merellä tapahtuvaan kaivostoimintaan, merentutkimukseen ja merenpohjan kartoittamiseen liittyvää tutkimus- ja kehitystoimintaa, ja saarialueiden valmiuksia näillä aloilla olisi vahvistettava. Saaret voivat näytellä merkittävämpää roolia biologisen monimuotoisuuden suojelemisessa, ja eri tasoilla tehdyt aloitteet tällä alalla tarvitsevat tukea.
- iii. Euroopan komission olisi laadittava eurooppalainen vaikutustenarviointi Euroopan saarten roolista meriasioissa.
- iv. Merialan toimia olisi keskitettävä ja niiden yhteydessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota saarialueisiin ja niiden rooliin.
- v. Tarvitaan EU:n toimenpiteitä, joilla rohkaistaan EU:n saarten asujaimistoa jatkamaan merialan ammatissa ja joilla tarjotaan välttämätöntä koulutusta.

8. Saarille ominaiset tuotteet ja palvelut

8.1 Saaret eri puolilla Eurooppaa ovat kehittyneet eri tahtiin: eräät niistä ovat edelleen "muuttoliike, rahalähetykset, apu ja byrokratia" -vaiheessa (Migration, Remittance, Aid and Bureaucracy, MIRAB) (Bertram & Watters, 1985; toisista on tullut pieniä matkailualaan nojaavia saaritalouksia (Small Island Tourist Economies, SITE) (McElroy, 2006), ja eräät ovat lopulta saavuttaneet "ihmiset, resurssit, ulkomaat, rahoitus, liikenne" -vaiheen (People, Resources, Overseas, Finance, Transportation – PROFIT) (Baldacchino, 2006).

8.2 Selkeitä esimerkkejä PROFIT-vaiheessa olevien saarten hyvistä käytänteistä ovat seuraavat:

- Jersey: yksityisomaisuutta koskeva varainhoito
- Malta: sähköinen pelitoiminta
- Islanti: tietotekniikan resurssipalvelut (pilvipalvelut)
- Kypros: alusten lippuvaltiorekisteri
- Kreeta: silmien hoito LASIK-menetelmällä.

8.3 Saaret ovat kilpailukykyisempiä pystyessään erottumaan edukseen erinomaisilla suorituksillaan erikoisalojen markkinoilla.

8.4 Sen vuoksi ETSK suositaa seuraavaa:

- i. Kartoitetaan hyvät käytänteet saarialueita ajatellen.
- ii. Aluepolitiikassa olisi käsiteltävä tällaista erikoistumiskehitystä.
- iii. Saarialueita käytetään avoimina laboratorioina tällaisten tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä, ja sen jälkeen vastaavia käytäntöjä voidaan toteuttaa laajamittaisesti muualla Euroopassa.

9. Saarimatkat

9.1 Saaret yhdistetään monesti matkailuun (SITE-malli), mutta vaikka matkailu onkin saarille tärkeä toimiala, ei sitä pidä nähdä ainoana tai pääasiallisena elinkeinona, ja koko elinkeinoelämää täytyy tarkastella asiaankuuluvalla tavalla.

9.2 Erikoistunut matkailu tarjoaa saarille selkeän kilpailuedun muualla Euroopassa sijaitseviin, helppopääsyisempiin alueisiin verrattuna. Erikoistuneen matkailun ei kuitenkaan välttämättä tarvitsisi tarkoittaa kalliimpaa matkailua. Tässä suhteessa saarten kulkuyhteydet ovat seikka, joka takaa niiden saavutettavuuden taloudellisesti, fyysisesti ja liikenteellisesti, ympäristönsuojeluvaatimusten noudattamista unohtamatta.

9.3 Sen vuoksi ETSK suosittaa seuraavaa:

- i. Matkailun liittyvissä politiikoissa otetaan erityisesti huomioon saarialueiden olosuhteet.
- ii. Matkailun tulee käsittää paitsi saarten liikenneyhteydet, joihin edellä viitataan, myös saavutettavuuden taloudelliset ja liikkuvuusnäkökohdat sekä ympäristönsuojeluvaatimuksiin liittyvät kysymykset.

10. Vesihuolto

10.1 Saarten ongelmat vesihuollossa ovat samankaltaisia: vesivarojen niukkuus, veden laadun heikkeneminen, epätarkoituksenmukaiset vesitalouskäytännöt, kuten vesivarojen liikakäyttö, ja matkailun aiheuttama kulutuksen kasvu.

10.2 Tuliperäiset saaret tuovat vesitalouteen uuden ulottuvuuden, jota ei yleensä käsitellä vesipolitiikan yhteydessä: vesilähteiden hyödyntäminen terveydellisiin tarkoituksiin.

10.3 Niinpä ETSK suosittaa, että vesitalouspolitiikassa kohdistetaan nimenomainen huomio saarten erityisiin ominaispiirteisiin, koska tällöin useissa tapauksissa korostuvat niiden seuraavat tarpeet:

- i. veden uudelleenkäyttö
- ii. juomakelpoisen veden erottaminen muusta vedestä
- iii. suolanpoisto
- iv. sadeveden talteenotto
- v. terveystarkoituksiin käytettävien vesilähteiden kestävyvyn parantaminen.

11. Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä elinikäinen oppiminen

11.1 Koulutuksen on usein todettu olevan keskeinen tekijä pyrittäessä parantamaan elintasoja. Tämä pätee sitäkin suuremmalla syyllä saarialueisiin. Vaikka saarilla sijaitsevat korkea-asteen oppilaitokset yltyvät useissa tapauksissa huippusaavutuksiin tietyillä nimenomaisilla aloilla, mikä sekin kuvastaa erikoistumismallia, myös laaja-alaisen ylemmän tason koulutuksen tulisi olla tarjolla saarten asujaimistolle.

11.2 Tässä tarkoituksessa pitää hyödyntää perinpohjaisemmin digitaalimaailman tarjoamia mahdollisuuksia takaamaan, että tieto ja koulutus ovat aivan yhtä hyvin saarten väestön kuin muualla Euroopassa asuvien ulottuvilla. Kykladien alue käy hyvästä esimerkistä, kun ajatellaan digitaalimaailman potentiaalia. Siellä hyödynnetään etänevotteluja ahkerasti koulutustarkoituksiin.

11.3 Saarialueet kärsivät muita enemmän väestön vähenemisestä toimintojen muualle siirtämisen takia. Sen vuoksi elinikäinen oppiminen voi ja sen tulee olla yksi toimintalinjoista ja käytänteistä, joiden avulla pyritään pitämään kiinni työvoimasta, joka on paitsi mitä suurimmassa määrin työllistämiskelpoista myös halukasta pysymään saarilla.

11.4 ETSK suosittelee näin ollen toimintapolitiikkaa, jonka tulee

- i. heijastaa koulutuksen roolia saarialueiden menestystekijänä
- ii. toteuttaa työllistettävyyden ja työvoiman saannin varmistamiseksi elinikäisen oppimisen toimintamalleja, joilla voidaan saada käyttöön saarialueiden työmarkkinoiden koko potentiaali
- iii. taata, ettei saarialueiden työvoima hupene olemattomiin.

Bryssel 19. maaliskuuta 2015

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Henri MALOSSE

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Eurooppalainen yhteistyö energiaverkkojen alalla”

(oma-aloitteinen lausunto)

(2015/C 268/03)

Esittelijä: Pierre-Jean COULON

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 16. lokakuuta 2014 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

”Eurooppalainen yhteistyö energiaverkkojen alalla”.

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 4. maaliskuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 18.–19. maaliskuuta 2015 pitämässään 506. täysistunnossa (maaliskuun 18 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 167 ääntä puolesta 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK pitää eurooppalaisen yhteistyön tiivistämistä energiaverkkojen alalla elintärkeänä kansalaisille ja yrityksille.

1.2 Kansalaisyhteiskunnan ja alueellisen tason toimijoilla on ratkaiseva rooli energia-alan siirtymässä, joka on ainoa keino taata tehokkuus, hintojen pysyminen hallinnassa ja ilmastonmuutoksen torjunta.

1.3 ETSK ehdottaa, että perustetaan alueellisen tason ja kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssakäymisfoorumeja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ja alueiden komitean yhteisestä aloitteesta ja otetaan niihin mukaan kunkin jäsenvaltion talous- ja sosiaalineuvostot ja vastaavat elimet.

1.3.1 ETSK on tyytyväinen komission energiaunionia käsittelevässä tiedonannossaan esittämään ehdotukseen perustaa energiainfrastruktuurifoorumi. Foorumissa tulisi varata riittävästi tilaa kansalaisyhteiskunnalle, jotta voitaisiin

— antaa systemaattisesti palautetta kokemuksista ja edistää hyvien käytänteiden syntymistä paikallistasolla

— kannustaa paikallista sääntelyä koskevaan pohdintaan ja ohjata rahoitusta tehokkaiisiin malleihin

— edistää erilaisten energiatavoitteiden hyväksymistä ja sitoutumista niihin.

1.4 ETSK ehdottaa nk. eurooppalaisen energiasäästötilin perustamista. Kuka tahansa eurooppalainen voisi avata tällaisen säästötilin, jolle maksettaisiin hieman unionin vuotuista inflaatiota suurempaa tuottoa ja jonka kautta kerätyt rahsummat käytettäisiin kokonaan eurooppalaisiin energiahankkeisiin täydentämään julkista tai yksityistä (yritysten) rahoitusta.

2. Johdanto

2.1 Energiaverkkojen kehittäminen on lähivuosina elintärkeä haaste Euroopalle. Verkkoja on ehdottomasti laajennettava ja vahvistettava, jotta energia-alan siirtymä, joka on ehdottoman välttämätön ilmastonmuutoksen torjumiseksi, Euroopan kilpailukyyn ja taloudellisen houkuttelevuuden turvaamiseksi ja toimitusvarmuuden takaamiseksi kuluttajille, voi onnistua.

2.2 Tähän kehitykseen tarvitaan satoja miljardeja euroja, joiden alkulähde on taloudellista toimintaa ja työllisyyttä luovaan talouskasvuun tähtäävässä komission elvytysohjelmassa. Näiden investointien rinnalla yleistyvät myös älykkäät (siirto- ja jakelu)verkot, joista tulee laaja markkina-ala. Täydentävää innovatiivista rahoitusta on löydettävä muun muassa palkitsevan kansalaisrahoituksen kautta.

2.3 Todellinen eurooppalainen energiainfrastruktuuripolitiikka edellyttää sellaisten keskeisten innovaatiotoimialojen kehittämistä, jotka lujittavat Euroopan kilpailukykyä maailmanmarkkinoilla.

2.4 Energiaverkkojen asettaminen etusijalle on ensisijaista energia-alan yhteistyön/integraation tiivistämisessä, joka on nykykäsityksen mukaan ehdottoman tarpeellista ja jota on käsitelty laajalti ETSK:n aiemmissa lausunnoissa, muun muassa Euroopan energiayhteisön rakentamista koskeissa lausunnoissa. Nimenomaan tämä on uuden komission ehdottaman, varapuheenjohtaja Maroš Šefčovič'in ajaman energiaunionin tavoite.

2.5 Energiaunionissa halutaan ETSK:n ajamien painopisteiden mukaisesti ja aiheellisesti edistää vuoropuhelua ja yhteistyötä, sillä nämä ovat ainoat keinot vähentää kustannuksia, parantaa tehokkuutta ja vastata kansalaisten ja yritysten tarpeisiin.

3. Euroopan kaasuinfrastruktureihin liittyvät haasteet

3.1 Ukrainan tilanne palautti vuonna 2014 eurooppalaisten mieleen pelon maakaasutoimitusten luotettavuudesta. Pohjanmeren ja Alankomaiden esiintymät hupenevat, joten tuonnin monipuolistaminen on tällä hetkellä suuri haaste. Haasteena on myös Euroopan kyky sietää mahdollisia toimituskatkoksia. Tämä merkitsee sitä, että tulevina vuosina tulee aloittaa tai saattaa valmiiksi erinäisiä hankkeita valtioiden rajat ylittävien kaasuputkien, virtauksen suunnan muuttamiseen tarvittaessa käytettävien kompressoriasemien ja metaaniterminaalien rakentamiseksi. Samaan aikaan tarvitaan Euroopan sisäistä infrastruktuuria, jolla edistetään sisämarkkinoiden yhdentymistä ja vältetään pullonkauloista aiheutuvat hintaerot.

3.2 Energia-alan siirtymä muuttaa lisäksi monella tavalla kaasuteollisuuden näkymiä, sillä sen lähettämät signaalit ovat keskenään erilaisia ja paikoin ristiriitaisia. Kaasuinfrastukturi edellyttää investointeja, jotka maksavat itsensä takaisin useiden kymmenien vuosien kuluessa. Tavoite vähentää energiankulutusta tai käyttää hiilipohjaisten energialähteiden sijasta uusiutuvia energialähteitä ei juuri kannusta tällaisiin investointeihin. Yhdysvaltojen liuskekaasuesiintymiä ja amerikkalaisen hiilen tuontia ei osattu ennakoida, ja tämä on johtanut jaksottaisen tuotannon voimaloiden vastapainoksi tarkoitettuun yhdistetyn syklin sähköntuotantokapasiteettiin kohdistuviin liikainvestointeihin. Energia-alan siirtymään sisältyy kuitenkin biokaasun kehittäminen, ja tämä edellyttää verkkojen mukauttamista tietyssä määrin keruun mahdollistamiseksi ja tuotantolähteiden hajanaisuuden huomioon ottamiseksi.

3.3 Selkeän ja ymmärrettävän maakaasulinjan määrittäminen Euroopan energiastategiassa onkin keskeinen haaste, kun ajatellaan tarvittavia huomattavia investointeja, joiden suuruudeksi Euroopan komissio on arvioinut 70 miljardia euroa ja ENTSO-G 90 miljardia euroa vuoteen 2020 mennessä.

4. Sähköverkkoihin liittyvä haaste energia-alan siirtymässä

4.1 Sähkön siirto- ja jakeluverkot ovat Euroopan sähköjärjestelmän selkäranka ja keskeinen valtti energia-alan siirtymässä. Niiden tulee mukautua uusiin tuotantotapoihin eli uusiutuviin energialähteisiin, jotka ovat maantieteellisesti hajanaisia ja toimivat jaksottaisesti, sekä uusiin kulutustarpeisiin sähkön tarjonnan ja kysynnän pitämiseksi tasapainossa. Ensimmäiset suurjännite- ja ylijännitelinjat kehittyivät keskitettyjen tuotantorakenteiden eli ensin lämpövoimaloiden, sitten vesivoimaloiden ja monissa maissa myöhemmin ydinvoimaloiden ympärille. Sen jälkeen uusien linjojen reittejä ovat ohjailleet 1950-luvulta lähtien erittäin nopeasti kasvaneiden kaupunki- ja teollisuusalueiden kulutustarpeet. Eurooppaa halkovat nykyisin suuret sähkövirrat, jotka ovat peräisin uusiutuvista lähteistä. Ne ylittävät kansalliset rajat ja tekevät alueellisesta solidaarisuudesta entistäkin välttämättömämmän.

4.2 EU:n vuosiksi 2020 ja 2050 asettamat tavoitteet, jotka liittyvät ilmastoon ja ympäristöön, energian toimitusvarmuuteen ja kilpailukykyyn, johtavat uusiutuvista lähteistä saatavan sähkön hajautettuihin tuotantojärjestelmiin kohdistuvien investointien valtavaan kasvuun. Ranskassa ja Saksassa mutta myös Espanjassa ja Italiassa noin 95 prosenttia näistä tuotantolaitoksista on nyt kytketty sähkönjakeluverkkoon (matala- ja keskijänniteverkko). Hajautettua energiaa tuotetaan kuitenkin enimmäkseen jaksottaisesti eli kun tuulee tai kun aurinko paistaa. Sähkönjakelijoiden rooli ja tehtävät muuttuvatkin jatkossa perinpohjaisesti. Jakeluverkossa on aiemmin ollut vain harvoja sähkön ”pullonkauloja”, ja keskitetysti tuotettua sähköä, joka on kuljetettu siirtoverkon kautta (korkea- tai erittäin korkea jännite), on jaeltu loppukuluttajille ylhäältä alas suuntautuvan toimitusketjun kautta. Verkon hallinnointi muuttuu jatkossa. Verkkoon liitettävät yhä useammat hajautetut uusiutuvat energialähteet, sähköajoneuvojen lataaminen ja kysynnän ohjausmarkkinoille aktiivisesti osallistuvien asiakkaiden suurempi rooli muuttavat sähkönjakelijoiden vastuualueita ja tehtäviä sekä jakeluverkkojen ja siirtoverkkojen välistä suhdetta. Jakeluverkot ovat tulevaisuudessa yhä tiiviimmin toisiinsa kytkettyjä ja yhä monitahoisempia, ja niihin sisältyy moninaisia tuotantolähteitä. Ne kattavat yhä monimuotoisempia ja ajallisesti vaihtelevia kulutustapoja. Sähkövirran suunta voidaan jopa kääntää ja sähköä ohjata jakeluverkosta siirtoverkkoon, jos paikallinen tuotanto on selvästi kulutusta suurempi. Yleisesti ottaen voidaan odottaa, että ongelmat, joita nykyisin esiintyy sähkönsiirtoverkoissa – erityisesti ylikuormituksen hallinta – ovat pian jokapäiväisiä sähkönjakeluverkkojen hallinnoinnissa.

Tuotannon joustavuuden lisääminen

4.3 Kaikissa Euroopan maissa aloitettu energia-alan siirtymä johtaa siihen, että tuotantolähteet sijaitsevat eri paikoissa: nykyisiä perinteisiä tuotantotapoja hajanaisemmat tuotantopaikat eivät seuraa aiempia karttalinjoja. Tuuli- ja aurinkovoimalat sijaitsevat yleensä kaukana suurimmista kulutuskeskuksista. Esimerkiksi Saksassa Pohjanmerellä ja Itämerellä tuotetun tuulienergian siirto maan eteläosan kulutuskeskuksiin on suuri haaste, ja koska siirtokapasiteettia ei tällä hetkellä ole riittävästi, uusiutuvan energian tuotantoa täytyy välillä rajoittaa, mistä aiheutuu fyysisistä ja taloudellista hävikkiä. Verkon tulee siis olla nopeasti mukautuva, jotta uudet tuotantolähteet voidaan liittää siihen. Kunkin jäsenvaltion energiapolitiikassa eli muun muassa uusiutuvien lähteiden käyttöönottovauhdissa ja -laajuudessa olisikin otettava huomioon myös vaikutukset muiden jäsenvaltioiden energiajärjestelmiin.

4.4 Uusien vaihtelevien tuotantolähteiden verkkoon liittämisen lisäksi myös niiden laajamittainen kehittäminen on asia, jonka vuoksi on pohdittava sähköjärjestelmän hallinnointia ja kehitettävä uusia ohjausvälineitä (toisin kuin tähän asti hallitsevassa asemassa olleiden ohjattavien tuotantolähteiden kohdalla).

4.5 Sähkön varastointi – sitten kun se saadaan toimimaan – on erittäin hyvä vastaus uusiutuvan energiantuotannon jaksottaisuuteen ja kulutuksen vaihtelevuuteen (päivä- ja kausivaihtelu). Tekniikka on kuitenkin vielä nykyisin rajallista ja rajoittuu pääasiassa pumppausvarastointiin, joka on toki hyväksi osoittautunut tekniikka (jota on käytetty lähes 80 vuotta) mutta jota heikentävät pumppuvoimalaitosten vähäinen määrä ja niiden ympäristövaikutukset. Lisäksi kyse on suurista laitoksista, jotka edellyttävät sähkön kuljettamista kahteen suuntaan: pumppaukseen ja purkuun. Hajavarastointi olisi ihanteellinen ratkaisu.

4.5.1 Muitakin ratkaisuja on olemassa, kuten varastointi vetymuodossa, mutta mikään niistä ei mahdollista teollista kehittämistä suuressa mittakaavassa ainakaan vielä kymmeneen vuoteen.

4.6 Koska tehokasta, kannattavaa ja ympäristöä kunnioittavaa hajautettua varastointikapasiteettia ei nykyisin ole riittävästi, soveltuvin ratkaisu uusien uusiutuvien energiamuotojen käyttöön ja hyödyntämiseen – vaikka otettaisiin huomioon erilaiset omaan kulutukseen liittyvät mahdollisuudet – on edelleen hyvä virtojen hallinta. Tämän mahdollistaa nimenomaan riittävästi yhteenliitetty ja sietokykyinen verkko alue- ja valtiotasolla sekä Euroopan tasolla. Kun varmistetaan tuotantokapasiteettien yhteiskäyttö eri tasoilla yhteenliittymien kautta, energiaverkkojen yhdistelmä mahdollistaa huomattavat säästöt ja huolehtii samalla sähkön toimitusvarmuudesta koko unionissa.

4.7 Tämä resurssiensäästö ei liity ainoastaan verkon kokoon. Sen mahdollistavat myös yhteiskunnalliset, kulttuuriset, maantieteelliset ja ilmastolliset erot sekä erot tuotantotavoissa. Kun eurooppalaiset verkot liitetään yhteen, illan kulutuspiikit osuvat eri ajankohtiin naapurimaiden erilaisten elämänrytmien vuoksi: Belgiassa, Saksassa, Ranskassa ja Espanjassa syödään päivällistä eri aikoihin, ja sama pätee myös Romaniaan, Bulgariaan, Kreikkaan ja Puolaan. Lisäksi Euroopan maiden sähköjärjestelmät ovat eriasteisen herkkiä tietyille vaihteluille: Ranskassa tiukimmat tilanteet johtuvat suurelta osin kylmistä lämpötiloista – kulutuspiikit ovat erityisen kylminä talvi-iltoina noin kello 19 – kun taas Saksan herkkä kohta on tuulivoimat tuotanto. Espanjassa kulutuspiikit ovat puolestaan kesäpäivinä noin kello 13 ilmastoinnin takia.

4.8 Tuotantokapasiteetin yhteiskäyttö yhteenliittymien kautta antaa kaikille maille mahdollisuuden jakaa riskit, jotka liittyvät näihin muuttujiin, ja supistaa näin tuotantokapasiteetin tarvetta.

4.9 Sähkösiirtoverkot mahdollistavat uusiutuvien energialähteiden hyödyntämisen suuressa mittakaavassa ja niiden jaksottaisesta luonteesta aiheutuvien rajoitusten hallinnoimisen nykyistä paremmin: verkon ansiosta ei tarvitse turvautua niin usein korvaavaan varakapasiteettiin eli useimmiten fossiilisia polttoaineita (hiili, kaasu, polttoöljy) käyttäviin lämpövoimaloihin, jotka aiheuttavat runsaasti kasvihuonekaasuja. Verkkojen (niin siirto- kuin jakeluverkkojen) kautta voidaan siirtää paikallinen hetkittäinen ylituotanto muualle: esimerkiksi asuinalueiden keskipäivän suuri aurinkosähkö-tuotanto voidaan siirtää kulutuskeskuksiin. Niiden ansiosta voidaan myös kattaa saman väestön tarpeet yöllä ja pilvisinä päivinä.

Kulutuksen ohjaus on välttämätöntä

4.10 Hyvin hallinnoitu eurooppalainen verkko, joka tukeutuu uuden tuotantokartan mukaiseen infrastruktuuriin, on olennaisen tärkeä väline energia-alan siirtymässä. Se on kuitenkin vain osa ratkaisua.

4.11 Täysin ohjattavat tuotantotavat, jotka yleistivät teollisuusmaissa 1990-luvun alkuun saakka (mm. vesivoima ja ydinvoima), ovat johtaneet ajattelutapaan, jonka mukaan tuotannon tulee mukautua kysyntään (tarjonta ja kysyntä) eikä päinvastoin. Verkko-operaattorin on täytynyt näin mukauttaa tuotantoa ja toimitusta kulutuksen vaihteluihin, jotta saavutetaan pysyvä tasapaino sähköntuotannon ja -kysynnän välillä.

4.12 Tilanne on kuitenkin muuttunut, ja muutos on peruuttamaton. Uusien sähkönkäyttötapojen kehittyminen (ilmastoinnin yleistyminen, sähkölaitteiden, matkapuhelinten ja erilaisten sovellusten määrän moninkertaistuminen jne.) ja muun muassa liikennealalla käynnissä oleva käyttötapojen murros (sähköajoneuvot) edellyttävät tosiasiallisen kulutuksen hallinnoimista siten, ettei ylikuormiteta tuotantojärjestelmiä ja sähköverkkoja ja vältetään ylisuuret investoinnit.

4.13 On otettava huomioon kulutuspiikit ja ilmastoinnin aiempaa suuremmat vaihtelut: maissa, joissa sähköä käytetään lämmitykseen, kulutuspiikit ovat yhä jyrkempiä tiukkoina hetkinä. Esimerkiksi Ranskassa helmikuun 2012 lopussa kulutus oli yli 102 GW, mikä on 30 prosenttia enemmän kuin kymmenen vuotta sitten. Yhä yleisemmät helleaallot ja niiden vuoksi yleistyneet ilmastointilaitteet aiheuttavat jo nyt kulutuspiikkejä. Tämä voi aiheuttaa tuotanto-ongelmia. Esimerkiksi Länsi-Euroopassa sähkön kulutuspiikit osuvat talvipakkasille ja kesähelteille eli korkeapainesäihin, jolloin tuuli on heikko. Tällä ei juuri ole vaikutusta, jos tuulisähkön osuus on vain muutama prosentti kokonaistuotannosta, mutta parhaillaan käynnissä oleva tuulisähkön voimakas yleistyminen muuttaa tilanteen.

4.14 Kysynnänohjaus on hyödyllinen keino tasoittaa kulutushuippuja ja yleisesti suoristaa kuormituskäyrää. Se merkitsee fyysisen kulutuksen vähentämistä tietyllä hetkellä tietyssä paikassa tai tietyssä käyttäjäryhmässä. Kysynnänohjaus on hajautettua asuinalueilla, tai sitä toteutetaan eri tavalla, kun on kyse teollisuusalueista. Huomioon on otettava kulutuksen siirtymisvaikutus.

4.15 Kulutuksen säänteleväminen on yksi väline; muita ovat älykkäiden verkkojen kehittäminen (pienemmät investoinnit) sekä energian tuotanto- ja varastointitapojen kehittäminen. Verkon hallinnoijien on otettava tässä aktiivinen rooli ja edistettävä uusien kulutushallintatekniikoiden kehittämistä. Kyse ei ole ainoastaan teknologiasta vaan myös todellisista markkinamekanismeista, joiden ansiosta kuluttajista tulee vähitellen nk. tuottajakuluttajia, Tuottajakuluttajat ovat nyt pääosin oikeuksiinsa, ja verkko-operaattorit (sekä siirto- että jakeluverkon operaattorit) ovat keskeisiä toimijoita. Esimerkiksi Ranskassa on pystytty vauhdittamaan merkittävästi kysynnänohjausta tarjouspyyntöjen avulla siitä, kun kuormituksen hallinnointi aloitettiin vuonna 2010: se oli järjestelmän koekäyttövaiheessa 100 MW ja vuoden 2013 lopussa yli 700 MW. Tähänkin liittyy paljon asioita, jotka on ratkaistava operaattorien, paikallisviranomaisten, alan työntekijöiden ja kuluttajajyhdistysten kesken.

4.16 Tulevina vuosina käyttöön otettavat uudet mekanismit, kuten kapasiteettimekanismi, mahdollistavat tämän suuntauksen tukemisen keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä ja edistävät näin sähkönkysynnän joustavuuden hyödyntämistä.

5. Taloudellisesta ja sosiaalisesta optimoinnista ympäristönäkökohtiin perustuvaan optimointiin

5.1 Yhtäältä yhteiskäyttö ja tuotantoresurssien optimointi ja toisaalta kulutuksen lisääntyminen ja joustavuus ovat näkökohtia, jotka nostavat esiin sähkön siirto- ja jakeluverkon keskeisen tehtävän: alueellisen solidaarisuuden. Siirtoverkon ansiosta on mahdollista sovittaa yhteen erilaiset alueelliset tai jopa kansalliset tilanteet, hajallaan olevat tuotantopotentiaalit ja erilaiset ja epäsäännölliset kulutusprofiilit. Sähkön siirtoverkko tuo joustavuutta tuotannon ja kulutuksen välille ja auttaa lisäksi optimoimaan sähköjärjestelmän ympäristön näkökulmasta.

5.2 Sähkövirtojen hallinnassa otetaan huomioon eri sähköntuotantolähteiden tekniset rajoitukset ja niiden välinen taloudellinen ja sosiaalinen hierarkkinen järjestys. Nk. pakkoenergia (energia, jonka tuotanto on menetetty, ellei sitä käytetä välittömästi: tuuli- ja aurinkosähkö) käytetään ensin, sen jälkeen vesivoima ja lopuksi ydinsähkö, jonka marginaalikustannukset ovat pienet. Tämän jälkeen käytetään fossiilisiin lähteisiin eli hiileen, kaasuun ja polttoöljyyn perustuvaa tuotantoa polttoaineen hintaan perustuvassa järjestyksessä. Patoaltaiden vesivoimaa käytetään puolestaan muiden lähteiden "säätelijänä", samoin kuin muita joustavia perinteisiä tuotantolaitoksia (esim. kaasuvoimalat).

5.3 Tällainen toimintatapa varmistaa teoriassa tuotantolähteiden optimaalisen ja taloudellisen käytön. Lukuisat huomioon otettavat muuttujat aiheuttavat kuitenkin järjestelmälle paineita, ja uusiutuvien energiamuotojen yleistymisen voi saattaa sen epätasapainoon.

5.4 Uusiutuvien energiamuotojen tekninen liittäminen sähköjärjestelmään ei ole ainoa kysymys: myös niiden kehittäminen tukimekanismien – erityisesti taloudellisten tukimekanismien – puitteissa nostaa esiin kysymyksen niiden soveltamisesta yhteen perinteisten markkinamekanismien kanssa.

5.5 Tämä johtuu ennen kaikkea kontekstista: lämpövoiman tuotantolaitoksilla, erityisesti kaasuturbiinikombivoimaloilla, on vaikeuksia saavuttaa kannattavuus kulutuksen pysähtymisen vuoksi; tämä on myönteistä yhteiskunnallisesti mutta myös koska hiilen hinta laskee ja hiilidioksidi vähenee Euroopassa. Uusiutuvien energiamuotojen tuotannon lisääminen voi tässä tilanteessa aiheuttaa epätasapainoa säännellyillä markkinoilla. Tukumarkkinoilla on havaittu useaan otteeseen negatiivisia hintoja; tämä on paradoksaalinen tilanne, joka uhkaa toteutua tietyissä Euroopan maissa satojen tuntien ajan vuodessa. Viime vuosina on lakkautettu kaasuturbiinikombivoimaloita yli 70 000 MW:n edestä taloudellisen kannattamattomuuden vuoksi, ja tästä aiheutuvat tekniset, yhteiskunnalliset ja taloudelliset vaikutukset kertovat koordinoinnin puutteesta uuden eurooppalaisen energiamallin kehittämisen ja energian sisämarkkinoihin liittyvien pelisääntöjen välillä.

5.6 Lukuisien lämpövoimaloiden (erityisesti kaasuvoimaloiden) käytöstäpoisto eri puolilla Eurooppaa saattaa muodostua ongelmaksi. Yhteiskunnallisten ongelmien lisäksi tämän seurauksena nykyisin käytettävissä olevat turvamarginaalit, joiden ansiosta selvittiin esimerkiksi Manner-Euroopan pakkasista vuonna 2012, supistuvat jatkuvasti vuosina 2014–2018; suurin supistus tapahtuu vuosina 2015 ja 2016. Eri yritysten laatimat erilaiset skenaariot osoittavat, että jos helmikuussa 2012 sattuneen kaltainen pakkasaalto toistuu samoissa ilmasto-oloissa (tuuli, aurinko, lämpötila), eräiden jäsenvaltioiden asettamaa toimitusvarmuuskriteeriä, joka on keskimäärin kolmen tunnin sähköntoimituskatkos, ei pystytäkään täyttämään vuonna 2016.

5.7 Sähkömarkkinoilla on nykyisin vaikeuksia lähettää pitkän aikavälin tehokkaita signaaleita, joita tarvitaan välttämättömien investointien houkuttelemiseksi ja Euroopan energia- ja ilmastotavoitteiden toteuttamiseksi. Euroopan unionissa ja monissa naapurimaissa on kiireellisesti kehitettävä uutta mallia, jonka avulla taataan sähkön toimitusvarmuus. Tällaisen mallin on edistettävä sekä uusien teknologisten ja teollisten mahdollisuuksien syntymistä älykkäiden verkkojen ympärille että energiajärjestelmien suunnittelemista uudelleen kokonaisvaltaisesti, jotta järjestelmä olisi johdonmukainen vuodeksi 2030 ja sen jälkeiseksi ajaksi asetettujen tavoitteiden kanssa.

Bryssel 18. maaliskuuta 2015

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Henri MALOSSE*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kestävä kehitys ja kansalaisyhteiskunnan osallistuminen EU:n ja sen ulkopuolisten maiden välisissä itsenäisissä investointisopimuksissa”

(2015/C 268/04)

Esittelijä: Jonathan PEEL

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 10. heinäkuuta 2014 pitämässään täysistunnossa työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

”Kestävä kehitys ja kansalaisyhteiskunnan osallistuminen EU:n ja sen ulkopuolisten maiden välisissä itsenäisissä investointisopimuksissa.”

Asian valmistelusta vastannut ”ulkosuhteet”-erityisjaosto antoi lausuntonsa 24. helmikuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 18.–19. maaliskuuta 2015 pitämässään 506. täysistunnossa (maaliskuun 19. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 165 puolesta ja 1 vastaan 8:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 EU on viime vuosina neuvotellut tuloksetkaasti joukon vapaakauppasopimuksia, joista kuhunkin sisältyy nimenomainen kestävä kehitystä koskeva luku yhdessä kansalaisyhteiskunnan kattavasti osallistavan, täytäntöönpanon seurantaan tarkoitetun mekanismin kanssa. Komitean rooli on molemmissa tapauksissa keskeinen. EU käy lisäksi kaksia erillisiä neuvotteluja itsenäisistä investointisopimuksista, ja niitä saattaa olla tulossa lisää. Komitea pitää olennaisen tärkeänä, että myös näihin sopimuksiin sisällytetään kestävä kehitystä koskeva luku ja asianmukainen mekanismi, joka mahdollistaa kansalaisyhteiskunnan osallisuuden.

1.2 Erillisiä itsenäisiä investointisopimuksia solmitaan vapaakauppasopimusten asemasta erilaisista syistä olosuhteiden mukaan, mutta niiden soveltamisalasta tulee pakostakin suppeampi. Niihin on aivan yhtä perusteltua sisällyttää erillinen kestävä kehitystä koskeva luku, mutta virallinen määräys, joka koskee kansalaisyhteiskunnan osallisuutta, vaatii enemmän vaivannäköä. Vapaakauppasopimuksessa, esimerkiksi Korean kanssa solmitussa, perustetaan lukuisia seakomiteoita, kun taas investointisopimukseen niitä kuuluu varsin vähän.

1.2.1 Siitä syystä tarvitaan enemmän neuvokkuutta, jotta kansalaisyhteiskunnalle pystytään järjestämään suora vaikutusmahdollisuus. Tähän tarkoitukseen on joko hyödynnettävä olemassa olevia vuoropuhelumekanismeja, kuten EU:n ja Kiinan pyöreän pöydän ryhmää, tai edistettävä toimialojen välistä vuoropuhelua ja annettava työmarkkinaosapuolille siinä merkittävämpi rooli. Komitea tulisi joka tapauksessa kutsua mukaan kehittämään mahdollisia ratkaisuja.

1.3 EU korostaa kestävä kehitystä luonnollisesti osittain siksi, että se haluaa yleisesti tehdä oikeina pitämiään asioita eli demokratiaa, oikeusvaltiota, ihmisoikeuksia, avoimuutta ja ennustettavuutta paremmin tunnetuiksi ja vaikutusvaltaisemmiksi varsinkin teollis- ja tekijänoikeuksien kaltaisilla keskeisillä aloilla.

1.3.1 Pohjimmiltaan kyse on ympäristönsuojelusta, ilmastomuutoksen torjumisesta, ihmisarvoisen työn, työterveyden ja -turvallisuuden edistämisestä sekä monista muista kysymyksistä, joita käsitellään sekä tärkeimmissä Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimuksissa että keskeisissä ympäristöalan sopimuksissa. Komitea katsoo, että on tullut aika painottaa mainitun kaltaisissa sopimuksissa konkreettista täytäntöönpanoa yhteisin toimin, joihin kuuluu valmiuksien kehittäminen sekä henkilöresurssien että teknologian siirtämisen alalla.

1.3.2 Yhteisessä julistuksessa, joka annettiin lokakuussa 2014 pidetyssä 27. AKT-EU-kokouksessa ⁽¹⁾, todetaan selkeästi komitean peruseriaatteen ja sitä askarruttavien seikat, joista tässä tapauksessa myös EU:n ulkopuoliset kansalaisyhteiskunnan tahot ovat samaa mieltä. Julistuksen tiivistelmäosassa korostetaan sekä kestävä kehityksen merkitystä että vuosituhaten kehitystavoitteiden saavuttamisen tärkeyttä kuluvana vuonna ja painotetaan tarvetta saada kansalaisyhteiskunta (tai muut kuin valtiolliset sidosryhmät) mukaan tämän kaltaisten neuvottelujen kaikkiin vaiheisiin. Vaikka tässä tapauksessa viitataan talouskumppanuussopimuksiin, sanottu on sovellettavissa myös investointisopimuksiin.

⁽¹⁾ ACP EU Meeting_Oct 2014_Final Declaration-EN (2).

1.4 Komitea korostaa, että kaikkien EU:n solmimien investointisopimusten täytyy olla täysin yhteismitalliset kestävän kehityksen 17 tavoitteen muodostamaa kokonaisuutta viimeistelevän avoimen työryhmän työskentelyn, ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen osapuolten konferenssin (UNFCCC COP 15) Pariisin kokouksen valmisteluasiakirjojen sekä meneillään olevien, ympäristömyötäisille (vihreille) tavaroille määrättävien tullien tason madaltamiseksi käytävien monenvälisen neuvottelujen kanssa.

1.4.1 Komitea jo aikaisemmin todennut, että sen mielestä täytyy selvittää paremmin, millä tavoin saadaan kestävän kehityksen kolme ulottuvuutta toimimaan yhdessä, "jotta voidaan löytää oikeudenmukaiset, perustellut ja tehokkaat ratkaisut" ⁽²⁾. Siitä huolimatta kestävyysperiaatteiden täytyy olla keskeisessä asemassa investointineuvotteluissa, joita EU käy parhaillaan Kiinan kanssa, varsinkin kun ymmärretään, että Kiinassa on kysyntää ennen kaikkea ympäristömyönteisille, kestävyysajattelun mukaisille investoinneille, jotka toteutetaan tuomalla maahan asiantuntemusta ja teknologiaa EU:sta.

1.5 Komitea pahoittelee sitä, että investointien taso on maailmanlaajuisesti laskenut ainakin viisi prosenttia vuoteen 2000 verrattuna.

1.6 Komitea huomauttaa myös, että erityisesti kun muistetaan YK:n kauppajärjestön UNCTADin ⁽³⁾ arvio, jonka mukaan investointitarve kestävän kehityksen tavoitteiden elinaikana on osapuulleen 7 biljoonaa Yhdysvaltojen dollaria ja vähintään kolmannes tästä tarvitaan yksityissektorilta, yksityissektorin rooli tulee olemaan keskeinen tekijä kaikissa investointisopimuksissa. Investointisuoja on olennaisen tärkeä kysymys, mutta sitä tarkastellaan parhaillaan laadittavassa erillisessä komitean lausunnossa. Komitea kuitenkin toteaa myös tässä yhteydessä, että EU:n ja muiden valtioiden oikeus pyrkiä legitimeihin julkisiin toimintapolitiittisiin tavoitteisiin (mm. terveyden, turvallisuuden ja ympäristön alalla) ja antaa niitä koskevia säädöksiä on ensisijainen asia.

1.6.1 Komitea suositaa painokkaasti, että komissio kiinnittää erityistä huomiota pk-yritysten ja erikoisalojen yritysten tukemiseen muun muassa investointien osalta. Kyseiset yritykset ovat johtavia innovoinnin alkunsaajia, mikä on erityisen tärkeää kestävän kehityksen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Ne muodostavat 99 prosenttia EU:n talouden koko rakenteesta, minkä lisäksi ne tarjoavat 70–80 prosenttia työpaikoista.

1.6.2 Kaikkien investointisopimusten pitää kattaa myös julkiset hankinnat sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet, joissa julkinen valta työskentelee rinnakkain yksityisten tahojen kanssa. ETSK:n kanta julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuteen on ilmaistu 21. lokakuuta 2010 annetussa, asiakokonaisuuteen ECO/272 kuuluvassa lausunnossa. Vaikka lausunnossa yleisesti ottaen tuetaan julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta, siinä myös otetaan esille tiettyjä askarruttavia seikkoja, jotka ovat edelleen hyvin keskeisiä. Komitea on myös aiemmin todennut, että "julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksista voi tulla tärkeä väline kehitysstrategioiden toteuttamiselle, kunhan varmistetaan ennakolta oikeanlainen tasapaino ja osapuolille suunnattu hyvä tiedotus" ⁽⁴⁾. Kaikissa investointisopimuksissa täytyy näin ollen tarjota mahdollisuus julkisiin investointeihin sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuteen. Niissä molemmissa on taattava, että kestävyysperiaatteita koskevat tavoitteet saavutetaan.

1.6.3 Komitea suositaa lisäksi, että kaikkiin investointisopimuksiin sisältyvässä kestävässä kehitystä koskevassa luvussa otetaan huomioon myös yritysten yhteiskunnallinen vastuu, mukaan luettuna viittaus sosiaalisesti vastuuntuntoiseen sijoittamiseen, kuten YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteisiin (UNPRI) ⁽⁵⁾. Sopimuksissa olisi tässä tarkoituksessa kannustettava yksityisiä tai julkisia rahoituslaitoksia ilmoittamaan vapaaehtoisuuden pohjalta, että ne ottavat ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyviä vaikutuksia koskevat tiedot (nk. ESG-näkökohdat) huomioon analyyseissään ja vastuuntuntoista sijoittamista koskevissa päätöksissään. Komitea panee merkille, että komission on määrä julkaista uusi yritysten yhteiskunnallista vastuuta käsittelevä tiedonanto vuoden 2015 alkupuolella. On kuitenkin olennaisen tärkeää, että kumpikin neuvottelujen osapuoli tunnustaa myös laajamittaisemmat kansainväliset ohjeistot täysimääräisesti. Niihin kuuluvat OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ⁽⁶⁾ ja yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n suuntaviivat, joiden täytäntöönpano on meneillään. Komitea tähdentää, etteivät EU:n tai kansainvälisellä tasolla toteutettavat toimenpiteet saa olla ristiriidassa edellä mainittujen kanssa tai saattaa niitä vaaraan.

⁽²⁾ EUVL C 271, 19.9.2013, s. 144.

⁽³⁾ UNCTAD WIF Press Release, Geneve 14. lokakuuta 2014.

⁽⁴⁾ EUVL C 67, 6.3.2014, s. 1.

⁽⁵⁾ Näitä kysymyksiä on mahdollisuus käsitellä seikkaperäisemmin valmisteilla olevassa komitean tiedonannossa.

⁽⁶⁾ OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, 2011.

2. Taustaa

2.1 Lissabonin sopimuksessa lisättiin sijoitustoiminta EU:n toimivaltuuksiin osana unionin yhteistä kauppapolitiikkaa, jonka myötä EU sai tehtäväkseen edistää ”kansainvälistä kauppaa ja ulkomaisia suoria sijoituksia koskevien rajoitusten asteittaista poistamista – ”⁽⁷⁾. Sopimuksessa määrätään lisäksi, että kaikki asiaankuuluvat kaupan, sijoitustoimintaan, kehitysyhteistyöhön ja laajentumiseen liittyvät näkökohdat nivotaan tiiviimmin yhteen ja niiden annetaan vaikuttaa toisiinsa ennen muuta koordinoinnin tehostamiseksi.

2.2 Komissio julkisti tuolloin tiedonantonsa otsikolla ”Tavoitteena kattava kansainvälisiä sijoituksia koskeva euroopalainen politiikka”⁽⁸⁾. Tiedonannon (ja myös unionin tuomioistuimen tuomioiden) mukaan ulkomaisten suorien sijoitusten ”katsotaan yleensä” käsittävän kaikki ”ulkomaiset sijoitukset, joiden tarkoituksena on pysyvien ja välittömien yhteyksien luominen siihen yritykseen, jonka käyttöön pääoma annetaan taloudellisen toiminnan harjoittamista varten”, eli pääomavirrat tiettyyn maahan sijoittautuneelta sijoittajalta toiseen maahan sijoittautuneeseen yritykseen.

2.2.1 Komitea pitää tiedonannosta antamassaan lausunnossa⁽⁹⁾ erityisen tervetulleena siinä vahvistettua ajattelutapaa, jonka mukaan unionin kaupp- ja sijoituspolitiikan ”on sovittava yhteen” ja oltava johdonmukaista unionin talouspolitiikan ja muiden politiikanalojen, kuten ”ympäristönsuojelupolitiikan, hyväksyttäviä työoloja koskevan politiikan, työterveys- ja työturvallisuuspolitiikan” sekä kehitysyhteistyöpolitiikan kanssa.

2.3 Pyrkimys EU:n ulkopoliittikan kaikkien osatekijöiden tiiviimpään integroitiin ei kuitenkaan saanut alkuaan juuri tuosta hetkestä. Vuonna 2006, kun Maailman kauppajärjestön WTO:n neuvottelut Dohan kehitysohjelmasta olivat käytännössä juuttuneet paikalleen, komissio julkisti tiedonannon ”Globaali Eurooppa”, jossa se toteaa olevan olennaisen tärkeää, että kaupankäynnin vapauttamisen hyöty ”ulottuu kansalaisille asti. Samalla kun EU edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja yhteenkuuluvuutta omalla alueellaan, eurooppalaisia arvoja – sosiaalisia ja ympäristönormeja ja kulttuurista monimuotoisuutta myöten – olisi pyrittävä edistämään koko maailmassa”⁽¹⁰⁾. Tiedonannosta antamassaan lausunnossa komitea puolestaan kehotti sisällyttämään jokaiseen vastedes solmittavaan vapaakauppasopimukseen kestävää kehitystä koskevan luvun ja uskomaan kansalaisyhteiskunnalle aktiivisen seurantatehtävän siinä yhteydessä⁽¹¹⁾.

2.4 Sitten EU on tehnyt merkittävän määrän kauppasopimuksia, joissa kestävä kehitys koskevalla luvulla on ollut näkyvä sija. EU:n ja Korean sopimus vuodelta 2010 oli ensimmäinen EU:n solmima vapaakauppasopimus useaan vuoteen. Siihen ja sen jälkeen tehtyihin sopimuksiin on sisällytetty myös määräys kansalaisyhteiskunnan yhteisen mekanismin perustamisesta seuraamaan mainittujen kestävä kehitys koskevien lukujen täytäntöönpanoa. Mekanismit alkavat nyt tuottaa tulosta. EU:n ja Korean kansalaisyhteiskuntafoorumi on kokoontunut säännöllisesti. Sen lisäksi neuvoo-antavat elimet, jotka kytkeytyvät EU:n ja Keski-Amerikan vapaakauppasopimukseen, EU:n ja Kolumbian/Perun vapaakauppasopimukseen sekä EU:n ja CARIFORUMin talouskumppanuussopimukseen, ovat aloittaneet toimintansa.

2.5 Hiljattain allekirjoitetuissa, vielä täytäntöönpanoon odottavissa, Ukrainan, Georgian ja Moldovan kanssa tehdyissä pitkälle menevissä ja laaja-alaisissa vapaakauppasopimuksissa on samantyyppiset mekanismit, samoin EU:n ja Kanadan sekä EU:n ja Singaporen välisissä sopimuksissa. On täysi syy odottaa, että niihin turvaudutaan myös muissa, meneillään olevissa EU:n käymissä kauppaneuvotteluissa.

2.6 Sijoitustoiminta on puolestaan ollut yksi neuvottelumandaatin keskeisistä asioista neuvotteluissa, joihin on ryhdytty sen jälkeen kun sijoitustoiminta lisättiin EU:n toimivaltuuksiin. Niihin lukeutuvat laaja-alainen talous- ja kauppasopimus (Comprehensive Economic and Trade Agreement, CETA), ja vielä merkittävämmiin Yhdysvaltojen kanssa käytävät neuvottelut transatlanttisesta kaupp- ja investointikumppanuudesta. Niiden TTIP-lyhenteen ”I” viittaa näet investointeihin (Transatlantic Trade and Investment Partnership). Korean kanssa tehtyä ja muita kohdassa 2.4 mainittuja vapaakauppasopimuksia koskevat neuvottelumandaatit oli määritetty ennen EU:n saamaa toimivaltuutta, mutta sijoitustoiminta lisättiin myöhemmin Singapore-neuvotteluja koskevaan mandaattiin, ja asiasta tehtiin myöhemmin erillinen sopimus.

2.7 Vuoden 2013 marraskuussa pidetyssä EU:n ja Kiinan huippukokouksessa käynnistettiin virallisesti neuvottelut erillisestä, itsenäisestä investointisopimuksesta, ja vuoden 2014 maaliskuussa käynnistettiin neuvottelut samantyyppisestä sopimuksesta Myanmarin kanssa. Nämä ovat EU:n ensimmäiset neuvottelut ”itsenäisistä” investointisopimuksista, koska ne eivät ole osa laajempia, vapaakauppasopimuksia koskevia neuvotteluja⁽¹²⁾. Tämä saattaa myös tarjota mielenkiintoisen vaihtoehtoisen väylän silloin, kun pitkään käynnissä olleet EU:n vapaakauppaneuvottelut vaikuttavat menettäneen kokonaan vauhtinsa. Olihan esimerkiksi vielä ennen Ukrainan kriisiä kaavailtu mahdollisia erillisiä EU:n investointineuvotteluja Venäjän kanssa.

⁽⁷⁾ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 206 artikla.

⁽⁸⁾ Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Tavoitteena kattava kansainvälisiä sijoituksia koskeva euroopalainen politiikka, COM(2010) 343.

⁽⁹⁾ EUVL C 318, 29.10.2011, s. 150.

⁽¹⁰⁾ COM(2006) 567 final, 4. lokakuuta 2006, 3.1 kohdan iii alakohta.

⁽¹¹⁾ EUVL C 211, 19.8.2008, s. 82.

⁽¹²⁾ Eräät tahot toivovat täysimittaisen EU:n vapaakauppaneuvottelujen käynnistämistä Kiinan kanssa.

2.8 Käsillä olevassa lausunnossa tarkastellaan näin ollen kestävästä kehityksestä koskevan luvun mahdollista roolia mainitun kaltaisissa itsenäisissä investointisopimuksissa sekä kansalaisyhteiskunnan virallisen ja aktiivisen osallisuuden edellytyksiä.

3. Sijoitustoiminnan muuttuva luonne

3.1 Sijoitustoiminnan (joka oli yksi vuonna 1996 sovitusta, niin kutsutuista Singaporen aiheista) oli alun perin määrä olla Dohassa käynnistettyjen monenvälisten WTO:n kauppaneuvottelujen piirissä, mutta sittemmin, vuonna 2003 Cancúnissa pidetyssä WTO:n ministerikokouksessa, se jätettiin niistä syrjään. Monenvälisen investointisopimuksen aikaansaamiseen tähdännyt OECD:n hanke epäonnistui vuonna 1998. WTO:n Uruguayn kierroksen tuottamaa kauppaaan liittyviä investointitoimia (Trade-Related Investment Measures, TRIMs) koskevaa sopimusta kahdenkymmenen vuoden takaa sovelletaan ainoastaan tavarakauppaan vaikuttaviin toimiin, eivätkä palvelut tai muut tällä välin kehittyneet keskeiset alat kuulu sen piiriin.

3.2 Kaupan ja sijoitustoiminnan erottaminen on käymässä alati mutkikkaammaksi, ja siihen tarvitaan yhdenmukainen toimintamalli. Suorilla ulkomaisilla sijoituksilla on kasvava rooli EU:n globaalissa yritystoimintastrategiassa. Useille yrityksille ihanteellisin tuotantopaikka sijaitsee tuotantokustannusvertailusta riippuen mahdollisimman lähellä loppumarkkinoita. Tämä on erityisen tärkeää, kun syntyy uusia markkinoita etenkin nopeasti vahvistuville ja muille kehittyville markkinatalousalueille. Toisille taas on tärkeää pystyä helposti siirtämään hankintaa ja tuotantoa maasta toiseen, kuten on jo käynyt ilmi ratkaisuista bioteknologian käytön hyväksyttävyyden vaihdellessa.

3.2.1 Valuutansiirrot ja valuutanvaihtokustannukset vaikuttavat myös toimitusketjuihin, mikä aiheuttaa heilahteluja ja lyhytkestoisia tuotannon siirtoja. Korkeat tuontimuurit – aikoinaan sijoitusten kannalta myönteinen seikka – nekin nykyään todennäköisemmin karkottavat ulkomaisia suoria sijoituksia.

3.2.2 Maailmanlaajuiset hankinta- ja tuotantoketjut voivat myös levittäytyä moniin maihin: esimerkiksi Eurooppaan tarkoitettu matkapuhelin saatetaan valmistaa Kiinassa, mutta siihen liitetään muualta Itä-Aasiasta tuotua edistyksestä teknologiaa. Ennen Kiinan liittymistä WTO:hon ne tuotiin yleensä EU:hun suoraan. Itse asiassa noin puolet Kiinan viennistä onkin peräisin ulkomaalaisomistuksessa olevista yhtiöistä, jotka ovat sijoittaneet Kiinaan. Elektroniikka-alalla osuus on ollut peräti 65 prosenttia.

3.2.3 Vuoden 2010 tiedonannossa todetaan myös, että ”katsaus suorilla ulkomaisilla sijoituksilla ja työllisyydellä koskeviin tuoreisiin tutkimuksiin osoittaa, ettei EU:sta ulospäin suuntautuvilla sijoituksilla ole tähän mennessä havaittu olevan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia kokonaistyöllisyyteen”⁽¹³⁾. Samalla kuitenkin myönnetään, että ”vaikka kokonaistase onkin myönteinen, kielteisiä vaikutuksia voi silti tietysti ilmetä jollakin tietyllä alalla, maantieteellisellä alueella tai tapauskohtaisesti”. Vaikutukset kohdistuvat todennäköisimmin vähitenkoulutettuihin väestöosiin.

3.3 Kaupan ja sijoitustoiminnan käytännöt kehittyvät hyvin nopeasti. Esimerkiksi internet aiheuttaa parhaillaan perinpohjaista muutosta, kun tavaroiden kansainvälisten verkko-ostosten ja niiden vaatimien verkkomaksutapahtumien määrä ja toimitusten seuranta tavaroiden perillemenon varmistamiseksi kasvaa räjähdysmäisesti. eBay/PayPal- ja vastaavien palvelujen (kuten Alibaba) käytön lisääntyminen tulee aiheuttamaan vallankumouksen kaupankäynnissä ja sijoitustoiminnassa. Tieto- ja viestintätekniikka on usein merkittävä tekijä ulkomaisissa suorissa investoinneissa.

3.3.1 Tämä tarjoaa valtavia mahdollisuuksia pk-yrityksille ja muille erikoistuneille yrityksille, koska ne ja paikalliset yritykset pystyvät sen ansiosta vastedes työntymään sellaisille markkinoille, jotka näihin asti ovat olleet niiden ulottumattomissa. Tämä koskee erityisesti syrjäisemmille seuduille sijoittautuneita pk-yrityksiä. Tämä voisi merkittävästi rohkaista pk-yrityksiä investoimaan ulkomaille – ja luomaan paikallisia työpaikkoja. Koska talouden rakenne perustuu Euroopassa 99-prosenttisesti pk-yrityksiin, jotka ovat keskeisiä innovoinnin moottoreita, jotka ylläpitävät ja kehittävät kestävästä kehityksestä ja jotka luovat 70–80 prosenttia työpaikoista, ETSK kehottaa komissiota kiinnittämään erityistä huomiota tällaisten yritysten tukemiseen investointikysymyksissä ja muilla aloilla.

⁽¹³⁾ 2010 Impact of EU outward FDI, Copenhagen Economics.

4. Itsenäiset investointisopimukset

4.1 Itsenäisiä investointisopimuksia koskevista neuvotteluista, joita EU käy parhaillaan Kiinan ja Myanmarin kanssa, tulee muodostumaan toisiinsa nähden hyvin erilaiset, vaikka yleiset neuvottelumandaatit ovat komitean käsityksen mukaan samantyyppiset. Kaikilla EU:n jäsenvaltioilla (paitsi Irlannilla) on kahdenväliset investointisopimukset (Bilateral Investment Treaties, BITs) Kiinan kanssa, kun taas Myanmarin kanssa sellaista ei ole yhdelläkään. Lisäksi Kiinan suhteen ovat markkinoille pääsyä koskevat seikat yksi neuvottelujen keskeisistä asioista. Myanmarin osalta on kyse pelkästään sijoittajien suojelemisesta. Pitkän eristyneisyyden kauden jälkeen Myanmarin valtio pyrkii nyt houkuttelemaan ulkomaisia sijoituksia.

4.2 Kehittyneisyydeltään Kiina ja Myanmar ovat miltei mahdollisimman kaukana toisistaan. Toinen niistä on yksi tärkeimmistä supervalloista ja nykyään sidoksissa maailman kauppajärjestelmään, toinen on hitaasti irtautumasta vuosikymmenten mittaisesta, muiden sanelemasta ja itse omaksutusta eristyneisyydestä. Myanmar kaipaa valmiuksien kehittämistä, Kiina sen sijaan ei. EU:n tavarakauppa Myanmarin kanssa vuonna 2013 oli kokonaisarvoltaan 533 miljoonaa euroa ja Kiinan kanssa se oli 428 miljardia euroa (minkä lisäksi palvelukaupan arvo oli 49,9 miljardia euroa vuonna 2012) ⁽¹⁴⁾.

4.2.1 Vuonna 2012 EU:sta Kiinaan suuntautuneet sijoitukset olivat kokonaisarvoltaan kuitenkin vain 15,5 miljardia euroa (5,3 miljardia euroa vuonna 2009), kun taas kiinalaissijoitukset EU:hun olivat arvoltaan ainoastaan 7,6 miljardia euroa (0,3 miljardia euroa vuonna 2009) ⁽¹⁵⁾ – toisin sanoen vain noin 2,6 prosenttia EU:hun suuntautuneista sijoituksista tuona vuonna. Määrät ovat hyvin pienet, mitä korostaa vertailussa se seikka, että lähes 30 prosenttia EU:n ulkomaisista suorista sijoituksista suuntautuu Yhdysvaltoihin, kun taas alle kaksi prosenttia niistä suuntautuu Kiinaan (vaikka se onkin suunnilleen 20 prosenttia kaikista Kiinaan tehtävistä ulkomaisista suorista sijoituksista). Kiinan osuus EU:hun tehtävistä ulkomaisista suorista sijoituksista on puolestaan alle 0,7 prosenttia (on myös mahdollista, että Hongkongista tai muualta käsin tehdään epäsuoria sijoituksia), kun taas Yhdysvaltojen osuus niistä on 21 prosenttia.

4.2.2 Kustakin investointisopimuksesta käytävillä neuvotteluilla on pakostakin omat tunnuspiirteensä. Myanmarin osalta tehtävänä on määrittää periaatteet ja normit ulkomaisten sijoitusten rohkaisemiseksi. Kiinan suhteen sopimuksen tavoitetaso on paljon korkeammalla. Kuitenkin joka tapauksessa suuri osuus syntyvistä sijoituksista on kokonaan yksityissektorilta peräisin tai yhteistyössä sen kanssa toteutettuja.

4.3 Yksi investointisopimusten osapuolten keskeisistä tehtävistä tulee olemaan sijoitusten sujuvoittaminen luomalla tarpeelliset, pysyvät perusrakenteet. Julkisen vallan velvollisuus on tarjota perusrakenteille vakaat sääntelypuitteet mm. alueellisella tasolla sekä tehdä järjestelmällistä ja tuloksekasta pohjatyötä tehokkaille ja toimiville energia-, vesihuolto- ja liikenneverkoille. Energia- ja vesihuoltoverkostojen suunnittelu on monitahoista työtä, jonka toteuttaminen saattaa kokonaisuudessaan viedä vuosikymmenen tai enemmän. Myös sääntely-ympäristöä on tarpeen suunnitella pitkällä tähtäimellä. UNCTAD ⁽¹⁶⁾ arvioi, että investointitarve kestävän kehityksen tavoitteiden elinaikana on 7 biljoonaa Yhdysvaltojen dollaria ja että vähintään kolmannes tästä tulee olemaan peräisin yksityissektorilta, tarkoituksena mm. rakentaa uusia kaupunkeja sekä kouluja, sairaaloita ja maanteitä.

4.4 Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien sujuvoittaminen tulee olemaan olennainen seikka tässä yhteydessä. Kaikissa investointisopimuksissa täytyy taata, että sääntely-ympäristö mahdollistaa kotimaiset sijoitukset julkisiin hankintoihin sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin, joita tukee pitkäkestoinen ennustettavuus ja pysyvyys. Myös yritysten täytyy tehdä pitkän tähtäimen suunnitelmia, varsinkin jos ne haluavat sijoitustensa menestyvän. Kummankaan osapuolen epäonnistuminen ei ole kenenkään etu. Määrätietoisten julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden on tarpeen kehittää uusia yhteisvaikutuksia ja omaksua uusia yhteistyön muotoja. Myös kansalaisyhteiskunnan panoksen tulee olla keskeisellä sijalla, erityisesti työmarkkinaosapuolten tasolla.

4.5 Kyseisen kaltaisesta sopimuksesta on Kiinalle se suuri etu, että sopimus korvaa ja ajanmukaistaa 27:ää jäsenvaltioiden kanssa tehtyä kahdenvälistä investointisopimusta. Sen sijaan, että EU tyytyisi pelkästään konsolidoimaan nuo sopimukset, EU:n tulee tavoitella korkeatasoista uuden sukupolven sopimusta (kuten se menetteli Kanadan kanssa). Nämä neuvottelut kattavat markkinoille pääsyn ohella joukon laajempia kysymyksiä, kuten julkiset hankinnat, kilpailupolitiikan, valtion omistamat yritykset ja pääsyn näihin asti suljetuille sektoreille sekä kestävään kehitykseen liittyvät seikat.

4.5.1 On olennaisen tärkeää, että EU:n ja Kiinan välinen investointisopimus tuo lisäarvoa. Sen pitää vilkastuttaa poliittista vuoropuhelua sekä lisätä integraatiota ja teknologista vaihdantaa.

⁽¹⁴⁾ Euroopan komission kauppapolitiikan pääosaston ilmoittamat luvut.

⁽¹⁵⁾ Komission ilmoittamia lukuja.

⁽¹⁶⁾ Ks. alaviite 3.

4.5.2 Komitea huomauttaa, että EU ja Yhdysvallat sopivat vuonna 2012 sijoituksia koskevista periaatteista ⁽¹⁷⁾. Niissä korostetaan, että on ratkaisevan tärkeää luoda ja ylläpitää avoin ja vakaa investointi-ilmapiiiri ja -politiikka, jotka edistävät kestäväällä pohjalla olevaa talouden kehitystä ja kasvua, työpaikkojen luomista, tuottavuuden kasvua, teknologista innovointia ja kilpailukykyä.

4.6 On kuitenkin selvää, että Kiinan kanssa solmittavaan investointisopimukseen tarvitaan kestävää kehitystä koskeva luku erityisesti siksi, että Kiina hakee ennen kaikkea ympäristömyönteisiä, kestävää kehitystä edistäviä sijoituksia. Useimmat tarkkailijat pitävät tärkeänä syynä Kiinan kiinnostumiseen tuon kaltaisesta sopimuksesta sitä, että se tarvitsee EU:sta sijoituksia ja taitotietoa, joiden myötävaikutuksella nykyisiä kaupunkeja kyetään laajentamaan, samalla kun varmistetaan mahdollisimman suuri kestävyysperiaatteiden mukaisuus, ja rakentamaan uusia kestävyysajattelua noudattavia kaupunkeja kaikkialle Kiinaan. Kiinassa on pantu merkkeille niin virheet, joita on tehty kehittyneissä maissa, missä kaupunkikeskustoista on tullut rappion vertauskuvia, kuin erittäin nopeasti, suunnittelematta ja hallitsemattomasti tapahtuneen kaupunkien laajenemisen aiheuttama vyöry varsinkin nopeasti kasvavan talouden maissa. Kaupungistuminen etenee Kiinassa räjähdysmäisesti: jo nyt yli 50 prosenttia kiinalaisista asuu kaupungeissa – osuus, jota olisi ollut vain muutama vuosi sitten mahdoton kuvitella. Esimerkiksi Shenzhenin kaupungissa, jota 40 vuotta sitten ei ollut edes olemassa, väkiluku nelinkertaistui vuosikymmenessä yltyen kymmeneen miljoonaan vuoteen 2010 mennessä. Kiinalaiset ovat päättäneet välttää mahdollisimman monta niistä vaaratekijöistä, joita on ilmennyt muualla.

5. Kestävän kehityksen rooli investointineuvotteluissa

5.1 Komitea on tyytyväinen komission päättäväisyyteen sisällyttää ”kestävän kehityksen” elementti investointisopimukseen. Kukin erityinen kestävä kehitys koskeva sopimuksen luku tulee perustumaan periaatteisiin, jotka määritettiin ensimmäisessä tämältyyppisessä luvussa. Kyseessä on EU:n ja Korean tasavallan vuonna 2010 solmiman vapaakauppasopimuksen ⁽¹⁸⁾ luku 13, jota on sittemmin kehitelty edelleen erityisesti äskettäisissä talouskumppanuussopimuksissa sekä Singaporen ja Kanadan kanssa tehdyissä sopimuksissa (jotka ovat vielä ratifioimatta). Tarvitaan myös investointeja koskevia erityisiä mukautuksia varsinkin siksi, että pystytään ottamaan huomioon vastuuntuntoisen sijoittamisen korostaminen, avoimuuden lisääminen, ympäristöpalvelujen edistäminen sekä muut tärkeät tekijät.

5.1.1 Komitea on hyvillään myös siitä, että sekä Euroopan komissio että neuvosto ovat sitoutuneet takaamaan, ettei investointipolitiikka ole ristiriidassa yhdenkään kestävän kehityksen erityisnäkökohdan kanssa.

5.2 EU:n ja Korean sopimuksen liitteessä N:o 13 tehdään selväksi, että saavuttaakseen kestävä kehitys koskevassa luvussa määrätty tavoitteet, osapuolet tekevät yhteistyötä ja vaihtavat näkemyksiä sopimuksen positiivisista ja negatiivisista vaikutuksista sekä tekevät yhteistyötä kaupan ja kestävän kehityksen sosiaalisista ja ympäristönäkökohdista vastaavilla kansainvälisillä foorumeilla, joihin kuuluvat WTO, ILO, UNEP ja monenväliset kansainväliset ympäristösopimukset. Kun tekstiä aikanaan ajantasaistetaan, tulisi siihen lisätä maininta Maailmanpankin, FAO:n ja muista asiaankuuluvista aloitteista.

5.2.1 Sopimuksen 13.4 artiklassa todetaan selvästi, että se kattaa kaikki työ- ja sosiaalialan keskeiset yleissopimukset (monenväliset työelämää koskevat perusnormit ja sopimukset), ja 13.5 artiklassa todetaan sama monenvälisistä ympäristösopimuksista. 13.6 artiklassa viitataan nimenomaisesti ulkomaisiin suoriin sijoituksiin, mukaan luettuina ”ympäristöteknologiat, kestävä ja uusiutuva energia, energiatehokkaat tuotteet ja palvelut sekä ympäristömerkillä varustetut tavarat – ”.

5.2.2 Merkityksellisiä ovat myös 13.7 artikla, jolla estetään lainsäädännön heikentäminen tai vähentäminen sijoitusten kannustamiseksi, ja avoimuutta käsittelevä 13.9 artikla.

5.2.3 Vaikka jokainen neuvoteltu sopimus jättää omintakeisen leimansa, on olennaisen tärkeää noudattaa johdonmukaista toimintatapaa, joka on muodoltaan helposti tunnistettavissa ja hyväksyttävissä.

5.2.4 Korean kanssa tehdyn sopimuksen 13 luvun / liitteen N:o 13 tarkoittaman kaltainen kestävä kehitys koskeva virallinen vuoropuhelumekanismi tulee olemaan aivan yhtä tärkeä kuin se on täysimittaisessa vapaakauppasopimuksessa. Myanmarin tapauksessa on ratkaisevan tärkeää pystyä keskustelemaan ILO:n yleissopimusten täytäntöönpanosta: Myanmar suljettiin vuosiksi 1997–2013 sivuun EU:n yleisestä tullietuusjärjestelmästä (GSP) ja ”Kaikki paitsi aseet” -ohjelmasta (EBA), koska se oli loukannut pakkotyötä koskevan ILO:n yleissopimuksen periaatteita.

5.2.5 Kiinan kohdalla tulisi kestävä kehitys koskevan luvun ja erityisen keskustelufoorumin avulla pyrkiä hyödyntämään sekä voimassa olevaa, työvoima- ja sosiaalipolitiikkaa koskevaa EU:n ja Kiinan vuoropuhelua että ympäristöpolitiikkaa koskevaa EU:n ja Kiinan vuoropuhelua, jota on kehitetty vuodesta 2005 mutta joka on hiljattain kehkeytynyt varsinkin vuonna 2012 annetun, laajennettua ympäristöpoliittista vuoropuhelua ja vihreää kasvua koskevan yhteisen julkilausuman myötä. Aihepiiriin tulisi kattaa ilman ja vesistöjen pilaantuminen, jätehuolto ja metsätalous.

⁽¹⁷⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/149331.htm>

⁽¹⁸⁾ EUVL L 127, 14.5.2011, s. 62.

5.2.6 Kaikissa kestävästä kehitystä koskevissa luvuissa pitää paneutua huolellisesti yksityissektorin laajentuvaan rooliin sijoitustoiminnassa. Sijoittajan velvollisuudet ovat keskeinen seikka, jonka vastapainona on sijoittajan suojeleminen. Sijoittajien on otettava täysimääräisesti huomioon velvoitteensa kestävä kehityksen vaatimusten alalla, sosiaalisesti vastuuntuntoinen sijoittaminen mukaan luettuna, pyrkiessään rakentamaan ja ylläpitämään yleistä kilpailukykyään. Joillekin näistä tahoista on kestävä kehityksen tukeminen sijoittamisen pääasiallinen peruste, toisille taas se on liitännäiskysymys. Neuvotteluosapuolten on tarpeen edistää sijoitustoimintaa, mutta ne eivät voi sanella, mitä investointeja tehdään. Tehokas EU:n sijoitusstrategia on silti ratkaiseva EU:n kilpailukykyyn säilyttämisen kannalta, sillä taloudessa tapahtuu nykyisin nopeita muutoksia ja taloudelliset valtasuhteet järkevät maailmanlaajuisesti. Tämä koskee varsinkin erikoisalojen yritysten ja pk-yritysten – pääasiallisten innovoinnin lähteiden – tekemiä sijoituksia.

5.2.7 Korean kanssa tehdyn sopimuksen 13.6 artiklan 2 kohdassa viitataan reiluun ja eettisesti hyväksyttävään tavara kauppaan sekä järjestelmiin, joihin liittyvät yritysten sosiaaliset velvollisuudet ja vastuullisuus. Liitteessä N:o 13 määrätään lisäksi kyseisiä seikkoja koskevasta tiedonvaihdesta ja yhteistyöstä sekä kansainvälisesti sovittujen ohjeistojen tehokkaasta täytäntöönpanosta ja seurannasta. Komitea suosittelee painokkaasti, että tämä toimintamalli laajennetaan koskemaan investointisopimuksia. Yritysten yhteiskunnallisella vastuulla tulee olemaan ratkaisevan tärkeä rooli kaikissa investointisopimuksissa.

5.2.8 Mainittu mekanismi olisi hyvin arvokas asia käsiteltäessä yritysten yhteiskunnallista vastuuta koskevia kysymyksiä investointikumppaniemme kanssa. Tässä yhteydessä tulee korostaa herkkävaistoisuutta kulttuurin suhteen ja edistää avoimuutta ja eettistä tarkastelutapaa sekä toimia korruptiota vastaan. Kuluttajien toiveiden ottaminen lukuun tuottaa taloudellista hyötyä ja edistää esimerkiksi tehokkaampaa, puhtaampaa energiaa. Valveuttaminen, hyvien käytänteiden vaihdanta sekä yritysten ja sidosryhmien rakentava yhteistyö ovat ratkaisevan tärkeitä asioita, samoin kuin valmiuksien parantaminen ajatellen pk-yrityksiä, joille lankeaa suhteettoman raskas kustannustaakka. Kiinasta peräisin olevat sijoitukset saattavat epäonnistua ulkomailla liian helposti, kun sijoittajilla on puutteellinen käsitys siitä, mitä näiltä vaaditaan. Kaikki osapuolet saisivat arvokasta hyötyä, jos sijoittajat, yhteiskunnalliset tarpeet ja näin ollen kuluttajien odotukset kytkettäisiin helpommin toisiinsa.

5.2.9 Komissio määrittelee yritysten yhteiskunnallisen vastuun ”yritysten vastuuksi omista yhteiskunnallisista vaikutuksistaan”. Yritysten yhteiskunnallinen vastuu on liiketoimintalähtöistä, ja se koostuu vapaaehtoisista aloitteista, jotka ylittävät lakimääräiset velvoitteet. Se tarkoittaa uuden arvon luomista innovoinnin avulla. Yritysten yhteiskunnallinen vastuu kattaa taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät näkökohdat ja kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien mielipiteiden kuulemisen. Kaikkien lähestymistapojen täytyy kuitenkin olla ennen muuta joustavia ja monipuolisia. Sitä ei voi pakottaa vakiomittoihin: kullakin yrityksellä on oma ainutlaatuinen identiteettinsä. Näin ollen yritysten yhteiskunnallisen vastuun käytännöt vaihtelevat suuresti, mutta asianmukaisesti sovellettuna ne ovat arvokas väline liiketoimintamahdollisuuksien luomiseen ja kulloisenkin yrityksen kilpailukykyyn parantamiseen.

5.2.10 Yritysten yhteiskunnallista vastuuta käsittelevä uusi komission tiedonanto on piakkoin odotettavissa. Puheena oleviin tärkeimpiin kansainvälisiin ohjeistoihin kuuluvat OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille⁽¹⁹⁾ ja yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n suuntaviivat, joiden täytäntöönpano on meneillään. On tähdelmistä, etteivät EU:n tai kansainvälisellä tasolla toteutettavat toimenpiteet ole ristiriidassa edellä mainittujen kanssa tai saata niitä vaaraan. On syytä muistaa, että valtion velvollisuus on suojella ja toteuttaa ihmisoikeuksia, kun taas yritysten vastuulla on kunnioittaa niitä.

6. Kansalaisyhteiskunnan rooli

6.1 Kansalaisyhteiskunnalla on oma roolinsa julkisen vallan ja yksityissektorin yhdyssiteenä. Se on jatkuvasti sekä osallistujan että tarkkailijan asemassa. Kysymys kansalaisyhteiskunnan suorasta puuttumisesta, suora investointisopimusten seuranta mukaan luettuna, kun sekä valtiolta että muut kuin valtiolliset sidosryhmät ovat aktiivisia toimijoita, edellyttää erilaisia maakohtaisia ratkaisuja, jotka perustuvat yhteiskunnassa käytävän vuoropuhelun saavuttamaan tasoon ja eri yhteiskuntaryhmien keskinäiseen ymmärtämykseen.

6.2 EU:n ja Korean sopimuksessa on useita mekanismeja näiden kahden osapuolen vuoropuhelua varten. Kansalaisyhteiskuntafoorumi raportoi kauppaa ja kestävästä kehityksestä käsittelevälle komitealle, jossa on osapuolten valtiotavallan edustajia. Investointisopimusten osalta on määrätty turvautua vain yhteen tämän tyyppiseen komiteaan. Kaikissa tapauksissa ei ehkä ole asianmukaista puuttua sijoitustoimintaa koskeviin asioihin tällä tasolla, varsinkaan, jos toinen osapuolista ei halua tehdä niistä poliittista tai diplomaattista kysymystä. Saattaa olla tarpeen löytää uudenlainen mekanismi kansalaisyhteiskuntafoorumia silmällä pitäen.

⁽¹⁹⁾ OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, 2011.

6.3 Kiinan ja Myanmarin kaltaisissa maissa vallitsee hyvin erilaisia, kapea-alaisempia käsityksiä kansalaisyhteiskunnasta, jolloin on myös tehtävä paljon enemmän suostuttelutyötä, jotta hyväksyttäisiin periaate kansalaisyhteiskunnan tahojen kutsumisesta osallistumaan minkäänlaiseen seurantaelimeen. Kiina on tehnyt kumppanuussopimuksia useiden sellaisten Afrikan maiden kanssa, jotka pitävät sijoituksia pelkästään liiketoimintana eivätkä kehitysapuna. Olemassa olevat konsultaatiomekanismit eivät ole helposti vaihdettavissa EU:ssa sovellettaviin, mutta vuoropuhelun tiivistäminen asiaankuuluvien elinten välillä olisi hyvin tärkeä lisätekijä kuhunkin sopimukseen. EU puolestaan on tehnyt työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelusta sosiaalisen mallinsa kulmakiven institutionalisoimalla sen.

6.3.1 Komitea tulisi kutsua mukaan etsimään ratkaisuja. Näin ollen komitea suosittaa parhaaksi etenemistavaksi sellaista, joka perustuu komitean ja Kiinan talous- ja sosiaalineuvoston tasavertaisina edustajina muodostaman EU:n ja Kiinan pyöreän pöydän ryhmän periaatteen kehittämiseen edelleen, tai johonkin muuhun vuoropuhelumekanismiin, joka on muokattu asiaankuuluviin maakohtaisiin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin.

6.3.2 Vaihtoehtoisen etenemismallin saattaa tarjota komission kaupan alalla ja siihen liittyvissä kysymyksissä hankkima merkittävä kokemus valmiuksien kehittämiseen tähtäävistä ohjelmista. Esimerkiksi kolmansien maiden ministeriöiden kanssa toteutettuihin ohjelmiin, jotka koskevat WTO:n sääntöjen täytäntöönpanoa, on kuulunut työnantajaliitot ja ammattijärjestöt käsittävä kansalaisyhteiskuntaan liittyvä komponentti, jonka myötä nämä tahot ovat tehneet yhteistyötä YK:n elinten (esim. ILO, UNCTAD ja UNIDO) kanssa mainittujen kaltaisten ohjelmien toteuttamiseksi. Myös työmarkkinaosapuolten rooli tulee olemaan tärkeä, eikä vähiten siksi, että varsin suuri osa sijoitustoiminnan kokonaisvolyymista liittyy yrityksiin ja yhtiöihin.

Bryssel 19. maaliskuuta 2015

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Henri MALOSSE*

III

*(Valmistavat säädökset)***EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA****EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEAN 506. TÄYSISTUNTO 18. JA 19. MAALISKUUTA 2015**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, alueiden komitealle ja Euroopan investointipankille – Euroopan investointiohjelma”

(COM(2014) 903 final)

ja ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan strategisten investointien rahastosta ja asetusten (EU) N:o 1291/2013 ja (EU) N:o 1316/2013 muuttamisesta”

*(COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD))**(2015/C 268/05)***Esittelijä: Michael SMYTH**

Euroopan komissio päätti 19. joulukuuta 2014, Euroopan parlamentti 28. tammikuuta 2015 ja Euroopan unionin neuvosto 3. maaliskuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 172, 173, 175, 182 ja 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheista

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, alueiden komitealle ja Euroopan investointipankille – Euroopan investointiohjelma”

(COM(2014) 903 final)

ja

”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan strategisten investointien rahastosta ja asetusten (EU) N:o 1291/2013 ja (EU) N:o 1316/2013 muuttamisesta”

(COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)).

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 2. maaliskuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 18.–19. maaliskuuta 2015 pitämässään 506. täysistunnossa (maaliskuun 19 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 200 ääntä puolesta ja 6 vastaan 11:n pidättyessä äänestämästä.

1. Tiivistelmä ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu myönteisesti Euroopan investointiohjelmaan ja kannattaa painopisteen siirtymistä pois säästötoimenpiteistä ja julkisen talouden vakauttamisesta. Komissio myöntää nyt, että tarvitaan enemmän investointeja ja kokonaiskysyntää ja että rahoitusala ei vielä pysty osallistumaan täysipainoisesti kasvun edistämiseen.

1.2 Investointiohjelma on askel oikeaan suuntaan, mutta epäilyjä herättävät ohjelman koko suhteessa Euroopan valtaviin investointitarpeisiin, odotetun vipuvaikutuksen mittavuus, soveltuvien investointihankkeiden jatkumon todennäköisyys, markkinointistrategia, jolla saataisiin houkuteltua yksityistä pääomaa Euroopasta ja sen ulkopuolelta, pk-yritysten ja erityisesti mikro- ja pienyritysten osallistaminen ja ohjelman aikataulu.

1.3 On epävarmaa, pystytäänkö kehittämään hankejatkumo, joka tarjoaa institutionaalisia sijoittajia houkuttelevaa tuottoa. ETSK pitää valitettavana, että Euroopan komissio ei ole käsillä olevassa ehdotuksessa onnistunut panemaan täytäntöön oman Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksensa (EU) N:o 1303/2013 ⁽¹⁾ periaatteita (5 artikla), joita kehitetään edelleen komission delegoidussa asetuksessa (EU) N:o 240/2014 ⁽²⁾, ja suosittaa painokkaasti ottamaan työmarkkinaosapuolet ja järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta mukaan valintaprosessiin kansallisella tasolla. Joulukuussa esitetystä mahdollisten hankkeiden luettelosta käy selvästi ilmi, ettei sidosryhmien sitoutumista ehdotuksiin ole varmistettu.

1.4 On kiinnitettävä paljon enemmän huomiota suotuisan ja ennakoitavan investointiympäristön luomiseen. Ilman investoijien luottamusta, parempaa sääntelyä ja liiketoiminnan asianmukaisia kustannuksia EU:ssa on tuskin lainkaan toivoa elvyttää kohtuullistakaan kasvua ja sen myötä luoda tarvittavia uusia työpaikkoja.

1.5 Ohjelmassa esitetty ehdotus jättää Euroopan strategisten investointien rahastoon (ESIR) suunnatut jäsenvaltioiden rahoitusosuudet budjettialijäämälaskelmien ulkopuolelle on kannatettava. Komission tulisi selittää, miksi nykyisiä strategisia julkisia infrastruktuurimenoja kohdellaan toisin. Mitä eroa on ESIR-rahaston puitteissa toteutettaviin tuottaviin investointeihin suunnattujen jäsenvaltioiden rahoitusosuuksien suotuisan budjettikohtelun ja täysimittaisen ”kultaisen säännön” välillä?

1.6 ETSK katsoo, että on aika tunnustaa Euroopan tarvitsevan pysyvää julkisten ja yksityisten investointien ohjelmaa kasvun, työllisyyden ja vaurauden palauttamiseksi. Ohjelmassa kaavaillun kaltaisiin strategisiin julkisiin investointeihin, jotka tukevat nykyistä ja tulevaa talouskehitystä, olisi kannustettava suotuisammalla eurooppalaisella finanssikehyksellä. ETSK kehottaa komissiota käynnistämään keskustelun tarkoituksenmukaisesti muotoiltavista EU:n finanssipoliittisista säännöistä kiinnittäen riittävästi huomiota tähän liittyviin moniin määrittelyvaikeuksiin ja asianmukaisten ehtojen asettamiseen.

1.7 ETSK kehottaa komissiota ottamaan huomioon ILO:n suositukset, joiden mukaan olisi keskityttävä houkutteleviin ja kannattaviin hankkeisiin alueilta, missä työttömyysaste on korkein. Lisäksi kansallisten työmarkkinaosapuolten ja sidosryhmien tulisi olla aktiivisesti mukana hankkeissa. ETSK suosittaa, että makroalueelliset strategiat otetaan huomioon, kun kartoitetaan ja arvioidaan potentiaalisia hankkeita.

2. Taustaa

2.1 Investointiaste Euroopassa on pudonnut 15 prosenttia kriisiä edeltäneestä huipputasosta. Samaan aikaan säästämisaste on hyvin korkea kaikkialla Euroopassa, yritysten taseissa on runsaasti likviditeettiä ja institutionaalisilla sijoittajilla on paljon rahaa käytettävissään. Useimpien jäsenvaltioiden budjetit on kuitenkin joko kiristetty äärimmilleen tai ne kutistuvat.

2.2 Alhaisen investointiasteen hyväksymistä vaikeuttaa sekin, että pääomakustannukset ovat sekä nimellisesti että reaalisesti poikkeuksellisen alhaiset. Investointien kysynnän ja sijoitusrahoituksen tarjonnan tulisi kohdata markkinoilla, mutta on selvää, että nämä markkinat eivät toimi asianmukaisesti Euroopassa. Sijoittajayhteisö ei luota taloudelliseen tilanteeseen. Epävarmuus nakertaa vakavasti liike-elämän luottamusta. Ohjelman kolmannen pilarin tarkoituksena on toteuttaa sääntelyuudistus ja yksinkertaistaa investointiympäristöä kaikkialla Euroopassa. Se ei ole helppoa.

⁽¹⁾ EUVL L 347, 20.12.2013, s. 320.

⁽²⁾ EUVL L 74, 14.3.2014, s. 1.

2.3 Mikä on investointiohjelman keskeinen sisältö? Ohjelmassa on kolme pilaria:

- Perustetaan Euroopan strategisten investointien rahasto (ESIR), joka saa 21 miljardin euron takauksen EU:n talousarviosta ja EIP:n varannoista. Komissio olettaa, että tämän vipuvaikutuksen ansiosta saadaan kokoon 294 miljardia euroa lisää investointirahoitusta kolmen vuoden kuluessa.
- Perustetaan strategisten hankkeiden jatkumo, jota tukee erikoistunut teknisen tuen investointineuvontakeskus.
- Poistetaan investointien esteitä ja parannetaan sääntelyjärjestelmää.

2.4 ESIR on samankaltainen kuin EIP:n yhteyteen perustettu yhteissijoitusrahasto, joka rahoittaa suurempiriskisiä investointeja kuin muu pankki. Näin EIP:n AAA-luokitus on turvattu. Tältä osin ESIR on uutuus. Se on myös merkittävä askel pois tiukasta oikeaoppisuudesta sikäli, että EU:n talousarviovaroja käytetään takauksena tai vararahastona, joka toimii puskurina mahdollisten ESIR-rahaston investointitappioiden varalta.

2.5 Yhteensä 21 miljardin euron alkurahoituksen vipuvaikutuksen ansiosta EIP pystyy lainaamaan 63 miljardia euroa tavanomaisten toimintamalliensa kautta. Komissio olettaa, että ESIR löytää sen jälkeen yksityiseltä sektorilta ja muualta investoijia soveltuville hankkeille ja hankkii mahdollisesti yhteensä 315 miljardia euroa pääomainvestointeja. Keskeistä vipuvaikutuksen kannalta on, että ESIR antaa EIP:lle riskisuojan, jonka turvin pankki voi investoida riskialttiimpiin hankkeisiin.

2.6 Komitea panee merkille, että komissio painottaa tarvetta poistaa investoinnin esteet. Suunnitellut määrärahat vastaavat vain terveeksi katsotun investointiasteen mukaisesta vuosittaisesta keskiarvosta puuttuvien investointien määrää, joten tällaisia lisäinvestointeja tarvittaisiin joka vuosi. Liiketoimintaympäristön on oltava paljon suotuisampi investoinnille, jos aloitteella on tarkoitus päästä asetettuun tavoitteeseen. Esimerkiksi:

- Parempi sääntely ja pitkän aikavälin päätöksentekoa tukeva, paremmin ennustettavissa oleva sääntely-ympäristö ovat keskeisiä ennakoedellytyksiä.
- Liiketoiminnan kustannukset ovat Euroopassa liian korkeat. On tärkeää puuttua muun muassa energian korkeaan hintaan.
- Jotta EU vakiinnutetaan paikaksi, josta yrityksillä on paras pääsy maailmanlaajuisille markkinoille, on noudatettava kunnianhimoista EU:n kauppapolitiikkaa.

3. Huomioita Euroopan investointiohjelmasta

3.1 Ensimmäinen reaktio Euroopan investointiohjelmahan oli myönteinen, mutta sen jälkeen sitä kohtaan on esitetty kritiikkiä eri puolilta. Osa kommentoijista on ollut yksiselitteisen negatiivisia, kun taas toiset ovat suhtautuneet muuten myönteisesti mutta ovat tuoneet esiin muutamia heikkouksia. Monet kielteisistä kommenteista johtuvat siitä, ettei ohjelman reaaliaikaista kontekstia ymmärretä. Ihannetilanteessa kattava Euroopan investointiohjelma perustuisi julkisin varoin rahoitettaviin strategisiin hankkeisiin, joiden tarkoituksena on piristää kasvua ja luoda työpaikkoja.

3.2 Yksi ohjelmaan kohdistetun kritiikin pääasiallisista perusteista on se, että ohjelman katsotaan olevan liian suppea, kun otetaan huomioon puuttuvien investointien mittava tarve Euroopassa. Ohjelmassa odotetaan 1:15-kerrannaisvaikutusta. Joidenkin mukaan tämänlaajuinen vipuvaikutus ei yksinkertaisesti ole uskottava⁽³⁾. Komissio odottaa, että alkuperäinen 21 miljardin euron summa saa aikaan vipuvaikutuksen kahteen kertaan: ensin yksityissektorin joukkolainarahoituksessa, jolla kasvatetaan ESIR-rahaston kokoa, ja toisen kerran kun hankkeille myönnetään ESIR-rahaston pääomatukea, joka puolestaan houkuttelee yksityisiä lisäinvestointeja. Odotettu kerrannaisvaikutus on kiistatta erittäin suuri, mutta se on komission mukaan EIP:n aiemmin saavuttamien todellisten vipuvaikutusten rajoissa. Se, että rahasto kuuluu EIP:hen ja on sen hallinnoima, varmistanee todennäköisesti melko suuren vipuvaikutuksen huolimatta ESIR-rahaston rahoittamien hankkeiden tavanomaista riskialttiimmasta luonteesta.

3.3 Suurissa infrastruktuurihankkeissa ja erityisesti rajat ylittävissä hankkeissa valmisteluvaihe voi kestää useita vuosia poliittisten, ympäristöön liittyvien ja sääntelyllisten esteiden vuoksi tai joskus vain NIMBY-asenteen ("ei minun takapihalleni")⁽⁴⁾ takia. Näihin esteisiin liittyy kaksi muutakin ongelmaa. Ensinnäkin: saadaanko jatkumoon riittävästi suuria infrastruktuurihankkeita, jotka ovat samaan aikaan sekä strategisia että investoijien näkökulmasta houkuttelevia? Toiseksi: 315 miljardin euron investointisumma jaettuna kolmelle vuodelle merkitsee noin 100:aa miljardia euroa vuodessa, mikä on 40 prosenttia EU:n nykyistä investointiastetta enemmän eikä vaikuta realistiselta. Tämä kritiikki osuu osin oikeaan. Noin 25 prosenttia (75 miljardia euroa) ESIR-rahaston rahoituksesta kohdistetaan pk-yritysten ja mid-cap-yritysten hyväksi, ja sen pitäisi olla kohtuullisen pian saatavilla. Loput rahaston investoinneista varataan EU:n investointityöryhmän raportissa kuvattuihin hankkeisiin. Kattava luettelo viittaa siihen, että on olemassa huomattava potentiaalinen joukko energia-, liikenne-, innovaatio- ja digitaalialan hankkeita, jotka voisivat saada ESIR-rahaston tukea.

3.4 Yksi merkittävä kritiikin kohde investointiohjelmassa on se, että sen vaikutukset näkyvät keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä, kun tarvittaisiin pikemminkin äskettäisen taantuman aikana sovelletun Euroopan talouden elvytysuunnitelman kaltainen lyhyemmän aikavälin investointiohjelma. Tällaisen lähestymistavan budjettiseuraukset voitaisiin hallinnoida joustavamman kansantalouden tilinpitokehyksen kautta. Tätä asiaa käsitellään tarkemmin tämän lausunnon kohdassa 4.

3.5 Kysymyksiä on herättänyt myös EIP:n kyky hoitaa tavoitteiltaan näin kunnianhimoista rahastoa. On väitetty, ettei EIP:ssä ole tarpeeksi henkilöstöä suoraan yhteydenpitoon rahoituksesta hyötyvien pk-yritysten – erityisesti mikro- ja pienyritysten – ja mid-cap-yritysten kanssa. Näin ollen joudutaan turvautumaan yhä enemmän kaupallisten pankkien kykyyn valita mikro- ja pk-yritykset ja mid-cap-yritykset ja antaa niille suhteellisen edullista rahoitusta. Riskinä on tällöin, että pankit valitsevat suosikkiyritysasiakkansa, joille ne olisivat muutenkin myöntäneet rahoitusta, ja aiheutuva hukkavaikutus on tällöin huomattava. ETSK:n mielestä tätä on ehdottomasti vältettävä. Se olisi mahdollista mm. kuulemalla pk-yrityksiä edustavia järjestöjä.

3.6 Yksi mahdollinen ratkaisu tähän on se, että aluekehitysvirastoille ja yrittäjäjärjestöille annetaan suurempi rooli rahastolta tukea saavien mikro-, pk-yritysten ja mid-cap-yritysten valinnassa. Aluekehitysvirastot ja järjestöt tuntevat yleensä pienet yritykset muita paremmin ja ovat lähempänä niitä, ja niillä voi olla paljon annettavaa riskinarviointeihin. Vaikka tähän saattaa liittyä eettisiä riskejä, ETSK on kehoittanut soveltamaan tätä lähestymistapaa ennenkin⁽⁵⁾ ja katsoo, että se olisi tehokas menettelytapa investointiohjelman täytäntöönpanossa.

3.7 Euroopan investointiohjelmaa ja vuonna 2012 käynnistettyä kasvualoitetta on verrattu toisiinsa⁽⁶⁾. Kasvualoite käsitti 120 miljardin euron rahoituspaketin, joka saatiin kohdentamalla määrärahoja uudelleen, mutta hyvin vähän siitä on toteutunut. Kritiikki on perusteltua ja osoittaa, että investointiohjelman toteutuksen on oltava avointa ja siitä on tiedotettava asianmukaisesti. ETSK pitää tervetulleena, että Euroopan parlamentti ja neuvosto valvovat investointiohjelmaa ja ESIR-rahastoa tarkasti. Myös ETSK:n tulisi hoitaa roolinsa ohjelman toimivuuden valvonnassa seuraavien kolmen vuoden aikana.

⁽³⁾ Ks. esimerkiksi "Europe's Great Alchemist", The Economist, 29. marraskuuta 2014; Daniel Gros, "The Juncker Plan: From EUR21 to EUR315 billion, through smoke and mirrors", CEPS, 27. marraskuuta 2014.

⁽⁴⁾ Lyhenne NIMBY tulee sanoista Not in My Back Yard.

⁽⁵⁾ Ks. esimerkiksi ETSK:n lausunto "Yritysten rahoittaminen: vaihtoehtoisten rahoitusmekanismien tutkiminen" (EUVL C 451, 16.12.2014, s. 20).

⁽⁶⁾ CEPS, marraskuu 2014, sivu 2.

3.8 On valitettavaa, ettei Euroopan komissiolla ole taloudellisia resursseja tai poliittista tukea huomattavasti suuremman summan keräämiseksi ja sitä kautta täysimittaisen Euroopan investointiohjelman toteuttamiseksi. Tämä erityinen budjettirajoitus näyttää olevan ehdoton. Tilanteessa, jossa EU:n talousarvio tarjoaa käytettäväksi vain niukasti varoja, Euroopan investointiohjelman sisältämä ehdotus on toiseksi paras ratkaisu.

3.9 Komissio katsoo, että ohjelma tarjoaa todellista lisäarvoa muille rakennepoliittisille toimille, koska ESIR-rahastoa voidaan käyttää vain silloin, kun vaihtoehtoisia rahoituslähteitä ei ole. Lisäksi todetaan, että ESIR täydentää muita EIP:n investointeja, koska se mahdollistaa muita suuremman riskinoton. ESIR-rahaston puitteissa on myös joustavammat mahdollisuudet käyttää erilaisia rahoitusvälineitä, esimerkiksi pääomasijoituksia tai oman pääoman luonteisia sijoituksia, riskipääomaa, velkarahoitusta tai lainojen arvopaperistamisen takuita. ESIR toimii mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä kansallisten kehityspankkien kanssa. Komissio ehdottaa ohjelman tukemista myös perustamalla eurooppalaisia pitkäaikaisrahoitusrahastoja sekä luomalla uusia arvopaperistamismarkkinoita ja -välineitä hankkeiden ja pk-yritysten rahoituspohjan laajentamiseksi. Nämä asiat ovat tervetulleita, mutta niitä olisi kaivattu jo kauan sitten.

3.10 Komissio haluaa investointiohjelman olevan riittävän joustava ESIR-rahaston, hankejakumun ja investointineuvontakeskuksen kannalta, jotta seuraavat investointivaiheet voivat toteutua sen jatkoksi tulevana vuosina. Ohjelmalla on tiukka hallinnointirakenne EIP:ssä. Jokaisen ESIR-rahaston tuella toteutettavan hankkeen on saatava myös EIP:n hallintoneuvoston hyväksyntä perussopimusten vaatimusten mukaisesti. ETSK suosittaa, että työmarkkinaosapuolet ja sidosryhmät otetaan tiiviisti mukaan julkisten investointien kohteeksi otettavien hankkeiden valintaprosessiin kansallisella tasolla. Yksi osallistumisen muoto voisivat olla kansallisten kumppanuussopimusten seurantakomiteat.

3.11 ESIR pyrkii tukemaan suurempiriskisiä hankkeita, jotka edistävät kasvua, työllisyyttä ja tuottavuutta. Vielä ei tiedetä, ovatko yhteisinvestointijärjestelyt (ESIR, kansalliset kehityspankit ja yksityiset rahoituslaitokset) riittävän houkuttelevia. ETSK suosittelee yksityisten investointien houkuttelemiseksi aloitteellisen markkinointistrategian toteuttamista siten, että selvennetään erityisten investointijärjestelyjen käynnistämistä ja annetaan Euroopan investointineuvontakeskuksen tehtäväksi edistää investointimahdollisuuksia Euroopassa ja sen ulkopuolella. Ohjelman riskinkantokyky (21 miljardia euroa) on melko suuri. Vaikka riskitasot ovat ohjelmassa korkeampia, on erittäin epätodennäköistä, että koko takuusumman maksua vaadittaisiin tai ainakaan yhdellä kertaa.

3.12 Komissio arvioi, että jos investointiohjelma saavuttaa täysin investointitavoitteensa, syntyy 1–1,3 miljoonaa uutta työpaikkaa kolmen seuraavan vuoden aikana. Tämä ei ole vähän, vaikka otettaisiin huomioon, että työttömiä on EU:ssa tällä hetkellä 25 miljoonaa. ILO on hiljattain julkaissut omat arvionsa työpaikkojen luomisesta ohjelman seurauksena. ILO:n raportin tärkein tulos on, että jos ohjelman rakenne ja määrärahajako suunnitellaan tarkoin, vuoden 2018 puoleenväliin mennessä nettovaikutus voisi olla yli 2,1 miljoonaa uutta työpaikkaa. Jos ESIR-rahaston rahoitusta myönnettäisiin käyttäen perusteena työttömyysastetta, työpaikkoja syntyisi eniten ja ne jakautuisivat oikeudenmukaisimmin⁽⁷⁾. ETSK toivoo, että makroalueellisten strategioiden painopisteet otetaan huomioon potentiaalisista hankkeista päätettäessä. Onkin selvää, että ohjelmasta tukea saavien hankkeiden valintaan sovellettavat kriteerit on julkaistava mahdollisimman pian.

3.13 Jos investointiohjelma onnistuu houkuttelemaan ESIR-rahastolle lisäpääomaa jäsenvaltioista, komissio suhtautuu tällaisiin rahoitusosuuksiin suotuisasti arvioidessaan vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisia velka- ja alijäämäkriteerejä. Ensi silmäyksellä tämä vaikuttaa komission suunnanmuutokselta, mutta siinä ei mennä tarpeeksi pitkälle. ETSK ilmoittaa olevansa valmis osallistumaan aktiivisesti jatkokeskusteluun, jossa pohditaan, miten edistää parempia investointeja kaikkialla Euroopassa muun muassa lisäämällä joustavuutta vakaus- ja kasvusopimuksen soveltamisessa. ETSK kehottaa komissiota tutkimaan perusteellisemmin mahdollisuuksia luoda Euroopassa tehtäville investoinneille suotuisa verotusilmapiiri.

⁽⁷⁾ An Employment Oriented Investment Strategy for Europe, ILO, tammikuu 2015.

4. Aika uudelle EU:n ”kultaiselle säännölle”?

4.1 ETSK kannattaa ehdotusta jättää ESIR-rahastoon suunnatut jäsenvaltioiden rahoitusosuudet budjettialijäämälaskelmien ulkopuolelle. Tästä herää kuitenkin kysymys, miksi nykyisiä strategisia julkisia infrastruktuurimenoja kohdellaan toisin. Mitä eroa on ESIR-rahaston puitteissa toteutettaviin tuottaviin investointeihin suunnattujen jäsenvaltioiden rahoitusosuuksien suotuisan budjettikohtelun ja täysimittaisen ”kultaisen säännön” välillä?

4.2 Eurooppalaisen kultaisen säännön kannattajat katsovat, että tämä on varsin epäjohdonmukaista. Julkisten investointien niukkuus johtuu EU:n nykyisessä finanssipoliittisessa kehyksessä haitallisista kannustimista. Julkiset investoinnit nostavat yleisesti julkista pääomavarantoa ja luovat kasvua nykyisille ja tuleville sukupolville. Tästä seuraa, että tulevien sukupolvien tulisi osallistua kyseisten investointien rahoittamiseen, sillä kun kielletään tulevien sukupolvien etuuksien rahoittaminen velkarahalla, asetetaan kohtuuton verotaakka nykyiselle sukupolvelle ja aiheutetaan investointivaje⁽⁸⁾. Tämä on parhaillaan tapahtumassa Euroopassa.

4.3 Voitaisiin ajatella, että investointeihin sovellettavan joustavuuden lisääminen ESIR-rahastossa on käytännössä pienimuotoinen ”kultainen sääntö”. Olisi aiheellista keskustella tarkoituksenmukaisesti muotoiltavista EU:n finanssipoliittisista säännöistä kiinnittäen riittävästi huomiota asiaan liittyviin moniin määrittelyvaikeuksiin. Keskustelua olisi käytävä myös asianmukaisten ehtojen asettamisesta. ETSK katsoo, että on aika tunnustaa Euroopan tarvitsevan mittavaa julkisten ja yksityisten investointien ohjelmaa kasvun, työllisyyden ja vaurauden palauttamiseksi. Ohjelmassa kaavaillun kaltaisiin strategisiin ja yksityisiin julkisiin investointeihin, jotka tukevat nykyistä ja tulevaa talouskehitystä, olisi kannustettava suotuisammalla eurooppalaisella finanssikehyksellä.

Bryssel 19. maaliskuuta 2015

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Henri MALOSSE*

⁽⁸⁾ Kultaista sääntöä koskevaa kirjallisuutta ja menettelytapoja tarkastellaan perusteellisesti Achim Trugerin tutkimuksessa ”Implementing the Golden Rule for Public Investment in Europe”, <http://blog.arbeit-wirtschaft.at/wp-content/uploads/2015/03/Endfassung.pdf>, Materialien zu Wirtschaft und Gesellschaft nro 138, AK-Wien-organisaation valmisteluasiakirja.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelu – Kertomus asetusten (EU) N:o 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 ja 473/2013 soveltamisesta”

(COM(2014) 905 final)

(2015/C 268/06)

Esittelijä: David CROUGHAN

Toinen esittelijä: Carmelo CEDRONE

Euroopan komissio päätti 19. joulukuuta 2014 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelu – Kertomus asetusten (EU) N:o 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 ja 473/2013 soveltamisesta”

(COM(2014) 905 final).

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 2. maaliskuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 18.–19. maaliskuuta 2015 pitämässään 506. täysistunnossa (maaliskuun 19 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 165 ääntä puolesta ja 2 vastaan 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talouden ohjausjärjestelmän säännöillä, jotka laadittiin kriisin aikana, on ollut merkittävä rooli julkisen talouden vakauttamisessa, talouspolitiikan koordinoinnissa ja alustavien talousarviosuunnitelmien arvioinnin käyttöönoton myötä finanssipoliittisen yhdentymisen edistämisessä. ETSK on kuitenkin huolissaan siitä, että kustannukset ovat olleet korkeat kasvua ja työllisyyttä ajatellen ja että Euroopan unioni on jäänyt muihin kehittyneisiin talouksiin nähden jälkeen talouskriisin voittamisessa. Tämä viittaa politiikan epäonnistumiseen, joka johtuu pitkälti talouden ohjausjärjestelmän vaillinaisuudesta talous- ja rahaliitossa.

1.2 Talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä toteutetuin toimenpitein on aloitettu julkisen talouden vakauttaminen ja uskottavuuden jälleenrakentaminen, mutta normaaleina aikoina asianmukainen sääntöihin perustuva lähestymistapa on nyt osa ongelmaa. Vaikeuksissa olevat jäsenvaltiot tarvitsevat suurempia resursseja päästääkseen ulos taantumasta umpikujasta ja varmistaakseen kasvun ja työpaikkojen luomisen ja, kasvun kautta, kestäväpohjaisen julkisen talouden vakauttamisen.

1.3 ETSK katsoo, ettei Euroopan keskuspankkia voida jättää yksin torjumaan euroalueen nykyistä taantumaa. EKP:n parhaillaan toteuttamia määrällisen keventämisen (QE) toimia on tuettava jäsenvaltioiden vahvemmillä poliittisilla aloitteilla, jotka menevät komission ilmoittamaa Euroopan investointiohjelmää pidemmälle.

1.4 Jäsenvaltioiden välisiin sellaisiin suhteellisen kilpailukyvyyn eroihin talous- ja rahaliitossa, joita aiemmin olisi tasapainotettu muuttamalla valuutan arvoa ylös- tai alaspäin, ei voida yksinkertaisesti puuttua kehottamalla vain niitä jäsenvaltioita toteuttamaan seuraamusten uhalla uudistuksia, joiden arvioidaan olevan kilpailukyvyttömiä.

1.5 On pikaisesti luotava konkreettisia mekanismeja ja välineitä hyvin suunnitellulle talouspolitiikan koordinoinnille, joka johtaa lähentymiseen ja solidaarisuuteen. Tähän prosessiin ei tulisi heti alkuvaiheessa kuulua perussopimuksen muuttaminen, mutta ETSK katsoo, että pitkällä aikavälillä se on tarpeen.

1.6 Monivuotisen rahoituskehityksen tarkistamisen yhteydessä vuonna 2016 on **tuettava** EU:n yhteisen edun mukaisia **kiireellisiä rakenneuudistuksia**, mukaan luettuna makrotalouden tasapainottaminen, **tietyin finanssipoliittisin valmiuksin**, esimerkkinä suunnitelmassa ehdotettu lähentymis- ja kilpailukykyväline.

1.7 ETSK on huolissaan siitä, että rakenteellisella rahoitusasemalla – teoreettisiin laskelmiin ja tuotantokuilun kiistanalaisiin laskelmiin perustuvalla muuttujalla, jota ei voida havainnoida ja jota voidaan joutua tarkistamaan huomattavasti – on näinkin keskeinen rooli niin liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn ennalta ehkäisevässä kuin sen korjaavassa osiossa.

1.8 Talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa valtioiden vuosittaisten alijäämien supistumiselle korkean velan ja bkt:n suhteen korjaajana annetaan enemmän painoarvoa kuin bkt:n kasvua vahvistaville tuloksekkaammille toimille. Komission olisi paitsi seurattava maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa myös arvioitava jälkikäteen suosituksiaan, jotta lisätään tuotosta, kasvua ja laadukkaita työpaikkoja kyseisessä jäsenvaltiossa.

1.9 Komitea suhtautuu myönteisesti jouston käytön painottamiseen vakaus- ja kasvusopimuksen säännöissä, jonka myötä komissio ottaa tässä yhteydessä huomioon tietyt julkiset investoinnit laskiessaan julkisen talouden alijäämää. Komitea pitää sitä kuitenkin rajoitettuna ja osittaisena toimenpiteenä. Kohtuullista poikkeamaa kolmen prosentin alijäämäparametrin olisi pidettävä väliaikaisena tietyn ajanjakson ajan, eikä sen johdosta tulisi automaattisesti soveltaa seuraamuksia.

1.10 Niiden vaaleilla valitsemattomien elinten demokratiavaje, joilla on merkittävä asema talouden ohjausjärjestelmässä, uhkaa johtaa siihen, ettei suosituksiin sitouduta ja että Eurooppa-hankkeeseen suhtaudutaan vihamielisesti. Maakohtaisten suositusten puutteelliseen täytäntöönpanoon voitaisiin puuttua siten, että kansalaisyhteiskunta ja työmarkkinaosapuolet osallistuvat konkreettisesti maakohtaisten suositusten laatimiseen.

1.11 Euroopan parlamentilla olisi oltava vahva rooli kunkin ohjausjakson taloudellisten painopisteiden laadinnassa ja maakohtaisten suositusten parlamentaarisessa valvonnassa. Jäsenvaltioiden ja komission olisi tiedotettava enemmän talouspolitiikan eurooppalaisesta ohjausjaksosta, jotta varmistetaan, että kansalaiset ymmärtävät sen paremmin.

2. Talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelu lyhyesti

2.1 Vuonna 2011 käyttöön otettua talouspolitiikan eurooppalaista ohjausjaksoa vahvistettiin 13. joulukuuta 2011 voimaan tulleella vakaus- ja kasvusopimuksella. Sopimuksessa on uusia sääntöjä talous- ja finanssipoliitiikan valvontaa varten, ja ne koostuvat viidestä asetuksesta ja yhdestä direktiivistä, jotka tunnetaan nimellä talouspolitiikan ohjauspaketti (six-pack). Budjettikuripaketin (two-pack) tunnetut kaksi uutta asetusta hyväksyttiin 30. toukokuuta 2013 tarkoituksena vahvistaa edelleen talouden yhdyntymistä ja lähentymistä euroalueen maiden kesken. Tämä uudelleentarkastelu koskee näiden seitsemän asetuksen tehokkuutta ja tulevan kehityksen suuntaa. Uudelleentarkastelussa käsitellään yleisesti ottaen talouden ohjausjärjestelmän kolmea näkökohtaa EU:n tasolla: julkisen talouden valvonta⁽¹⁾, makrotalouden epätasapainot⁽²⁾ ja niiden euroalueen maiden seuranta ja valvonta, joilla on rahoitusvakauteen liittyviä vaikeuksia⁽³⁾.

⁽¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1173/2011, annettu 16. marraskuuta 2011, julkisen talouden valvonnan tehokkaasta täytäntöönpanosta euroalueella (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 1). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1175/2011, annettu 16. marraskuuta 2011, julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja koordinoinnin tehostamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 muuttamisesta (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 12).

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 473/2013, annettu 21. toukokuuta 2013, alustavien talousarviosuunnitelmien seurantaa ja arviointia sekä euroalueen jäsenvaltioiden liiallisen alijäämän tilanteen korjaamisen varmistamista koskevista yhteisistä säännöksistä (EUVL L 140, 27.5.2013, s. 11).

⁽²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1174/2011, annettu 16. marraskuuta 2011, täytäntöönpanotoimista liiallisen makrotalouden epätasapainon korjaamiseksi euroalueella (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 8).

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1176/2011, annettu 16. marraskuuta 2011, makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25).

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 472/2013, annettu 21. toukokuuta 2013, rahoitusvakautensa osalta vakavissa vaikeuksissa olevien tai vakavien vaikeuksien uhasta kärsivien euroalueen jäsenvaltioiden talouden ja julkisen talouden valvonnan tiukentamisesta (EUVL L 140, 27.5.2013, s. 1).

3. Huomioita nykyisestä talouden ohjausjärjestelmästä

3.1 Julkisen talouden valvonta

3.1.1 Komitea on tyytyväinen siihen, että talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelun kanssa samaan aikaan julkaistussa vuotuisessa kasvuselvityksessä 2015 korostetaan tehostettua ja vahvistettua talouspolitiikan ohjausjaksoa. Se on määrä toteuttaa yksinkertaistamalla yksittäisiä vaiheita ja niiden tuloksia, kuten ETSK suosittelee vuotuisesta kasvuselvityksestä 2014 antamassaan lausunnossa ⁽⁴⁾.

3.1.2 ETSK katsoo, että talouspolitiikan ohjausjaksolla on keskeinen rooli lähentymis- ja mukauttamisprosessissa. Komitea on myös kehottanut laatimaan tiedotus- ja yksinkertaistamisstrategian yhdessä komission, Euroopan parlamentin, jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa ⁽⁵⁾.

3.1.3 Komitea on tyytyväinen finanssipoliittisen yhdentymisen edistämiseen ottamalla käyttöön jäsenvaltioille yhteinen määräaika esittää ja julkaista riippumattomien kansallisten elinten valvomat alustavat talousarviosuunnitelmansa kunkin vuoden lokakuun puoliväliin mennessä, jotta komissio voi kommentoida niitä ennen kuin jäsenvaltioiden hallitukset hyväksyvät ne lopullisesti. Prosessista olisi tehtävä demokraattisempi ja avoimempi ja jäsenvaltioiden ja komission olisi tiedotettava siitä enemmän, jotta varmistetaan, että kansalaiset ymmärtävät sen paremmin. Komitea suhtautuu myönteisesti siihen, että komissio arvioi riippumattomien kansallisten elinten roolin ja laadun.

3.1.4 Komitea panee merkille vuoden 2015 alustavien talousarviosuunnitelmien osalta, että julkisen talouden vakauttamistoimien vähenemisellä vuonna 2015 on euroalueella yleisesti ottaen neutraali vaikutus. Komitea panee myös merkille, että niistä seitsemästä maasta, jotka ovat vaarassa olla täyttämättä velvoitteita, kolmeen saatetaan kohdistaa liiallisen alijäämän menettelyyn kuuluvia toimia maaliskuussa. Myös tämän menettelyn olisi oltava avoimempi, ja se edellyttäisi kansallisten hallitusten ja kansalaisyhteiskunnan, etenkin työmarkkinaosapuolten, kuulemista ja Euroopan parlamentin harjoittamaa valvontaa.

3.1.5 Komitea katsoo, että uudelleentarkastelun kattamana lyhyenä ajanjaksona asianomaisten julkisen talouden valvontaa käsittelevien asetusten mukaisilla EU:n uudistetuilla finanssipoliittikan säännöillä on epäilemättä ollut vaikutusta julkisen talouden vakauttamiseen, mistä on osoituksena, että EU:n 28 jäsenvaltion alijäämä on laskenut 4,5 prosentista suhteessa bkt:hen vuonna 2011 3 prosenttiin vuonna 2014.

3.1.6 Kustannukset ovat kuitenkin olleet erittäin korkeat suhteessa hyvin vähäiseen menestykseen, mikä on merkki siitä, ettei EU:n politiikalla ole onnistuttu vaikuttamaan talouskasvuun ja työllisyyteen. Samana ajanjaksona Yhdysvaltojen alijäämä sitä vastoin aleni 10,6 prosentista 4,9 prosenttiin. Yhdysvaltojen bkt **kasvoi** 1,6 prosentista 2,4 prosenttiin (kun taas EU:n bkt **aleni** 1,7 prosentista 1,3 prosenttiin). Yhdysvaltojen työttömyysaste **aleni** 8,9 prosentista 6,2 prosenttiin (EU:n työttömyysaste **nousi** 9,6 prosentista 10,2 prosenttiin). On merkille pantavaa, että Yhdysvaltojen työllisyys **parani** 6,3 prosenttia, kun taas EU:n työllisyyskehitys **polki paikallaan** - 0,1 prosentissa.

3.1.7 ETSK on komissiota paljon pessimistisempi sen suhteen, että liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn mukaiset rakenteellisen alijäämän tavoitteet mahdollistavat tarkemman ja avoimemman poliittisen ohjeistuksen. Vaikka komitea myöntää, että tämä menettely antaa – suhdannekorjattuna ja kertaluonteiset verotukselliset toimenpiteet poisluettuina – mahdollisuuden entistä avoimempaan kuvaan, kyse on kuitenkin arvioidusta muuttujasta, joka perustuu potentiaalisten tuotantokuilujen teoreettisiin ja kiistanalaisiin laskelmiin ja joka saattaa muuttua huomattavasti ja joissain tapauksissa johtaa heikkoihin poliittisiin toimintaohjeisiin.

3.1.8 Velan ja bkt:n suhde on julkisen talouden kestävyysden tärkeä tekijä. Se koostuu kahdesta osatekijästä: velan määrästä ja bkt:n arvosta, eikä niistä kumpaankaan voida puuttua vaikuttamatta samalla toiseen. Jos lähestymistavassa keskitytään liian nopeaan alijäämän supistamiseen tavoitteena alentaa velkatasoa edelleen, ja jos se johtaa bkt:n kasvun pysähtymiseen tai alenemiseen, itse velan ja bkt:n välisen suhteen alentamistavoitteen osalta vaikutus vääristyy.

3.1.9 Komitea suhtautuu myönteisesti jouston käytön painottamiseen vakaus- ja kasvusopimuksen säännöissä, jonka myötä komissio ottaa (jäsenvaltion talousarvion kestävyyttä arvioidessaan) huomioon: a) julkiset investoinnit Euroopan investointiohjelmassa, b) rakennerrahastotoimien yhteydessä tapahtuvaan osarahoitukseen liittyvät investoinnit, c) uudistukset, jotka vaikuttavat pitkällä aikavälillä julkisen talouden kestävyysasteeseen ja d) suhdanteet ⁽⁶⁾. ETSK pitää tätä kuitenkin rajoitettuna ja osittaisena toimenpiteenä.

⁽⁴⁾ EUVL C 214, 8.7.2014, s. 46.

⁽⁵⁾ ETSK:n lausunto aiheesta Talous- ja rahaliiton toteuttaminen – Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ehdotukset unionin uutta lainsäädäntökautta silmällä pitäen (EUVL C 451, 16.12.2014, s. 10).

⁽⁶⁾ COM(2015) 12 final.

3.1.10 ETSK varoittaa, että huolimatta siitä, että Euroopan parlamentin ja jäsenvaltioiden parlamenttien osallistuminen on lisääntynyt valvontakäyntien ja euroalueen jäsenvaltioiden alustavien talousarviosuunnitelmien valvonnan kautta, demokratiavaje on edelleen keskeisellä sijalla prosessissa, jossa EU:n elimillä, joilta pitkälti puuttuu vastuuvastuuvelvollisuus, on huomattava vaikutus kansalliseen päätöksentekoon.

3.1.11 Osallistumisvaje (eli kansalaisen tason puutteellinen osallistuminen päätöksentekoon), jota ei tasoiteta hyvällä tuloksen legitimoinnilla (eli hyvällä taloudellisella ongelmanratkaisulla), johtaa haluttomuuteen sitoutua taloudellisiin ohjelmiin ja lisää epäilyä Euroopan yhdentymishanketta kohtaan, kuten voitiin todeta Euroopan parlamentin vaaleissa ⁽⁷⁾.

3.1.12 Komission olisi tehtävä jälkiarviointia poliittisten suositustensa täytäntöönpanosta jäsenvaltioissa ja arvioitava niin rahoitukseen ja talousarvioon liittyvien mukautusten kuin talouskasvun, kehityksen ja laadukkaiden työpaikkojen luomisen suhteen sitä, onko suosituksilla edistetty tehokkaasti talouden paluuta kestäväälle uralle.

3.2 Makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely

3.2.1 Komitea tunnustaa makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn tarpeen ja kannattaa sitä, sillä keskeisten talousarvion ulkopuolisten muuttujien valvonnalla voidaan havaita mahdolliset epäterveet suuntaukset ennen niiden vakiintumista. Kriisi on osoittanut liiankin hyvin, että vakaus- ja kasvusopimus on epäonnistunut valvoessaan vain julkistalouden tasapainoa, kun taas kehitys- ja työllisyyskysymyksiä laiminlyödään edelleen tai käsitellään vain marginaalisesti.

3.2.2 Euroopan parlamentilla olisi oltava vahva rooli määriteltäessä kunkin ohjausjakson taloudellisia painopisteitä ja valvottaessa parlamentaarisesti maakohtaisia suosituksia ⁽⁸⁾.

3.2.3 Komitea on erittäin huolestunut yksipuolisesta lähestymistavasta makrotalouden epätasapainojen korjaamiseen nähden. Ongelmaa pidetään täysin kansallisena ongelmana, ja painopiste on lähes kokonaan haitallisten alijäämien korjaamisessa ja myönteisessä suhtautumisessa ylijäämiin. Asianmukaisten ratkaisujen löytämiseksi on arvioitava epätasapainoja ja niiden vaikutusta talouteen koko Euroopassa.

3.2.4 Jotta varmistetaan, ettei makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely ja näin ollen Eurooppa 2020 -strategia epäonnistu samalla tavalla kuin Lissabonin strategia, komission on tutkittava parempia maakohtaisten suositusten täytäntöönpanon laadunarviointimenetelmiä ja valmistauduttava seuraamaan prosessia ja tarjoamaan kannustimia jäsenvaltioille (jousto, kultaist säännöt jne.) ennen kuin seuraamuksia käytetään, ja vasta viimeisenä keinona.

3.2.5 Toisin kuin julkisen talouden valvonta, joka tuo yleensä esiin helposti mitattavia lyhyen aikavälin tuloksia, maakohtaisissa suosituksissa merkittävän osan muodostavissa poliittisissa suosituksissa viitataan pehmeämpiin toimiin ja tuloksiin, kuten kilpailukyky, liiketoimintaympäristöön tai terveydenhuoltojärjestelmien uudistuksiin liittyvät erilaiset näkökohdat, joiden toteuttamisesta tai vaikutusta saattaa olla vaikea mitata.

3.2.6 Monivuotisen rahoituskehityksen tarkistamisen yhteydessä vuonna 2016 on **tuettava** EU:n yhteisen edun mukaisia **kiireellisiä rakenneuudistuksia**, mukaan luettuna makrotalouden tasapainottaminen, **tietyin finanssipoliittisin valmiuksin**. ETSK kehottaa harkitsemaan mahdollisia välineitä: lähentymis- ja kilpailukykyväline, jotta kovan paineen alaiset kansantaloudet voivat toteuttaa EU:n yhteisen edun mukaisia tarvittavia rakenneuudistuksia, kuten asia muotoillaan syvää ja aitoa talous- ja rahaliittoa koskevan suunnitelman kuudella sivulla ja esitetään sittemmin laaditussa tiedonannossa ⁽⁹⁾; vakausjoukkolainoja käsittelevän vihreän kirjan tarkistus, kuten kehoitettiin asetuksessa (EU) N:o 1173/2011, jonka uudelleentarkastelua käsitellään tässä lausunnossa; eräänlainen vähimmäissosiaalivakuutusjärjestelmä, joka auttaisi kovan paineen alaisia kansantalouksia.

⁽⁷⁾ CEPS Special Report No. 98, Enhancing the Legitimacy of EMU Governance, joulukuu 2014.

⁽⁸⁾ Mt.

⁽⁹⁾ COM(2013) 165 final.

3.2.7 Komissio toteaa, että perusteelliset uudelleentarkastelut ovat keskeisellä sijalla makrotalouden epätasapainoa koskevassa menettelyssä, ja sen puitteissa esitetyt poliittiset suositukset otetaan huomioon maakohtaisissa suosituksissa. ETSK kannattaa tätä käytäntöä, joka saattaa tuottaa syvällisempiä arviointeja valvontakäyntien ansiosta. Valvontakäynnit lisäävät huomattavasti tietämystä tarkasteltavana olevasta taloudesta, ja niiden lisäarvona on myös komission ja jäsenvaltioiden valtiovarainministeriön virkamiesten hyödylliset yhteistyösuhteet.

3.2.8 Koska makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn yhteydessä toteutetuista uudistuksista on hyötyä pitkällä aikavälillä, on pelättävissä, että jäsenvaltioiden hallitukset eivät pidä niitä ensisijaisina ja esittävät vain tyhjiä puheita niiden täytäntöönpanosta. Suuri osa maakohtaisista suosituksista epätasapainoisuuksien korjaamiseksi olisi kohdennettava sisämarkkinoiden loppuunsaattamiseen.

3.2.9 Kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten todellinen osallistuminen tähän eurooppalaisen ohjausjakson alaan olisi tärkeä keino varmistaa suositusten noudattaminen. Näin myös vahvistettaisiin sen poliittista profiilia ja asiaan sitoutumista kansallisella tasolla.

3.2.10 ETSK ehdottaa, että niiden sopeutustoimia läpikäyvien maiden kokemuksista, missä on toteutettu jatkuvaa ja perusteellista valvontaa, voitaisiin oppia, miten komissio ja jäsenvaltiot voisivat olla parhaiten keskenään vuorovaikutuksessa.

3.2.11 Talouden ja rahoituksen pääosaston laatimassa työasiakirjassa todetaan, että vain 41 prosenttia maakohtaisista suosituksista pantiin täytäntöön kaksivuotiskautena 2012–2013 ja että tilanne heikkeni hieman vuosien aikana ⁽¹⁰⁾, mikä voidaan tulkita vahvaksi ennakkovaroitukseksi. On arvioitava suositusten ja niiden täytäntöönpanon välisen kuilun syitä.

3.2.12 ETSK varoittaa, ettei tulostauluun perustuvalla lähestymistavalla, joka on taannehtiva arviointiväline ja perusteellisen tarkastuksen oikeuttava keskeinen väline, välttämättä havaita sellaisten varantojen epätasapainojen muodostumista, jotka saattavat kärjistyä tulevaisuuteen kriisiksi. Vaarana onkin, ettei poliittisille päättäjille ehkä tarjota vankkaa perustaa tehokkaiden toimien toteuttamista varten ⁽¹¹⁾ ja että näiden huomio saattaa jopa kääntyä tärkeimmistä poliittisista kysymyksistä.

3.3 Rahoitusvakauteen liittyvistä vaikeuksista kärsivät euroalueen maat

3.3.1 ETSK on tietoinen siitä, että on tuettava kohdennetulla valvonnalla maita, jotka joko 1) kärsivät vakavista vaikeuksista tai niiden uhasta rahoitusvakautensa tai julkisen taloutensa kestävyys osalta tai 2) pyytävät tai saavat rahoitustukea EU:n toimielimiltä, muilta jäsenvaltioilta tai Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF).

3.3.2 ETSK kannattaa täysin sitä, että makrotalouden sopeutusohjelmaa noudattavien jäsenvaltioiden kaikki muut velvoitteet, mukaan luettuna eurooppalainen ohjausjakso, keskeytetään, ja että kyseiset jäsenvaltiot ovat ohjelman jälkeen jatkuvan valvonnan kohteina.

3.3.3 Menettely sen ajanjakson aikana, jolloin jäsenvaltio hakee taloudellista tukea, on edelleen testaamatta, sillä tämä asetus tuli voimaan vasta sen jälkeen kun neljä ohjelmamaata olivat jo aloittaneet sopeutusohjelman.

3.3.4 ETSK kehottaa komissiota laatimaan ja julkaisemaan tutkimuksen näissä neljässä maassa toteutetun sopeutusohjelman tuloksista. Tässä yhteydessä olisi erityisesti tutkittava sitä, olisiko yhden maan selvästi vähemmän onnistunutta tulosta voitu parantaa komission erilaisella lähestymistavalla.

4. Talous- ja rahaliiton ohjausjärjestelmä tarvitsee syvällisemmän vision

4.1 EU on yksi maailman suurimmista ja vauraimmista taloudellisista yhteenliittymistä, ja se on toistaiseksi säilynyt huolimatta huonosti toimivasta talouden ohjausjärjestelmästä, joka perustuu päätökseen muodostaa talous- ja rahaliitto ja ottaa käyttöön yhteinen raha ja rahapolitiikka säilyttämällä samalla kansallinen talous- ja finanssipolitiikka.

⁽¹⁰⁾ ECFIN Economic Brief, Issue 37, lokakuu 2014, Implementing Economic Reforms – are EU Member States responding to European Semester Recommendations.

⁽¹¹⁾ Daniel Gros ja Alessandro Giovannini, Istituto Affari Internazionali No 14, maaliskuu 2014, The "Relative" importance of EMU Macroeconomic Imbalances in the MIP.

4.2 ETSK katsoo, ettei Euroopan keskuspankkia voida jättää yksin torjumaan euroalueen nykyistä taantumaa. EKP:n parhaillaan toteuttamia määrällisen keventämisen (QE) toimia on tuettava jäsenvaltioiden vahvemmillä poliittisilla aloitteilla. Komission ilmoittama Euroopan investointiohjelma on tarvittava mutta riittämätön askel oikeaan suuntaan. Jos finanssipoliittista yhdistymistä ei edistetä, kansallisesti suuntautunut lähestymistapa talouden koordinointiin talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa estää euroaluetta pyrkimästä asianmukaiseen finanssipoliitiikan asemaantiin.

4.3 Kriisi on paljastanut vakavia puutteita, jotka uhkaavan euron olemassaoloa. Kriisi on pakottanut toteuttamaan merkittäviä talouden ohjausjärjestelmän uudistuksia, jotka on laadittu nopeasti ja toteutettu valtioiden välisin sopimuksin yhteisömenetelmän sijaan. Jäsenvaltioiden välisiin sellaisiin suhteellisen kilpailukykyyn eroihin talous- ja rahaliitossa, joita aiemmin olisi tasapainotettu muuttamalla valuutan arvoa ylös- tai alaspäin, ei voida yksinkertaisesti puuttua kehittämällä vain niitä jäsenvaltioita toteuttamaan seuraamusten uhalla uudistuksia, joiden arvioidaan olevan kilpailukyvyttömiä.

4.4 Talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä toteutetuin toimenpitein on aloitettu julkisen talouden vakauttaminen ja uskottavuuden jälleenrakentaminen, mutta normaaleina aikoina asianmukainen sääntöihin perustuva lähestymistapa on nyt osa ongelmaa. ETSK katsoo, ettei talouden ohjausjärjestelmää (etenkään euroalueella) voida enää toteuttaa vain parhaillaan uudelleentarkasteltavin asetuksin. Vaikeuksissa olevat jäsenvaltiot tarvitsevat suurempia resursseja päästääkseen ulos taantumasta umpikujasta ja varmistaakseen kasvun ja työpaikkojen luomisen ja, kasvun kautta, kestäväpohjaisen julkisen talouden vakauttamisen.

4.5 ETSK on samaa mieltä komission äskettäin julkaisemassa, sosiaalisia kehityskulkuja Euroopassa tarkastelevassa vuosikertomuksessa⁽¹²⁾ esiin tuodusta huolesta, että kriisin torjumiseksi toteutetut toimet ovat ”lisänneet rahoitusvaikeuksia ja kotitalouksien velkaantumistasetta sekä kärjistäneet köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä” ja että ”sosiaalisen tilanteen heikkeneminen pidemmän ajanjakson aikana on heikentänyt kansalaisten uskoa ja luottamusta hallitusten ja instituutioiden kykyyn ratkaista näitä ongelmia”. Komission kertomuksessa esitetyt tiedot työn laadusta (osa-aikatyö, epävarma ja epävakaa työ) ja etenkin nuorten työttömyydestä ovat vaikuttavia.

4.6 ETSK kehottaa antamaan sosiaalisille indikaattoreille⁽¹³⁾ merkittävemmän aseman tulostaulussa ja käyttämään niitä budjettipolitiikan sääntelyyn alkaen eurooppalaisesta ohjausjaksosta. Näin voitaisiin välttää heikentäjästä EU:n perusperiaatteita – harmoninen ja tasapainoinen talouskehitys, kestävä ja ympäristöystävällinen kasvu, suuri taloudellisen lähentymisen aste, korkea työllisyys ja sosiaalinen suojelu, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus sekä jäsenvaltioiden välinen solidaarisuus – sellaisina kuin ne on vahvistettu Rooman sopimuksissa ja sen jälkeen Maastrichtin, Amsterdamin ja Lissabonin sopimuksissa. Näitä perusperiaatteita ei kuitenkaan oteta riittävästi huomioon finanssipoliittisessa sopimuksessa ja kaikissa siihen liittyvissä teksteissä.

4.7 Jotta jäsenvaltioiden integraatiolle etenkin euroalueen maissa annettaisiin uutta merkitystä, on ehdotettava sellaista eurooppalaisen ohjausjärjestelmän lähestymistapaa, jonka avulla myös maat, joiden velkataakka on suurin tai joiden bkt:n kasvu on pysähtynyt tai negatiivinen, voivat toteuttaa tarvittavia investointeja saadakseen tuotantojärjestelmänsä jälleen kilpailukykyisiksi ja käynnistää kehityksen. Tällainen lähestymistapa olisi otettava asianmukaisesti huomioon taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden periaatteissa, jotka on vahvistettu EU:n perussopimuksissa.

4.8 Kohtuullista poikkeamaa kolmen prosentin alijäämäparametrissa missä jäsenvaltiossa tahansa voitaisiin pitää väliaikaisena tietyn ajanjakson ajan, eikä se näin ollen johtaisi automaattisesti seuraamuksiin. Komission on uuden ohjausjärjestelmän puitteissa tutkittava vaikeuksissa olevien maiden esiin tuomia tarpeita huolellisesti ja arvioitava, onko jäsenvaltion ehdottama investointisuunnitelma asianmukainen ja toteutuskelpoinen, kun otetaan huomioon (vakaus- ja lähentymisohjelmissa ja kansallisissa uudistusohjelmissa ja) talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa asetetut velvoitteet, ja hyväksyttävä suunnitelma Euroopan parlamentin valvonnassa.

4.9 Talousarvioiden laatimiseen ja tietojen tulkitsemiseen käytettyjen parametrien on oltava yhtenäisiä ja yhdenmukaisia, ja niitä on sovellettava kaikissa maissa ja niiden hallinnoissa avoimessa, ymmärrettävässä ja yleisesti tiedossa olevassa menettelyssä. Kansalaisyhteiskunnan, työmarkkinaosapuolten ja kansallisten parlamenttien osallistumisen varmistava yksi ainoa asetus selkeine ja yksinkertaisine sääntöineen voisi riittää.

⁽¹²⁾ Employment and Social Developments in Europe, joulukuu 2014.

⁽¹³⁾ Esimerkiksi bkt:n kasvu, työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys, köyhyysvaarassa olevat ihmiset, julkiset investoinnit, hintojen ja palkkojen suhde.

4.10 Tämän lähestymistavan mukaisesti ohjausjaksosta olisi tehtävä huomattava mahdollisuus talous- ja rahaliitolle, jotta palautetaan keskinäinen luottamus ja käynnistetään yhteinen menettely niin rakenneuudistusten (joista on sovittava kaikkien euroalueen maiden osalta) kuin talousarvion suhteen. Sääntelypuitteita olisi kehitettävä kohti uutta euroalueen talousarviota, ja tässä yhteydessä olisi testattava yhteistä kehittämismenettelyä, jonka avainsanat Euroopan julkista mielipidettä ajatellen ovat ”mahdollisimman avoin” ja ”totuudenmukainen”.

Bryssel 19. maaliskuuta 2015

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Henri MALOSSE

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan sosiaalirahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1304/2013 muuttamisesta siltä osin kuin se koskee nuorisotyöllisyysaloitteesta tuettaviin toimenpideohjelmiin maksettavan ensimmäisen ennakkomaksun korottamista”

(COM(2015) 46 final)

(2015/C 268/07)

Yleisesittelijä: Pavel TRANTINA

Euroopan parlamentti päätti 12. helmikuuta 2015 ja neuvosto 23. helmikuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 164 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan sosiaalirahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1304/2013 muuttamisesta siltä osin kuin se koskee nuorisotyöllisyysaloitteesta tuettaviin toimenpideohjelmiin maksettavan ensimmäisen ennakkomaksun korottamista”

(COM(2015) 46 final).

Komitean työvaliokunta päätti 17. helmikuuta 2015 antaa asian valmistelun ”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus” -erityisjaoston tehtäväksi.

Asian kiireellisyys vuoksi Euroopan talous- ja sosiaalikomitea nimesi 18.–19. maaliskuuta 2015 pitämässään 506. täysistunnossa (maaliskuun 18 päivän kokouksessa) yleisesittelijäksi Pavel Trantin ja hyväksyi seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 213 ääntä puolesta ja 1 vastaan 6:n pidättyessä äänestämästä.

1. Suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen Euroopan komission pyrkimykseen korottaa nuorisotyöllisyysaloitteen ensimmäistä ennakkomaksua tuntuvasti ja pitää sitä tärkeänä edistysaskeleena. Se auttaa jäsenvaltioita, missä nuorisotyöttömyys on mittavinta ja missä, useissa tapauksissa, talousarvion niukkuus asettaa muita suuremmat esteet nuorisotyöllisyysaloitteen toteuttamisen käynnistämiseksi tulosta tuottavasti.

1.2 Vaikka ETSK suhtautuu epäillen nuorisotyöllisyyttä ja nuorisotakuuta koskevien aloitteiden rahoituksen suuruuteen ja sen toteutustapaan ⁽¹⁾, komitea on yhtä mieltä komission kanssa siitä, että Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) koskevan parlamentin ja neuvoston asetuksen muuttaminen ehdotuksessa esitetyllä tavalla on välttämätöntä.

1.3 ETSK on vakuuttunut siitä, että aloite on omiaan kannustamaan jäsenvaltioita asettamaan talousarvioissaan nuorisotyöttömyyden torjunnan etusijalle. Byrokraattisten menettelyjen ei pidä sen paremmin ehkäistä nuorisotyöllisyysaloitteeseen osoitettujen kuuden miljardin euron tuloksekasta hyödyntämistä kuin jarruttaa mitään muita aloitteita, joiden avulla on määrä torjua tehokkaasti nykyistä nuorisotyöttömyyttä.

1.4 ETSK katsoo, että nuorisotyöllisyysaloite tarjoaa mahdollisuuden tarkastella uudelleen työn tulevaisuutta jäsenvaltioissa – julkisista työvoimapalveluista täytyy tulla paljon aloitteellisempia, on luotava parempia synergioita yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen ja työmarkkinoiden välille, nuorten täytyy saada riittävästi ja oikea-aikaisesti tietoa oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan.

⁽¹⁾ EUVL C 271, 19.9.2013, s. 101.

1.5 ETSK suosittaa painokkaasti, että järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta osallistetaan kansallisten nuorisotyöllisyysohjelmien suunnitteluun ja seurantaan kumppanuusperiaatteen pohjalta. ETSK muistuttaa työskennelleensä jo pitkään nuorisotyöttömyysaiheen parissa. Komitea on vakuuttunut siitä, että työmarkkinaosapuolten ottaminen mukaan kasvustrategiaan, työmarkkinareformeihin, koulutusohjelmiin ja julkisen työvoimahallinnon uudistuksiin sekä nuorisorganisaatioiden osallistaminen nuorisotakuun toteuttamiseen takaa laajojen väestöryhmien tuen ja siten yhteiskuntarauhan⁽²⁾.

1.6 ETSK kehottaa Euroopan komissiota tarkkailemaan huolellisesti nuorisotyöllisyysaloitteen ja erityisesti nuorisotakuun toteutuksessa ilmeneviä haasteita. Tarkkailuprosessin ei tule perustua pelkästään määrälliseen analyysiin vaan myös laatupainotteisempiin indikaattoreihin.

1.7 Koulutusinvestointeja on syytä lisätä elinikäiseen oppimiseen tähtäävien toimien täytäntöönpanon tukemiseksi, ja tämän olisi viime kädessä oltava osa koulutusta koskevaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Työharjoittelujaksojen ja oppisopimuskoulutusten tulee olla laadukkaita. Työharjoittelujaksojen pitää perustua oppimistavoitteisiin ja mieluuten olla osa koulutusohjelmaa, eivätkä ne saa korvata uusien työpaikkojen luomista.

1.8 ETSK on vakuuttunut, että Euroopan komissiolla, jäsenvaltiolla ja Euroopan parlamentilla, yhteistoiminnassa työmarkkinaosapuolten ja muiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa, täytyy olla keskeinen rooli taattaessa, että EU:lla on terveellä pohjalla oleva talousarvio, jolla edistetään työpaikkojen luomista nuoria varten.

2. Taustaa

2.1 Nuorisotyöllisyysaloite on Eurooppa-neuvoston ehdotus vuodelta 2013, ja sen talousarvio vuosiksi 2014–2020 on kuusi miljardia euroa. Sen tarkoituksena on erityisesti tukea nuoria, jotka eivät osallistu yleissivistävään tai ammatilliseen koulutukseen tai joilla ei ole työpaikkaa unionin alueilla, missä nuorisotyöttömyysaste vuonna 2012 ylitti 25 prosenttia. Heidät on määrä integroida työmarkkinoille sen turvin.

2.2 Niinpä nuorisotyöllisyysaloitteeseen osoitetut määrärahat tulisi käyttää vuoden 2012 nuorisotyöllisyyspaketissa hahmoteltujen toimenpiteiden tehostamiseen ja vauhdittamiseen. Määrärahat on erityisesti tarkoitettu EU-maille käytettäväksi tukikelpoisilla alueilla sellaisten toimenpiteiden rahoittamiseen, joilla toteutetaan nuorisotakuuta koskevaa suositusta, josta EU:n työllisyys- ja sosiaaliasiain ministerineuvosto sopi vuonna 2013.

2.3 Vuoden 2014 joulukuussa 28 jäsenvaltion EU:n nuorisotyöttömyysaste oli 21,4 % ja euroalueella se oli 23,0 %⁽³⁾, ja eräissä maissa nuorisotyöttömyys on edelleen sietämättömän korkealla tasolla – yli 40 % tai jopa 50 %. Vaikka nämä luvut ovatkin vähitellen supistumassa, ne ovat yhä paljon korkeammat kuin ennen kriisiä mitatut, eivätkä nuoret ole vielä päässeet irti kriisistä. Yli puolet nuorista eurooppalaisista katsoo, että heidän kotimaissaan kriisi on marginalisoinut nuoret ja syrjäyttänyt heidät taloudellisesta ja sosiaalisesta elämästä⁽⁴⁾.

2.4 Euroopan sosiaalirahastosta annetun, nuorisotyöllisyysaloitetta koskevan asetuksen hyväksymisestä on nyt kulunut vuosi, eikä sen potentiaalia ole vielä pystytty hyödyntämään. Nuorisotyöllisyysaloitteen sitoumusten etupainotteinen toteutus sinällään ja muut nuorisotyöllisyysaloitetta palvelevat erityistoimenpiteet eivät ole johtaneet odotettuun nopeaan varojen käyttöönottoon. Pääsyitä tähän ovat käynnissä olevat neuvottelut asianomaisista toimenpideohjelmista ja vastaavien täytäntöönpanojärjestelyjen käyttöönotto jäsenvaltioissa, viranomaisten rajalliset valmiudet käynnistää hanke-ehdotuspyyntöjä ja käsitellä hakemuksia ripeästi sekä riittämätön ennakkorahoitus tarvittavien toimenpiteiden käynnistämiseksi.

⁽²⁾ EUVL C 424, 26.11.2014, s. 1.

⁽³⁾ Nuorisotyöttömyyttä koskevat Eurostatin luvut.

⁽⁴⁾ Euroopan parlamentti (2014), Flash Eurobarometer of the European Parliament: European Youth in 2014.

2.5 Tarkasteltavana olevalla ehdotuksella on tarkoitus vastata tähän ja muihin haasteisiin. Siinä esitetään, että nuorisotyöllisyysaloitteen erityismäärärahoista vuonna 2015 saatavilla oleva ensimmäinen ennakkomaksu korotetaan noin yhteen miljardiin euroon. Tämä ei muuta jo sovittujen kansallisten määrärahojen yleistä rahoitusprofiilia, vaan sen myötä pyritään pelkästään aikaistamaan määrärahoja, jotka on jo osoitettu nuorisotyöllisyysaloitetta koskevassa EU-budjetissa. Puheena oleva ehdotus antaa näin ollen jäsenvaltioille enemmän joustavuutta saada tämä rahoitus käyttöönsä ja saada se kattavammin liikkeelle.

3. Erityistä

3.1 Nuorisotyöllisyysaloite ja nuorten oikeus laadukkaisiin mahdollisuuksiin

3.1.1 Nuorisotyöllisyysaloitteiden puitteissa rahoitettujen toimenpiteiden tulisi pohjata ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan nuoriin ja työhön nähden. Varsinkaan ankaran kriisin koetellessa ei nuorille tarkoitettujen työpaikkojen laadusta saa tinkiä. Nuorisotyöllisyysaloitteen hankkeiden pitäisi osaltaan edistää laadukkaita työpaikkoja. On enenevästi näyttöä siitä, että tilapäisestä ja osa-aikatyöstä on eräissä jäsenvaltioissa tulossa nuorille pikemmin pakko kuin yksi vaihtoehtoista.

3.1.2 Nuorisotyöllisyysaloitteen puitteissa on määrä jatkaa työharjoittelu- ja oppisopimuskoulutusohjelmia edelleen. Työharjoittelujaksojen tulee olla laadukkaita. Niiden pitää muodostua arvokkaiksi ja hyödyllisiksi työelämän kokemuksiksi nuorille. Työharjoittelujaksojen pitää perustua oppimistavoitteisiin ja mieluiten olla osa koulutusohjelmaa, mikä jouhevoittaa siirtymistä koulutuksesta työelämään. Ne eivät saa korvata uusien työpaikkojen luomista. Yrityksiä tulee kannustaa ottamaan työharjoittelijoita palvelukseensa harjoittelujakson päätyttyä.

3.2 Kumppanuusperiaate

3.2.1 ETSK painottaa voimakkaasti, että toimenpideohjelmissa (myös Euroopan sosiaalirahaston rahoittamissa ja niin ollen nuorisotyöllisyysaloitetta rahoittavissa) olisi keskityttävä kumppanuutta tukeviin toimintoihin ja toimenpiteisiin. Yhdenvertainen kohtelu ja monimuotoisuus kumppanuuksissa, kohdennetut kumppanuudet kohdennetuissa ohjelmissa sekä valmiuksien vahvempi kehittäminen olisi otettava keskeisiksi suuntaviivoiksi ⁽⁵⁾. ETSK katsoo, että seurantakomiteoita – kumppanuusväline, jossa myös järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta on edustettuna – tulisi hyödyntää kunnollisen keskustelun käymiseen siitä, miten nuorisotyöllisyysaloitetta toteutetaan jäsenvaltioissa, ja asian tarkkailuun.

3.2.2 Nuorisotyöttömyyden väheneminen saadaan käyntiin vain soveltamalla aitoa monialaista toimintamallia ja kehittämällä toimivia kumppanuuksia, joissa on osapuolina yrityksiä, nuorisoalan edustajia, kansalaisyhteiskunnan organisaatioita, julkisia työvoimapalveluita, yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen tarjoajia sekä paikallis- ja alueviranomaisia.

3.2.3 Nuorten ja nuorisojärjestöjen olisi päästävä osallistumaan nuorisotyöllisyysaloitteesta rahoitettujen toimenpiteiden suunnitteluun, seurantaan ja – soveltuvin osin – niiden toteuttamiseen valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Näin pystytään puuttumaan luonteeltaan monisyiseen nuorisotyöttömyyteen, antamaan panos räätälöityjen palvelujen suunnitteluun ja takaamaan, että toiminnalla saavutetaan nuoret, eritoten arimmassa asemassa olevat ja työmarkkinoilta etääntyneet.

3.2.4 Nuorisojärjestöt ja nuorten edustajat voisivat lisäksi sujuvoittaa viestintätoimintaa: näillä tahoilla voi olla oma roolinsa kartoitettaessa nuorisotyöllisyysaloitteeseen kuuluvien toimien edunsaajia, puututtaessa nuorisotyöttömyyteen ja tiedotettaessa nuorille eri ohjelmien tarjoamista mahdollisuuksista.

3.3 Julkiset työvoimapalvelut ja nuorisotyöllisyysaloitteen toteuttaminen

3.3.1 Työmarkkinapolitiikka, joka suosii asioihin puuttumista varhaisessa vaiheessa nuorten auttamiseksi työmarkkinoille, on eduksi heidän koko työuraansa ajatellen. Nuorten on kuitenkin myös hyvin vaikea pysyä työmarkkinoilla ensimmäisen työkokemuksen jälkeen, joten tarvitaan ammatinvalintapalveluja, jotka ovat heidän tukenaan pitkän aikaa.

⁽⁵⁾ EUVL C 44, 15.2.2013, s. 23.

3.3.2 Jotta nuorisotyöllisyysaloitteen toimenpiteet, erityisesti nuorisotakuuohjelmat, tuottaisivat tulosta, tulee samalla kasvattaa julkisten työvoimapalvelujen hallinnollista kapasiteettia. Nykyisten epäonnistuneiden järjestelmien varustaminen uusilla nimikkeillä ei riitä. Oikeudenmukaisen ja osallistavan nuorisotakuun pitää taata nopea siirtymä koulutuksesta työelämään tarjoamalla räätälöityä ammatinvalinnanohjausta, jonka ansiosta kaikki nuoret saavat laadukkaita työtarjouksia.

3.4 Yhtenäisyyden tarve

3.4.1 Nuorisotyöllisyysaloitteen toimenpiteiden ei pidä olla pelkästään välittömiä toimia nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi vaan niiden tulee tähdätä myös nuorisotyöttömyyden vähentämiseen keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Se edellyttää pitkäkestoisia kohdennettuja investointeja.

3.4.2 Nuoriso- ja sosiaalipalveluihin tehtyt leikkaukset eivät vastaa nuorisotyöllisyysaloitteen henkeä ja heikentävät toimenpiteiden kykyä tehostaa nuorisotyöttömyyteen.

3.4.3 Jotta pystytään huolehtimaan kaikkien ja erityisesti kaikkein arimmassa asemassa olevien nuorten monista eri tarpeista, tulee nuorisotyöttömyysaloitteesta rahoitettavien hankkeiden olla osa yhtenäistä toimenpidepakettia, johon kuuluu lukuisia tukimekanismeja. Tulee taata, että nuoret pääsevät osallisiksi sosiaalialan järjestelmistä, ja epätyypillisiä työn muotoja pitää säännellä, jotta luodaan vastapaino eräille tällaisten työsuhteiden aiheuttaman epävarmuuden kielteisille vaikutuksille. Lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota ikään, sukupuoleen, siirtolaistaustaan tai muuhun syyhyn perustuvaan syrjintään ja puututtava siihen.

3.4.4 Nuorisotyöllisyysaloite ei saisi estää jäsenvaltioita käyttämästä Euroopan sosiaalirahastoa laajempien erityisesti köyhyyttä ja sosiaalista osallisuutta koskevien nuorisohankkeiden rahoittamiseen. ETSK kehottaa Euroopan komissiota valvomaan Euroopan sosiaalirahastosta peräsin olevien varojen käyttämistä nuorisohankkeisiin.

3.5 Koulutuksesta työelämään – työelämästä koulutukseen

3.5.1 Nykyään tarvitaan enemmän kuin koskaan voimakasta investointia koulutukseen, sillä työmarkkinoiden ennustetaan muuttuvan nopeasti. Tästä huolimatta ammattitaidon edistämistä koskevia toimia ei tulisi nähdä ainoastaan keinona täyttää työmarkkinoiden tarpeet vaan niissä olisi tunnistettava epävirallisen koulutuksen avulla saavutetut taidot, minkä lisäksi niiden olisi tuettava elinikäiseen oppimiseen tähtäävien toimien täytäntöönpanoa ja oltava kaiken kaikkiaan osa kokonaisvaltaista lähestymistapaa koulutukseen nähden.

3.5.2 Siirtymää koulutuksen ja työelämän välillä voidaan tukea myös älykkäällä koulutusta ja työtä yhdistelevällä kaksiosaisella järjestelmällä, joka antaisi nuorille mahdollisuuden hankkia ensimmäinen ammatillinen kokemus rinnan laadukkaaseen koulutukseen kanssa.

3.5.3 Yrittäjätaitojen ja rajat ylittävän osaamisen kehittäminen voi olla nuorille hyödyksi tekemällä heistä aktiivisia ja innovointikykyisiä kansalaisia. Myös yrittäjyyttä täytyy pitää nuorille vartenotettavana väylänä työllistymiseen. Tarvitaan toimenpiteitä, joilla puututaan esteisiin, joihin omaa yritystään perustamassa olevat nuoret törmäävät. Niitä ovat luotoksen heikko saatavuus, nuorilta yrittäjiltä puuttuva vähimmäistason sosiaaliturva sekä jääminen vaille koulutus- ja muiden viranomaistahojen tukea.

3.5.4 Lisäksi on tehtävä tunnetuksi sosiaalista yrittäjyyttä, joka pystyy luomaan työpaikkoja ja edistämään yhteisöjen kehitystä, tukemaan ekologista kestokykyä ja tuottamaan sosiaalista pääomaa.

3.6 Laadun tarkkaileminen

3.6.1 ETSK kehottaa Euroopan komissiota seuraamaan tarkasti niitä nuorisotyöllisyysaloitteen ja varsinkin nuorisotakuun toteuttamiseen liittyviä haasteita, jotka yksilöitiin vuoden 2014 maakohtaisissa suosituksissa. Ne koskevat tarjouksien laatua, aktiivisuuden puutetta työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten tavoittamisessa, julkisten työvoimapalvelujen hallinnollisia valmiuksia ja kaikkien asiaankuuluvien kumppanien kanssa käytävän tehokkaan vuorovaikutuksen puuttumista.

3.6.2 Tarkkailuprosessin ei tule perustua pelkästään määrälliseen analyysiin vaan myös laatupainotteisempiin indikaattoreihin. Se mahdollistaisi paitsi niiden toimenpiteiden havaitsemisen, joiden avulla nuoria ei saataisi tehokkaasti työmarkkinoille, myös niiden syiden yksilöimisen, jonka vuoksi kyseiset toimet eivät tuota tulosta.

3.6.3 ETSK on tyytyväinen työllisyyskomitean nuorisotakuun tarkkailua varten esittämiin indikaattorien puitteisiin. Indikaattorit ovat hyvin kunnianhimoisia ja edellyttävät jäsenvaltioiden viranomaisilta merkittävästi hallinnollista työtä. Jäsenvaltioiden on oltava vastuussa sen takaamisesta, että tiedonkeruu on tehokasta.

3.7 Nuorisotyöllisyysaloitteen laajentaminen

3.7.1 Nuorisotyöllisyysaloite antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden laajentaa toimintapolitiikka kattamaan nuoret aina 30-vuotiaisiin saakka. Jäsenvaltioiden tulisi ottaa tämä mahdollisuus huomioon, kun ne tarkkailevat ja arvioivat nuorisotyöllisyysaloitetta omalta kohdaltaan.

3.8 Työpaikkojen luominen

3.8.1 Tarvitaan työllisyyttä tukevaa makrotalouspolitiikkaa, joka lisää investointeja ja kasvua. Julkiset investoinnit infrastruktuuriin ja sosiaaliturvaan voivat moninkertaistaa työllistymismahdollisuudet, ja investoinnit erikoisaloille ja innovatiivisille sektoreille, kuten vihreään talouteen ja tieto- ja viestintäteknologiaan, voivat puolestaan taata, että tuo kasvu ja laadukkaiden työpaikkojen luominen nuoria varten ovat kestäväällä pohjalla. Nuorille myönteisen verotuspolitiikan, varsinkin sellaisen, jolla tuetaan mainitun kaltaisia kohdennettuja kysyntäpuolen toimenpiteitä, täytyy kuulua osana tähän laajempaan toimintamalliin, jolla luodaan vastapainoa kriisin aiheuttamille, nuoriin kohdistuville vaikutuksille.

Bryssel 18. maaliskuuta 2015

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Henri MALOSSE

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietyn kolmannen maan antaman lainsäädännön ekstraterritoriaalisen soveltamisen vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojautumisesta (uudelleenlaadittu teksti)”

(COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD))

(2015/C 268/08)

Euroopan parlamentti päätti 12. helmikuuta 2015 ja neuvosto 4. maaliskuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietyn kolmannen maan antaman lainsäädännön ekstraterritoriaalisen soveltamisen vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojautumisesta (uudelleenlaadittu teksti)”

(COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)).

Koska Euroopan talous- ja sosiaalikomitea katsoo, että asiakirjan sisältö on täysin hyväksyttävä, eikä komitealla ole siihen kommentoitavaa, se päätti 18.–19. maaliskuuta 2015 pitämässään 506. täysistunnossa (maaliskuun 18 päivän kokouksessa) antaa esitetystä asiakirjasta myönteisen lausunnon. Äänestyksessä annettiin 165 ääntä puolesta ja 1 vastaan 6:n pidätyessä äänestämästä.

Bryssel 18. maaliskuuta 2015

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Henri MALOSSE

ISSN 1977-1053 (sähköinen julkaisu)
ISSN 1725-2490 (painettu julkaisu)

Euroopan unionin julkaisutoimisto
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

FI